Agenda - Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Lleoliad:

Ystafell Bwyllgora 1 - Y Senedd

Dyddiad: Dydd Mercher, 13 Ionawr 2016

Amser: 09.15

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:

Marc Wyn Jones

Clerc y Pwyllgor

0300 200 6565

SeneddPPIA@Cynulliad.Cymru

Cyfarfod preifat cyn y prif gyfarfod - 09.15 - 09.30

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau a dirprwyon

(09.30)

2 Craffu ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2016-17 - y Gweinidog Addysg a Sgiliau

(09.30 - 11.30) (Tudalennau 1 - 85)

Llywodraeth Cymru

Huw Lewis AC - y Gweinidog Addysg a Sgiliau

Jo-Anne Daniels - Cyfarwyddwr Dros Dro, Y Gyfarwyddiaeth Seilwaith, Cwricwlwm, Cymwysterau a Chymorth i Ddysgwyr

Steve Davies - Cyfarwyddwr Grŵp, Y Grŵp Safonau a Gweithlu Ysgolion

Huw Morris - Cyfarwyddwr Grŵp, SAUDGO

Dogfennau atodol:

Research Brief

CYPE(4)-01-16 - Papur 1

3 Papurau i'w nodi

(11.30)

Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Deisebau at y Gweinidog Addysg a Sgiliau - P-04-576 a P-04-606 (Tudalennau 86 - 116)

Dogfennau atodol:

CYPE(4)-01-16 - Papur i'w nodi 2

Cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2016-17- Papur gan y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol (Tudalennau 117 - 151)

Dogfennau atodol:

CYPE(4)-01-16 - Papur i'w nodi 3

Llythyr gan y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol - Cyllido Canolfannau Cyswllt Plant yn y dyfodol (Tudalennau 152 - 153)

Dogfennau atodol:

CYPE(4)-01-16 - Papur i'w nodi 4

4 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod:

(11.30)

5 Craffu ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2016-17 - trafod y dystiolaeth

(11.30 - 11.45)

6 Trafod blaenraglen waith y Pwyllgor

(11.45 - 12.15) (Tudalen 154)

Dogfennau atodol:

CYPE(4)-01-16 - Papur preifat 5

Eitem 2

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Dyddiad: **13 Ionawr 2016**

Amser: **9:30 - 11:30**

Teitl: **Papur tystiolaeth – Cyllideb Addysg a Sgiliau Ddrafft 2016-17**

Cyflwyniad

1. Mae'r papur hwn yn rhoi gwybodaeth i'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ar y cynigion Addysg a Sgiliau a amlinellwyd yn y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2016-17, a gyhoeddwyd ar 8 Rhagfyr 2015. Mae hefyd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am feysydd penodol o ddiddordeb i'r Pwyllgor.

Cefndir

2. Mae'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2016-17 yn cynnwys cynllun blwyddyn ar gyfer buddsoddi yn y ddarpariaeth o addysg a sgiliau yng Nghymru. Mae'r tabl isod yn rhoi trosolwg o'r Prif Grŵp Gwariant arfaethedig ar gyfer Addysg a Sgiliau.

	2015-16 **Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf**	**Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb**	**2016-17** **Cyllideb Ddrafft**
	£000	**£000**	**£000**
DEL Adnoddau	1,579,609	1,201	1,580,810
DEL Cyfalaf	143,834	21,934	165,768
CYFANSWM DEL	1,723,443	23,135	1,746,578
Gwariant a Reolir yn Flynyddol	370,199	0	370,199
Cyfanswm y Prif Grŵp Gwariant	**2,093,642**	**23,135**	**2,116,777**

3. Adolygwyd ffigurau'r Gyllideb Atodol Gyntaf ar gyfer 2015-16, gan dynnu unrhyw ddyraniadau untro fel rhan o'r gyllideb atodol honno neu gyllidebau blaenorol, er mwyn sicrhau y gellir gwneud cymhariaeth debyg at ei debyg rhwng cyllidebau 2015-16 a'r gyllideb ddrafft ar gyfer 2016-17.

4. Mae'r tabl dilynol yn dangos y cysoniad rhwng y gyllideb Atodol Gyntaf a gyhoeddwyd ar gyfer 2015-16 a'r gyllideb llinell sylfaen ddiwygiedig ar gyfer pob elfen o'r Prif Grŵp Gwariant.

DEL Adnoddau	£000
Cyllideb Atodol Gyntaf a gyhoeddwyd ar gyfer 2015-16	1,589,009
Dyraniad o symiau canlyniadol Datganiad Hydref 2015 - Her Ysgolion Cymru	(3,500)
Dyraniad o symiau canlyniadol Datganiad Hydref 2014 - Adolygiad o raglen weithredu'r cwricwlwm	(2,000)
Dyraniad o symiau canlyniadol Datganiad Hydref 2014 - Prentisiaethau	(500)
Dyraniad o symiau canlyniadol Datganiad Blynyddol 2014 - Prosiect Sgiliau Hyblyg	(2,400)
Cyfraniad cynyddol i'r Fenter Benthyca Llywodraeth Leol	(1,000)
Llinell sylfaen ddiwygiedig ar gyfer 2015-16	**1,579,609**
DEL Cyfalaf	
Cyllideb Atodol Gyntaf a gyhoeddwyd ar gyfer 2015-16	173,834
Dyraniad o gronfeydd cyfalaf a gedwir yn ganolog i gyflymu'r broses o gyflwyno Rhaglen Gyfalaf Ysgolion yr 21ain Ganrif yn y gyllideb derfynol ar gyfer 2014-15.	(30,000)
Llinell sylfaen ddiwygiedig ar gyfer 2015-16	**143,834**
Gwariant a Reolir yn Flynyddol	
Cyllideb Atodol Gyntaf a gyhoeddwyd ar gyfer 2015-16	338,804
Addasiad i gyd-fynd â'r rhagolygon a gyflwynwyd i'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol ym mis Medi 2015 ar gyfer benthyciadau myfyrwyr	31,395
Llinell sylfaen ddiwygiedig ar gyfer 2015-16	**370,199**

5. O gymharu â'r llinell sylfaen ddiwygiedig ar gyfer 2015-16, mae cyfanswm y dyraniad DEL Adnoddau ar gyfer Addysg a Sgiliau wedi cynyddu £1.201m (1.1%). Nodir y symudiadau yn fanwl o dan y Camau Gweithredu perthnasol isod. Yn gryno, mae'r symudiadau fel a ganlyn :

	£000
Her Ysgolion Cymru - trosglwyddo o'r Cronfeydd wrth Gefn er mwyn codi'r cyfanswm sydd ar gael i £15m.	2,900
Cytundeb Cyllideb 2015-16 - Grant Amddifadedd Disgyblion drwy gynyddu'r grant i £1,150 y disgybl.	7,200
Dyraniad ychwanegol o'r cronfeydd wrth gefn er mwyn rhoi cyllid gwastad yn y Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau i ysgolion	2,000
Cytundeb Cyllideb 2015-16 - Prentisiaethau	5,000
Dyraniad ychwanegol o'r cronfeydd wrth gefn ar gyfer Prentisiaethau	5,000
Swm net wedi'i drosglwyddo'n ôl i'r Cronfeydd wrth gefn	(20,899)
DEL Adnoddau - cynnydd net	**1,201**

6. Ceir cynnydd o linell sylfaen ddiwygiedig 2015-16 o £12.934m ar gyfer y gyllideb gyfalaf ar gyfer prosiectau addysg penodol pellach ac i roi hwb i Raglen Gyfalaf Ysgolion yr 21ain Ganrif.

7. Mae'r gyllideb Gwariant a Reolir yn Flynyddol yn ymwneud yn bennaf â benthyciadau myfyrwyr a arweinir gan alw ac sy'n sensitif i gyfraddau llog a ffactorau macroeconomaidd eraill ac felly yn anodd ei rhagweld. Cytunir ar y gyllideb hon â'r Trysorlys bob blwyddyn a chaiff ei chyllido'n llawn. Mae'r gyllideb yn cynyddu £31.935m fel rhan o'r addasiad i'r llinell sylfaen ddiwygiedig.

8. Cyhoeddwyd cynlluniau cyllideb lefel y camau gweithredu ar gyfer y Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau ar 8 Rhagfyr. Er mwyn sicrhau mwy o dryloywder, ceir dadansoddiad o'r newidiadau i'r Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau yn ôl Llinell Wariant yn y Gyllideb yn Atodiad 1. Yn unol â chais y Pwyllgor, mae Atodiad 1 hefyd yn cynnwys manylion ar ddyraniadau 2015-16 (fel yn y Gyllideb Atodol Gyntaf ym mis Mehefin 2015), llinellau sylfaen atodol diwygiedig, alldroeon rhagamcanol 2015-16 ac alldroeon terfynol 2014-15.

Cyd-destun y Gyllideb - Blaenoriaethau

9. Pennwyd y gyllideb hon eto yng nghyd-destun y cyfyngiadau a osodwyd gan Lywodraeth y DU mewn adolygiadau diweddar o wariant, ynghyd â blaenoriaethu cyllid mewn portffolios a rhyngddynt, tra'n cyflawni'r ymrwymiadau sy'n weddill a wnaed yn y Rhaglen Lywodraethu a chyflwyno rhaglen ddeddfwriaethol uchelgeisiol. Mae'r holl benderfyniadau a wynebwn yn anodd. Nid oes unrhyw atebion hawdd ac nid oes unrhyw fodd i ni amddiffyn gwasanaethau rhag effaith y toriadau a wnaed gan Lywodraeth y DU a goblygiadau blaenoriaethu gwariant.

10. Gan adeiladu ar waith a wnaed ar gyfer cyllidebau blaenorol, rydym wedi cynnal adolygiad parhaus llinell wrth linell o gyllidebau er mwyn nodi sut y gellir rheoli gostyngiadau pellach tra'n parhau i adlewyrchu ein blaenoriaethau. Er i ni orfod gwneud penderfyniadau anodd, mae ein blaenoriaethau ar gyfer addysg yng Nghymru wedi aros yr un fath ac mae ein cynlluniau gwariant a gyhoeddwyd yn adlewyrchu hyn.

11. Mae *Cymwys am Oes - Cynllun Gwella Addysg i ddysgwyr 3 i 19 oed yng Nghymru*, a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2014, yn nodi ein gweledigaeth a'n nod ar gyfer addysg hyd at 2020. Mae'n cynnwys pedwar amcan strategol a chamau gweithredu cysylltiedig a fydd yn sicrhau ein bod yn parhau ar ein taith i wella. Yn sail i'r amcanion strategol hyn ac yn rhan annatod o bob un ohonynt mae ein blaenoriaethau o wella llythrennedd a rhifedd a thorri'r cysylltiad rhwng anfantais a chyrhaeddiad addysgol.

12. Cyhoeddwyd *Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o’r Cwricwlwm a’r Trefniadau Asesu yng Nghymru* gan yr Athro Graham Donaldson ym mis Chwefror 2015. Derbyniwyd pob un o'r 68 o argymhellion ac mae ein cynllun *'Cwricwlwm i Gymru - cwricwlwm am oes'* yn nodi'r camau a gymerir drwy

weithio â'r proffesiwn addysg, er mwyn cynllunio a datblygu'r cwricwlwm newydd erbyn 2018 i'w addysgu o 2021.

13. Mae'r *Fargen Newydd ar gyfer y Gweithlu Addysg* yn rhan hanfodol o hyn ac mae'n rhoi'r cyfle i athrawon fanteisio ar ddysgu proffesiynol o ansawdd uchel ar bob cam o'u gyrfa, a ddatblygwyd gan ystyried gofynion y cwricwlwm newydd. Mae hefyd yn hanfodol bod gan athrawon newydd y sgiliau priodol i gyflwyno'r cwricwlwm newydd. Mae adroddiad yr Athro Furlong yn *Teaching Tomorrow's Teachers* yn nodi goblygiadau'r cwricwlwm newydd o ran hyfforddiant cychwynnol athrawon.

14. Bydd hon yn broses gydweithredol a fydd yn cynnwys y proffesiwn addysgu, Estyn, awdurdodau lleol, academyddion, rhieni/gofalwyr, busnesau ac amrywiaeth eang o randdeiliaid, arbenigwyr a grwpiau eraill. Caiff y broses ei goruchwylio gan y Grŵp Cynghori Annibynnol sy'n cynnwys cyfoeth o brofiad a dealltwriaeth o bob rhan o'r sector addysg.

15. Byddwn yn parhau i adolygu'r ffrydiau cyllido sy'n mynd i gonsortia, awdurdodau lleol ac ysgolion a, lle y bo'n bosibl, byddwn yn parhau i resymoli'r cyllid hwn, er enghraifft, trosglwyddwyd gwerth £1m o gymorth ar gyfer gweithredu'r rhaglenni llythrennedd a rhifedd i'r Grant Gwella Addysg eleni.

16. Rydym yn parhau i gyflwyno *Ailysgrifennu'r dyfodol: codi uchelgais a chyrhaeddiad yn ysgolion Cymru*, er mwyn mynd i'r afael ag effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol i sicrhau y gall pob plentyn yng Nghymru gyflawni ei lawn botensial ni waeth beth fo'i gefndir teuluol neu incwm ei rieni. Bydd y Gyllideb Ddrafft hon yn helpu i gyflawni'r agenda hon, drwy'r £7.2m ychwanegol a sicrhawyd fel rhan o Gytundeb Cyllideb 2015-16, er mwyn rhoi hwb i'r Grant Amddifadedd Disgyblion. Mae'r bwlch mewn cyrhaeddiad yng Nghyfnod Allweddol 2 rhwng disgyblion sy'n gymwys i gael Prydau Ysgol am Ddim a'r rhai nad ydynt yn gymwys yn lleihau o hyd, ond mae buddsoddiad yn hanfodol er mwyn gwneud gwelliannau parhaus.

17. Cyhoeddwyd Her Ysgolion Cymru yn wreiddiol fel rhaglen dwy flynedd ac mae yn ei hail flwyddyn academaidd ar hyn o bryd. Mae ymchwil ryngwladol yn awgrymu bod diwygiadau cynaliadwy ar lefel system yn cymryd nifer o flynyddoedd. Felly, rydym yn parhau â'r rhaglen fel rhan o'r gyllideb hon, gyda £2.9m ychwanegol o gronfeydd wrth gefn i ychwanegu at y £12.1m a drosglwyddwyd yn 2015-16. Byddwn yn parhau i ystyried p'un a allai ysgolion Her Ysgolion Cymru elwa ar fuddsoddiad cyfalaf. Mae'r gostyngiad bach mewn cyllid, o gymharu â'r hyn a wariwyd mewn blynyddoedd blaenorol, yn adlewyrchu'r broses o ddatblygu'r rhaglen, bod ysgolion wedi cyrraedd cam gwahanol yn eu datblygiad bellach a bod anghenion cymorth yn newid. Bydd cyllid lefel ysgol yn parhau i fod yn seiliedig ar anghenion ysgolion unigol.

18. Mae blwyddyn ychwanegol yn rhoi cyfle estynedig i atgyfnerthu'r hyn a ddysgwyd o'r rhaglen er mwyn gwella ysgolion ymhellach ac yn cydnabod mai megis dechrau ar eu taith i welliant y mae rhai o'n hysgolion.

19. Er mwyn cydnabod pwysigrwydd addysg ar gyfer mynd i'r afael ag anghydraddoldeb o ran cyflogaeth a sgiliau, rydym yn diogelu'r gyllideb a ddarparwyd ar gyfer addysg ôl-16 yn 2016-17 o ostyngiadau arian parod, sy'n cynnwys Addysg Bellach a Dysgu Seiliedig ar Waith (nid Addysg Uwch). Hefyd, fel rhan o gytundeb cyllideb 2015-16 a'r blaenoriaethau ar gyfer 2016-17, mae £10m o gyllid ychwanegol yn cael ei ddarparu ar gyfer Prentisiaethau drwy ein rhwydwaith dysgu seiliedig ar waith. Mae'r cynlluniau ar gyfer prentisiaethau yn cynnwys ymgyrch benodol i gynyddu nifer y bobl ifanc 16 i 18 oed sy'n manteisio ar brentisiaethau, mwy o bwyslais ar brentisiaethau mwy medrus, yn arbennig yn y sector Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianneg a Mathemateg (STEM) a chysylltiadau gwell rhwng rhaglenni Addysg Bellach a Phrentisiaethau.

20. O ystyried y pwysau ariannol cynyddol, gwnaethom gomisiynu'r Athro Ian Diamond i gynnal adolygiad annibynnol o drefniadau cyllido addysg uwch a threfniadau cyllid myfyrwyr yn 2014. Un o flaenoriaethau allweddol yr adolygiad yw ystyried cynaliadwyedd ariannol hirdymor y system Addysg Uwch. Caiff canfyddiadau'r adolygiad hwn eu cyhoeddi yn 2016 a byddant yn helpu i lywio'r camau nesaf ar gyfer trefniadau cyllido addysg uwch yng Nghymru. Yn y cyfamser, rydym yn dyrannu £10m ychwanegol er mwyn cydnabod y pwysau ar gymorth myfyrwyr ar gyfer 2016-17. Bydd hyn yn ein galluogi i gyflawni ein hymrwymiad o ran ffioedd dysgu yn barhaus.

Ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu

21. Wrth baratoi ar gyfer cyfyngiadau ariannol yn y dyfodol, rydym wedi ceisio targedu buddsoddiad er mwyn sicrhau bod ein cynlluniau gwario yn parhau i ganolbwyntio ar ein prif flaenoriaethau, sef: iechyd a gwasanaethau iechyd; twf a swyddi; cyrhaeddiad addysgol; a chefnogi plant, teuluoedd a chymunedau difreintiedig. Mae'r portffolio Addysg a Sgiliau yn cyfrannu at bob un o'r rhain, ond yn bennaf, o ran gwariant uniongyrchol, at y tair olaf.

22. Er gwaethaf yr heriau sy'n gysylltiedig ag amseriad hwyr Adolygiad Llywodraeth y DU o Wariant, rydym wedi defnyddio'r broses o gynllunio ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2016-17 fel cyfle i edrych i'r dyfodol er mwyn targedu buddsoddiad mewn canlyniadau cynaliadwy a mabwysiadu'r pum ffordd allweddol o weithio a nodwyd gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae'r Ddeddf yn rhoi diben cyffredin i gyrff cyhoeddus drwy bennu saith nod llesiant i Gymru, ac mae'r pum ffordd o weithio yn sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn arddel safbwynt hirdymor wrth wneud penderfyniadau; eu bod yn ystyried pa gamau sydd angen eu cymryd er mwyn atal problemau rhag codi yn y dyfodol neu atal problemau presennol rhag gwaethygu; eu bod yn mabwysiadu dull integredig a chydweithredol o wneud penderfyniadau; a'u bod yn cynnwys defnyddwyr yn y gwaith o gynllunio a darparu gwasanaethau.

23. Mae saith amcan strategol ar gyfer datblygu a gweithredu polisïau Addysg a Sgiliau, sy'n cyd-fynd â'n gwariant. Cefnogodd yr amcanion hyn y broses o gyflawni canlyniadau yn y Rhaglen Lywodraethu a chânt eu cario drosodd i

2016-17, er mwyn cefnogi unrhyw ymrwymiadau sy'n weddill a symud tuag at nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Yr amcanion yw:

- Gweithlu proffesiynol ardderchog ag addysgeg gadarn yn seiliedig ar ddealltwriaeth o'r hyn sy'n gweithio.
- Cwricwlwm sy'n ddiddorol ac yn ddeniadol i blant a phobl ifanc ac sy'n datblygu gallu annibynnol ynddynt i gymhwyso dealltwriaeth a sgiliau.
- Y cymwysterau a enillir gan bobl ifanc yn cael eu parchu'n genedlaethol ac yn rhyngwladol ac yn gweithredu fel pasbort credadwy ar gyfer addysg a chyflogaeth yn y dyfodol.
- Arweinwyr addysg ar bob lefel yn cydweithio fel rhan o system sy'n gwella ei hun, gan helpu a herio ei gilydd er mwyn codi safonau ym mhob ysgol
- Sicrhau gweithlu medrus a chyflogadwy i ysgogi arloesedd a thwf economaidd ar lefel leol a chenedlaethol, gyda chyfleoedd o ansawdd a gwerth uchel i bob dysgwr
- Helpu unigolion, teuluoedd a chymunedau i wella llesiant economaidd a chymdeithasol a lleihau anghydraddoldeb drwy addysg a hyfforddiant
- Gweld yr iaith Gymraeg yn ffynnu yng Nghymru

24. Mae'r Adroddiad Blynyddol olaf ar y Rhaglen Lywodraethu, a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2015, yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y broses o gyflawni ein hymrwymiadau a'n cynnydd yn erbyn mesurau perfformiad. Mae'r mesurau perfformiad a amlinellir yn y cynllun Cymwys am Oes a chynlluniau strategol eraill yn adlewyrchu i raddau helaeth ddangosyddion a nodwyd yn y Rhaglen Lywodraethu a dyma sut rydym yn parhau i fonitro ein canlyniadau.

25. Cwblhawyd rhagor o ymrwymiadau yn 2015-16 ac mae'r broses o weithredu Dyfodol Llwyddiannus a'r Fargen Newydd yn adeiladu ar yr hyn a gyflawnwyd eisoes. Dim ond llond llaw o ymrwymiadau sydd ar ôl i'w cyflawni yn 2016-17 ac mae'r cyllid cysylltiedig sy'n ofynnol wedi'i gynnwys yn y gyllideb hon fel a ganlyn:

Ymrwymiad	Disgrifiad	Cyllid
3/006	Drwy Raglen Gyfalaf Ysgolion yr 21ain Ganrif, byddwn yn sicrhau darpariaeth TGCh o'r radd flaenaf.	Mae Band A Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif yn parhau a chaiff ei gyllido o Linell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Cyfalaf Buddsoddi Strategol.
3/011	Drwy werthfawrogi'r sefydlogrwydd a'r tegwch a ddaw drwy fargeinio cyflogau yn genedlaethol, byddwn yn gwneud popeth y gallwn ei wneud i ddiogelu'r cysylltiad rhwng cyflogau ac amodau athrawon yng Nghymru â rhai eu cydweithwyr	Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n trafod â Llywodraeth y DU ynghylch yr elfennau o Fil Cymru sy'n ymwneud â datganoli cyflogau ac amodau i athrawon. Mae'r gyllideb wedi'i chynnwys yn y Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Datblygiad a Chymorth Athrawon i

Ymrwymiad	Disgrifiad	Cyllid
	mewn rhannau eraill o'r DU.	gyllido unrhyw waith paratoi a fydd yn ofynnol yn ystod 2016-17.
3/030	Parhau â'n cefnogaeth ar gyfer datblygu dysgu oedolion a'r gymuned.	Rydym yn adolygu darpariaeth Coleg Cymunedol WEA YMCA Cymru sydd newydd uno. Caiff polisi diwygiedig ar addysg oedolion ei gyhoeddi yn 2016. Mae'r cyllid ar gyfer y maes gwaith hwn o fewn y Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Darpariaeth Addysg Bellach.
3/048	Diwygio'r broses Anghenion Dysgu Ychwanegol ar gyfer y plant a'r bobl ifanc sydd fwyaf agored i niwed naill ai yn yr ysgol neu mewn lleoliad Addysg Bellach (AB).	Gweler yr adran ar ddeddfwriaeth isod.

26. Ceir crynodeb o'r newidiadau i'r gyllideb ddrafft sy'n berthnasol i'r Pwyllgor hwn isod, yn ôl Cam Gweithredu, ynghyd â chostau a'r effaith gysylltiedig ar unrhyw rai o ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu sy'n weddill.

Cam Gweithredu Llythrennedd a Rhifedd

2015-16 **Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf** **£000**	**Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb** **£000**	**2016-17** **Cyllideb Ddrafft** **£000**
4,512	(56)	4,456

27. Mae'r gyllideb yn ariannu amrywiaeth o ymyriadau i gefnogi'r agenda o wella sgiliau llythrennedd a rhifedd plant a phobl ifanc. Mae'r gyllideb yn gostwng £56k yn 2015-16 o gymharu â'r llinell sylfaen. Mae hyn o ganlyniad i ddau symudiad cywirol, sef cynyddu'r cymorth ar gyfer datblygu'r profion llythrennedd a rhifedd a lleihau lefel y gwaith prosiect penodol wrth i ymyrraeth llythrennedd a rhifedd gael ei hymgorffori.

28. Mae'r cyllid o fewn y Cam Gweithredu hwn yn cefnogi'r fframweithiau Llythrennedd a Rhifedd yn benodol, fodd bynnag, caiff llythrennedd a rhifedd eu hymgorffori ar draws y broses o weithredu polisïau addysg.

29. Rhoddir blaenoriaeth i lythrennedd a rhifedd yng nghylch gwaith y Grant Gwella Addysg i ysgolion, ac mae'n ychwanegu'n sylweddol at y cymorth a gynigir ar gyfer y sgiliau hyn mewn ysgolion. Hefyd, fel y nodir uchod, mae'r broses o weithredu'r cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru, y Fargen Newydd ar gyfer y proffesiwn addysgu a'r broses o weithredu 'Addysg Athrawon Yfory' i gyd yn canolbwyntio ar lythrennedd a rhifedd. Mae Her Ysgolion Cymru yn ddull o gyflymu'r broses o weithredu polisïau gwella ysgolion Llywodraeth Cymru ac o ganolbwyntio arnynt, ac mae llythrennedd a rhifedd yn ffocws allweddol ar gyfer y rhaglen.

Cam Gweithredu'r Cwricwlwm

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000
27,906	4,644	32,550

30. Mae'r gyllideb yn cynyddu £4.6m o gymharu â'r llinell sylfaen. Mae'r cam gweithredu hwn yn cynnwys y Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer y Cyfnod Sylfaen (gwaith polisi, mae'r cyllid cyflawni bellach wedi'i gynnwys o fewn y grant Gwella Addysg o fewn y Cam Gweithredu Safonau Addysg), y Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer y Cwricwlwm ac Asesu a'r Llinell Wariant newydd yn y Gyllideb ar gyfer Adolygu'r Cwricwlwm a Her Ysgolion Cymru.

31. Mae'r cynnydd yn cynnwys y £2.9m ychwanegol i Her Ysgolion Cymru sy'n codi cyfanswm y gyllideb ar gyfer 2016-17 i £15m. Hefyd, dyrannwyd £4.4m i godi'r cyfanswm ar gyfer gweithredu Cwricwlwm i Gymru, Cwricwlwm am Oes yn 2016-17 i £5.4m. Bydd y rhan fwyaf o'r cyllid yn cefnogi Ysgolion Arloesi'r Cwricwlwm ac Ysgolion Arloesi Digidol ac arbenigedd cenedlaethol a rhyngwladol arall i gynllunio a datblygu'r cwricwlwm newydd.

32. Trosglwyddwyd £1.0m i'r grant Gwella Addysg i atgyfnerthu'r cyllid i'r Consortia, ar gyfer cymorth llythrennedd a rhifedd cydgysylltiedig.

33. O fewn yr hinsawdd cyllido bresennol, mae'n rhaid i ni flaenoriaethu cyllid ar feysydd lle y gall yr ymyriadau wneud y gwahaniaeth mwyaf i'r canlyniadau ar gyfer pobl ifanc yng Nghymru. Wrth i ni symud ymlaen â'r cwricwlwm newydd, rydym am ymgorffori meysydd sydd wedi'u cyllido'n benodol yn flaenorol, fel ymarfer corff a gwyddoniaeth, gan ein galluogi i ddirwyn rhai o'r prosiectau hyn i ben. Mae'r prosiectau hyn wedi rhedeg ers nifer o flynyddoedd ac mae eu hegwyddorion a'u buddiannau wedi cael eu cydnabod a'u hymgorffori mewn ysgolion a byddant yn parhau i effeithio'n gadarnhaol ar blant a phobl ifanc. Mae hyn wedi ein galluogi i ailgyfeirio cyllid o £2m.

Cam Gweithredu Addysgu ac Arweinyddiaeth

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000
15,956	5,265	21,221

34. Mae'r cam gweithredu hwn yn cynnwys y cyllid ar gyfer hyfforddiant cychwynnol athrawon a datblygiad proffesiynol parhaus ar gyfer athrawon proffesiynol. Trosglwyddwyd £5.65m ychwanegol i'r Cam Gweithredu ar gyfer Ysgolion Arloesi'r Fargen Newydd. Bydd yr ysgolion hyn yn ffurfio rhwydwaith

o Ysgolion Arloesi ag Ysgolion Arloesi'r Cwricwlwm ac Ysgolion Arloesi Digidol ac yn gweithio mewn partneriaeth â Chonsortia.

35. Bydd ysgolion y Fargen Newydd yn arwain y gwaith o ddatblygu a chyflawni dysgu proffesiynol er mwyn sicrhau bod ymarferwyr yn meddu ar sgiliau addysgeg ac arweinyddiaeth i allu cyflawni'r argymhellion a nodir yn Dyfodol Llwyddiannus.

36. Lansiwyd cam cyntaf Pasbort Dysgu Proffesiynol y Cyngor Gweithlu Addysg ym mis Medi 2015, gan roi cymorth i ymarferwyr adlewyrchu eu hanghenion dysgu proffesiynol a hwyluso datblygiad eu gyrfa. Mae Llywodraeth Cymru a Chonsortia wedi bod yn cydweithio er mwyn nodi cyfleoedd dysgu proffesiynol effeithiol sydd ar gael ledled Cymru fel y gallwn symud yn gyflym i sefydlu fframwaith cenedlaethol ar gyfer dysgu proffesiynol o ansawdd uchel.

Cam Gweithredu Cymwysterau

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000
7,903	266	8,169

37. Mae'r cam gweithredu hwn yn ariannu Cymwysterau Cymru a sefydlwyd ym mis Medi 2015. Prif nodau'r sefydliad yw sicrhau bod cymwysterau, a'r system gymwysterau yng Nghymru, yn effeithiol er mwyn diwallu anghenion rhesymol dysgwyr yng Nghymru; ac ennyn hyder y cyhoedd mewn cymwysterau a'r system gymwysterau yng Nghymru.

38. Mae'r rhan fwyaf o'r cyllid ar gyfer costau rhedeg, gyda'r gweddill ar gyfer y gwaith ymchwil a datblygu y mae'r corff yn ei wneud i ategu ei waith fel rheoleiddiwr.

39. Bydd y gyllideb yn sicrhau, drwy gydweithio â phartneriaid, y gall Cymwysterau Cymru ddarparu cymwysterau ansawdd uchel a werthfawrogir, a fydd yn cynnwys cymwysterau TGAU, UG a Safon Uwch diwygiedig a Bagloriaeth Cymru newydd sy'n fwy trwyadl.

Cam Gweithredu Addysg ôl-16

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000
507,551	5,000	512,551

40. Mae'r cam gweithredu hwn yn cynnwys cyllid ar gyfer darpariaeth chweched dosbarth awdurdodau lleol, darpariaeth Dysgu Oedolion yn y Gymuned, cymorth ar gyfer darpariaeth mewn Sefydliadau Addysg Bellach, cymorth ar gyfer prosiectau a gweithgareddau gwella ansawdd a buddsoddiad i gyflwyno cyfleoedd dysgu seiliedig ar waith o ansawdd uchel.

41. Caiff £5m ychwanegol ei ddyrannu i brentisiaethau fel y nodwyd i gyfrannu at y blaenoriaethau o atgyfnerthu'r broses o ddarparu sgiliau lefel uwch a chynyddu nifer y bobl ifanc 16 - 18 oed sy'n manteisio ar brentisiaethau.

42. Rydym wedi cydnabod y cyfraniad at arbed costau y mae'r sector addysg bellach wedi'i wneud dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, yn cynnwys y trawsnewidiad helaeth a wnaed. Felly, rydym yn diogelu cyllidebau addysg bellach fel arian gwastad.

43. Drwy'r penderfyniad hwn, rydym wedi cydnabod yr effeithiau ar drechu tlodi ac anfantais economaidd-gymdeithasol ac yn ymrwymedig i gyflawni ein huchelgais o sicrhau bod cymaint o ddysgwyr â phosibl yn gallu cael y sgiliau sydd eu hangen arnynt ar gyfer y gweithle.

Cam Gweithredu Addysg Uwch

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000
129,160	(41,377)	87,763

44. Mae'r gyllideb ar gyfer Camau Gweithredu Addysg Uwch wedi gostwng £41.377m o gymharu â'r gyllideb llinell sylfaen ar gyfer 2015-16, sy'n cynnwys tair elfen.

45. I ddechrau, trosglwyddwyd £21.1m i'r Cam Gweithredu Cymorth i Ddysgwyr Ôl-16 ar gyfer elfen derfynol y broses o drosglwyddo'r grant ffioedd dysgu. Symudodd y cyfrifoldeb a'r adnoddau cysylltiedig ar gyfer talu'r grant ffioedd dysgu i fyfyrwyr, drwy'r Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr, o CCAUC i Lywodraeth Cymru yn 2015-16. Trosglwyddwyd y rhan fwyaf o'r cyllid yng Nghyllideb Atodol Gyntaf 2015-16.

46. Fodd bynnag, oherwydd y ffaith bod carfan arall o fyfyrwyr wedi cael eu cynnwys (y rhai sy'n astudio cyrsiau sy'n hwy na phedair blynedd), mae cynnydd yn nifer y myfyrwyr o Gymru sy'n mynd i'r brifysgol a lefel ffioedd gyfartalog sy'n cynyddu yn golygu y caiff swm ychwanegol ei drosglwyddo o CCAUC i Lywodraeth Cymru. Mae'r cynnydd hwn yn unol â disgwyliadau ac o fewn ffiniau costau amcangyfrifedig y grant ffioedd dysgu. Byddai'r gwariant ychwanegol hwn wedi cael ei frigdorri o gyllidebau CCAUC ni waeth pwy sy'n gyfrifol am dalu'r grant ffioedd dysgu.

47. Mae'r ail elfen yn ostyngiad o £20m i gyllidebau rhaglen CCAUC, sy'n rhoi cyllid ar gyfer gweithredu blaenoriaethau Llywodraeth Cymru. Yn y gorffennol, cafodd hwn ei ddyrannu gan CCAUC i ariannu Ymchwil o Ansawdd, cyrsiau rhan amser, pynciau drud, y Coleg Cenedlaethol a Phrifysgol Blaenau'r Cymoedd (sydd wedi'u prif ffrydio bellach). Yn y pen draw, CCAUC sy'n gyfrifol am benderfynu sut mae'n dyrannu ei adnoddau yn unol â blaenoriaethau Gweinidogol a gaiff eu hamlinellu mewn llythyr cylch gwaith gweinidogol a gyhoeddir ar ddechrau 2016.

48. Yr elfen olaf yw gostyngiad o £0.277m i gostau rhedeg CCAUC. Mae CCAUC wedi cael ei ddiogelu dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf rhag unrhyw ostyngiad yn y gyllideb costau rhedeg oherwydd natur newidiol ei ddiben, o gorff cyllido i oruchwylio'r fframwaith rheoleiddio newydd a gyflwynwyd yn Neddf Addysg Uwch (Cymru) 2015. Gan fod y cyfnod trosiannol i weithredu'r fframwaith yn llawn yn ystod blwyddyn academaidd 2017/18 bellach wedi dechrau, mae CCAUC mewn sefyllfa i wneud yr arbedion effeithlonrwydd a welwyd ym mhob rhan o'r sector cyhoeddus mewn blynyddoedd blaenorol.

Cam Gweithredu Safonau Addysg

2015-16 **Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf** **£000**	**Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb** **£000**	**2016-17** **Cyllideb Ddrafft** **£000**
144,123	(6,594)	137,529

49. Mae'r gyllideb yn gostwng £6.594m o'r llinell sylfaen ar gyfer 2016-17. Mae hyn yn net o £1.0m a drosglwyddwyd o Gam Gweithredu'r Cwricwlwm i helpu i weithredu'r rhaglenni llythrennedd a rhifedd drwy'r grant Gwella Addysg a gostyngiad o £7.539m i'r grant.

50. Mae'r grant Gwella Addysg yn cyfrif am brif gyfran y Cam Gweithredu hwn a dyma'r prif gyllid grant sydd ar gael i ysgolion, awdurdodau lleol a chonsortia er mwyn sicrhau gwelliannau ym mherfformiad ysgolion. Fe'i cyflwynwyd ym mis Ebrill 2015 yn dilyn rhaglen o resymoli grantiau ar gyfer gwella ysgolion er mwyn cyfuno cyllid i sicrhau y gellid gwneud penderfyniadau ar flaenoriaethau yn lleol ynghyd ag arbedion effeithlonrwydd gweinyddol.

51. Fel y nodwyd uchod, bu'n rhaid gwneud penderfyniadau anodd ynghylch ailflaenoriaethu cyllid. Fel rhan o gyllideb 2016-17, mae'r ymrwymiad i gynyddu cyllid i ysgolion 1% uwchlaw'r newid i grant bloc Llywodraeth Cymru wedi parhau am flwyddyn arall. Mae hyn yn golygu bod cyllid i ysgolion wedi cynyddu 1.85%, ac mae'r rhan fwyaf o'r diogelwch hwn yn mynd yn uniongyrchol i wariant rheng flaen drwy'r grant Cynnal Refeniw i awdurdodau lleol. Mae hyn yn golygu bod ganddynt fwy o hyblygrwydd i wneud penderfyniad ar yr anghenion mwyaf a blaenoriaethau yn lleol. Bydd Llywodraeth Cymru hefyd yn parhau i weithio gyda CLlLC a Chonsortia i

gynyddu hyblygrwydd yn y Grant Gwella Addysg er mwyn rheoli'r gostyngiadau gyda chyn lleied o effaith â phosibl ar blant a phobl ifanc.

Cam Gweithredu Grant Amddifadedd Disgyblion

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000
82,046	7,200	89,246

52. Mae'r Grant Amddifadedd Disgyblion, a gyflwynwyd ym mis Ebrill 2012, yn gyfle allweddol i ysgolion roi cymorth wedi'i dargedu i leihau anghydraddoldebau mewn cyflawniad addysgol. Crëwyd y Grant Amddifadedd Disgyblion i ddechrau am gyfnod o dair blynedd hyd at 2014-15, ond cafodd y cyllid ei ymestyn yng Nghyllideb Ddrafft 2014-15 am ddwy flynedd arall i gydnabod y pwys a roddir ar y grant hwn i helpu i fynd i'r afael ag effaith amddifadedd ar gyrhaeddiad addysgol.

53. Rydym yn dyrannu £7.2m pellach i ariannu'r Grant Amddifadedd Disgyblion yn 2016-17 er mwyn cynyddu'r swm fesul disgybl cymwys o £1,050 i £1,150.

TGCh a Cham Gweithredu Systemau Rheoli Gwybodaeth

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000
6,935	0	6,935

54. Mae'r Cam Gweithredu hwn yn cefnogi'r broses o ddarparu'r cwricwlwm drwy roi mynediad i amrywiaeth o ddulliau ac adnoddau addysgu digidol o ansawdd uchel, yn cynnwys Hwb drwy'r rhaglen Dysgu yn y Gymru Ddigidol a JISC (rhwydwaith gwasanaeth a rennir yn y DU ar gyfer colegau addysg bellach); prosiect rhif unigryw'r dysgwr a systemau rheoli data mewnol. Mae Dyfodol Llwyddiannus yn nodi pa mor bwysig yw llythrennedd digidol ar gyfer y cwricwlwm a dysgu yn yr 21ain ganrif ac felly rydym wedi diogelu'r gyllideb hon.

Cam Gweithredu Llesiant Plant a Phobl Ifanc

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000

17,532	(35)	17,497

55. Mae'r rhan fwyaf o'r cam gweithredu hwn yn cyllido'r lleoliadau preswyl arbenigol ar gyfer myfyrwyr ôl-16 ag anawsterau dysgu difrifol. Mae'r gyllideb yn gostwng £0.035m yn 2016-17, sy'n net o gynnydd o £0.045k mewn cyllid fel rhan o'r diogelwch buddion cyffredinol ar gyfer llaeth ysgol a gostyngiad o £80k yn y Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Gwasanaeth Cwnsela mewn Ysgolion. Roedd y cyllid hwn wedi'i neilltuo mewn blynyddoedd blaenorol er mwyn cynnal cynllun peilot ar wasanaethau cwnsela mewn ysgolion cynradd, fodd bynnag, oherwydd y sefyllfa gyllido gyfyngedig sy'n bodoli ar hyn o bryd ac ar gyfer y dyfodol, nid oes unrhyw gyllid ar gael i gyflwyno'r canfyddiadau pe byddai cynllun peilot yn cael ei gynnal. Hefyd, dyrannwyd £30m ychwanegol i'r Gwasanaeth Iechyd er mwyn cynyddu'r cyllid sydd ar gael ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed ynghyd â gwasanaethau iechyd meddwl i bobl hŷn.

Cam Gweithredu Cymorth i Ddysgwyr ôl-16

2015-16 **Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf** **£000**	**Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb** **£000**	**2016-17** **Cyllideb Ddrafft** **£000**
544,674	30,299	574,973

56. Mae'r gyllideb ar gyfer y Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Grant Dysgu'r Cynulliad yn y Cam Gweithredu hwn wedi cynyddu £31.1m o'r gyllideb llinell sylfaen i £453.6m. Mae'r gyllideb hon yn cynnwys cyfrifon y rhaglen gymorth statudol i fyfyrwyr a arweinir gan alw ar gyfer addysg uwch ac addysg bellach. Mae'r gyllideb yn cefnogi Grantiau a Ffioedd Rhan Amser, Grantiau wedi'u Targedu gan y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr, Grant Dysgu Llywodraeth Cymru, grant ffioedd dysgu a'r Lwfans Cynhaliaeth Addysg. Mae £21.1m a drosglwyddwyd o'r Cam Gweithredu Addysg Uwch yn rhan o'r cynnydd hwn gan mai Llywodraeth Cymru sydd bellach yn gweinyddu'r taliadau ar gyfer y grant ffioedd dysgu yn hytrach na CCAUC.

57. Rydym wedi parhau â'n hymrwymiad i roi cymorth ariannol i fyfyrwyr o'r aelwydydd â'r incwm isaf i mewn i 2016-17 drwy gadw lefel gyffredinol y cymorth sydd ar gael i fyfyrwyr. Darparwyd £10.0m ychwanegol fel rhan o'r gyllideb i ateb y galw cynyddol am grantiau cymorth i fyfyrwyr, sydd i'w briodoli i gynnydd yn nifer y myfyrwyr a'r rhai sy'n gymwys i gael cymorth.

58. Mae'r gyllideb hefyd yn gostwng £0.094m yn 2016-17, o ganlyniad i drosglwyddo'r Prif Grŵp Gwariant i Ad-dalu'r Gronfa Buddsoddi i Arbed ar ôl adennill buddsoddiadau ar raglen i drawsnewid systemau TG y Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr. Caiff y buddsoddiad cychwynnol o £2m ei adennill dros gyfnod o bum mlynedd a chaiff ei gyllido drwy arbedion effeithlonrwydd yn y Cwmni. Mae'r Cwmni Benthyciadau Myfyrwyr bellach yn rhoi cyngor ac arweiniad ac yn gweinyddu'r broses o wneud cais ar gyfer benthyciadau myfyrwyr, a wnaed gan Awdurdodau Lleol yn flaenorol.

59. Mae'r gyllideb ar gyfer Cronfeydd Ariannol Wrth Gefn Addysg Bellach wedi'u gostwng 10% (£707k). Roedd y Cronfeydd Ariannol Wrth Gefn yn galluogi sefydliadau i fod yn hyblyg a darparu ar gyfer amgylchiadau eithriadol ar gyfer myfyrwyr mewn angen. Bydd y gostyngiad yn golygu bod angen rhoi mwy o flaenoriaeth i'r myfyrwyr hynny sy'n cael cymorth.

Cam Gweithredu Ymgysylltu â Disgyblion

2015-16 **Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf** **£000**	**Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb** **£000**	**2016-17** **Cyllideb Ddrafft** **£000**
658	0	658

60. Mae'r Cam Gweithredu hwn yn cyllido gweithgareddau sydd wedi'u hanelu at brosiectau bach a gwella canlyniadau i ddysgwyr sy'n agored i niwed / dan anfantais drwy wella llesiant, ymddygiad a phresenoldeb mewn ysgolion; ymgysylltu â theuluoedd a chymunedau; lleihau gwaharddiadau o'r ysgol; gwella ansawdd y ddarpariaeth ar gyfer addysg dysgwyr heblaw yn yr ysgol; a chynorthwyo plant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal.

61. Ni chynigir gwneud unrhyw newidiadau i'r gyllideb ar gyfer 2016-17.

Cam Gweithredu Cymraeg mewn Addysg

2015-16 **Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf** **£000**	**Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb** **£000**	**2016-17** **Cyllideb Ddrafft** **£000**
18,599	82	18,681

62. Gwelwyd cynnydd bach o £0.082m yn y Cam Gweithredu Cymraeg mewn Addysg. Mae hyn yn gyfuniad o £0.825m a drosglwyddwyd o Gam Gweithredu'r Iaith Gymraeg ar gyfer gwaith cynllunio a phrif ffrydio a gostyngiad o £0.743m.

63. Ymysg y prif ostyngiadau a gynlluniwyd mae £0.5m ar gyfer Cymraeg i Oedolion gan fod y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol wrthi'n rhesymoli nifer y darparwyr Cymraeg i Oedolion, i roi model cynaliadwy sy'n addas i'r diben.

64. Mae'r ail ostyngiad yn £0.2m ar gyfer swm y cyllid sydd ar gael ar gyfer Cymraeg i Blant (Twf yn flaenorol). Mae'r rhaglen yn cael ei haildendro ar hyn o bryd, ac felly mae hyn yn rhoi cyfle i geisio lleihau gwariant, gan wneud arbedion ar orbenion rheoli lle y bo'n bosibl. Rydym wedi diogelu cyllidebau sy'n ymwneud yn uniongyrchol ag ysgolion.

Cam Gweithredu Cymorth Cyflawni

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000
3,702	(167)	3,535

65. Mae'r Cam Gweithredu hwn yn cyllido marchnata a chyfathrebu, gwaith ymchwil a'r rhaglen addysg ryngwladol. Mae hefyd yn cynnwys cyllid ar gyfer rhaglen Remploy, sef cyllid o'r Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau, ond mae'r polisi yn rhan o bortffolio'r Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi.

66. Mae'r gostyngiad yn gyfuniad o gyllid o £0.726m ar gyfer Remploy a £0.25m a drosglwyddwyd i Gam Gweithredu'r Cwricwlwm i gyllido ieithoedd tramor modern, wedi'i wrthbwyso gan arbedion o £0.4m o'r gyllideb ymchwil oherwydd proffil cyllid prawf PISA.

67. Mae gostyngiad o 10% (£0.113m) hefyd i'r gyllideb marchnata a chyfathrebu, a reolir drwy wneud cymaint o ddefnydd â phosibl o'r cyfryngau digidol a gostyngiad bach mewn gweithgarwch. Hefyd, ceir gostyngiad o £0.166m yn y gyllideb sydd ar gael ar gyfer y rhaglen addysg ryngwladol. Caiff y gostyngiad hwn ei reoli drwy leihau gweithgarwch â British Council, lle nad yw rhaglenni'n perfformio fel y rhagwelwyd ac y gellir eu dirwyn i ben yn naturiol.

Cam Gweithredu Cyfalaf - Ystadau a Darpariaeth TG

2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £000	Newidiadau ac ailflaenoriaethu'r gyllideb £000	2016-17 Cyllideb Ddrafft £000
143,834	21,934	165,768

68. Mae'r gyllideb hon yn cefnogi band A o raglen Ysgolion yr 21ain Ganrif, sy'n cyfateb i fuddsoddiad o £1.4bn dros y pum mlynedd sy'n dod i ben yn 2018-19. Bydd pob ardal awdurdod lleol yn elwa o'r rhaglen wella fawr hon, a fydd yn gyfrifol am ailadeiladu ac adnewyddu 150 o ysgolion a cholegau.

69. Bydd y cynnydd o'r llinell sylfaen yn ariannu pedwar o brosiectau addysg bellach. Bydd y gweddill yn cynyddu'r cyllid sydd ar gael ar gyfer y rhaglen ysgolion.

Gwariant Ataliol

70. O fewn y portffolio Addysg a Sgiliau, rydym yn parhau i roi adnoddau sylweddol i feysydd o wariant ataliol er mwyn codi safonau llythrennedd a rhifedd a lleihau effaith amddifadedd ar gyrhaeddiad. Bydd y rhaglenni ymyrraeth gynnar hyn yn effeithio ar blentyn yn gynnar yn ei ddysgu ac yn rhoi sylfeini cadarn iddo ar gyfer ei addysg barhaus a fydd yn ei dro yn gwella ei siawns yn y farchnad lafur.

71. Mae *Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant* a lansiwyd ym mis Gorffennaf 2013, yn cydnabod bod buddsoddi yn y blynyddoedd cynnar drwy addysg yn dylanwadu'n fawr ar ddatblygiad plentyn. Cytunir yn gyffredinol bod profiadau plentyndod cynnar yn hanfodol bwysig i ddatblygiad hirdymor plant a'u cyflawniadau yn ddiweddarach mewn bywyd. Dyna pam rydym yn parhau i ariannu'r Cyfnod Sylfaen er mwyn cefnogi'r blynyddoedd cynnar, drwy'r Grant Gwella Addysg. Drwy ddarparu cwricwlwm statudol i bob plentyn 3 i 7 oed, nod y Cyfnod Sylfaen yw sicrhau bod plant yn cael y dechrau gorau posibl mewn bywyd gan eu galluogi i gyflawni eu llawn botensial.

72. Mae'r Grant Amddifadedd Disgyblion yn ymyriad allweddol ar gyfer atal tlodi, ac mae'n rhoi cyllid yn uniongyrchol i ysgolion fuddsoddi mewn ffyrdd effeithiol o fynd i'r afael ag effaith tlodi ar gyrhaeddiad plant. Drwy'r £7.2m ychwanegol ar gyfer y Grant Amddifadedd Disgyblion yn 2016-17, a sicrhawyd fel rhan o'r Cytundeb Cyllideb ar gyfer 2015-16, rydym yn canolbwyntio ar gyflawni targedau allweddol a nodir yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi sy'n cynnwys gwella lefelau cyrhaeddiad cyffredinol myfyrwyr sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim.

73. O fewn y Cam Gweithredu Llythrennedd a Rhifedd sy'n gwneud cyfanswm o £4.5m ar gyfer 2016-17, mae'r cyllid a ddarperir ar gyfer y profion darllen a rhifedd cenedlaethol wedi'i anelu'n benodol at lywio a chefnogi camau gweithredu ataliol ac ymyriadau cynnar o ran llythrennedd a rhifedd dysgwyr. Gan fod y rhain yn sgiliau allweddol ar gyfer bywyd, a bod y diffyg sgiliau digonol yn rhwystro plant rhag cyrraedd eu llawn botensial, mae'r holl wariant ar brofion yn ataliol ynddo'i hun.

74. Ystyrir bod y Grant Gwella Addysg ar gyfer ysgolion (y Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer y Grant Gwella Ysgolion) yn ataliol, ac mae'n cyfuno cyllid grant ar gyfer nifer o feysydd yn cynnwys y Cyfnod Sylfaen, y Grant Effeithiolrwydd Ysgolion, plant Sipsiwn a Theithwyr a phlant o leiafrifoedd ethnig.

75. Mae'r broses o weithredu *Cwricwlwm i Gymru: Cwricwlwm am Oes* yn ataliol yn ei hanfod. Drwy wella'r cwricwlwm, a'r broses o gyflwyno'r cwricwlwm hwnnw, fel bod pobl ifanc yn cael y siawns orau o feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i ddysgu ymhellach a chael gwaith. Gallai pedwar diben y cwricwlwm gael effaith hirdymor gadarnhaol ar iechyd, llesiant, yr amgylchedd a'r economi.

76. Ystyrir bod ein gwariant ar raglen Ysgolion yr 21ain Ganrif, sy'n cynnwys cyfanswm buddsoddiad o bron i £1.4bn, yn fesur ataliol gyda buddsoddiad

wedi'i dargedu at yr ysgolion hynny sydd yn y cyflwr gwaethaf ac sy'n cael eu defnyddio'n aneffeithlon. Yn yr hirdymor, bydd cyllid ar gyfer prynu eitemau newydd neu adnewyddu yn lleihau costau cynnal a chadw sydd wedi cronni, costau cynnal a chadw yn y dyfodol a chostau rhedeg refeniw drwy resymoli ystad yr ysgol.

77. Lleihau anghydraddoldeb deilliannau addysgol rhwng grwpiau gwahanol yw un o'r prif amcanion y mae angen i ni eu cyflawni fel y gellir, yn y tymor canolog i'r hirdymor, godi plant a phobl ifanc allan o dlodi a lleihau'r tebygolrwydd na fyddant mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET) neu y byddant yn mynd yn rhan o'r system cyfiawnder troseddol a rhoi'r cyfle gorau iddynt gael canlyniadau iechyd a bywyd gwell. Mae'r Fframwaith Ymgysylltu a Chyflogaeth Ieuenctid, a ariennir o'r Cam Gweithredu Ymgysylltu a Chyflogaeth Ieuenctid, wedi'i seilio ar anghenion pobl ifanc ac atebolrwydd asiantaethau gwahanol, gan atgyfnerthu a chyflawni canlyniadau gwell i bobl ifanc.

Deddfwriaeth

78. Mae'r gyllideb yn parhau i ystyried ein rhaglen ddeddfwriaethol bresennol. Cyhoeddwyd tabl sy'n nodi'r costau ar gyfer 2016-17, sef costau deddfwriaeth a wnaed yn flaenorol a chostau disgwyliedig Biliau ar gam yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol cyhoeddedig neu'r cam deddfu, ynghyd â naratif y Gyllideb Ddrafft, Atodiad D. Rhoddir diweddariad manylach ar gostau ein rhaglen ddeddfwriaethol sy'n berthnasol i gylch gwaith y Pwyllgor hwn isod.

Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013

79. Derbyniodd Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) Gydsyniad Brenhinol ar 4 Mawrth 2013. Fel rhan o'r broses o'i gweithredu, ac fel y gweithredwyd yng Nghyllideb Ddrafft 2013-14, trosglwyddwyd £21.8m o gyllid ar gyfer gwasanaethau cwnsela mewn ysgolion a brecwast mewn ysgolion i'r Grant Cynnal Refeniw o fewn Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Cymru o 2013-14 ymlaen. Mae'r cyllid hwn yn parhau i ffurfio rhan o ddyraniad y Grant Cynnal Refeniw ar gyfer 2016-17.

80. O dan y Ddeddf, mae awdurdodau lleol yn atebol am gynllunio darpariaeth cyfrwng Cymraeg a daeth Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg yn statudol o fis Ebrill 2014. Bydd y broses o weithredu'r Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg yn parhau i gael ei hariannu drwy gyllid ar gyfer y Grant Cymraeg mewn Addysg a drosglwyddwyd i'r Grant Gwella Addysg cyfun unigol newydd ar gyfer ysgolion o 2015-16.

Deddf Addysg Bellach ac Uwch (Llywodraethu a Gwybodaeth) (Cymru) 2014

81. Cafodd Deddf Addysg Bellach ac Uwch (Llywodraethu a Gwybodaeth) (Cymru) 2014 Gydsyniad Brenhinol ar 27 Ionawr 2014. Ni ddisgwylir y bydd unrhyw gostau i Lywodraeth Cymru yn 2016-17.

Deddf Addysg (Cymru) 2014

82. Mae Deddf Addysg (Cymru) a gafodd Gydsyniad Brenhinol ar 12 Mai 2014, yn ailenwi ac yn diwygio'r corff cofrestru presennol, sef Cyngor Addysgu Cyffredinol Cymru, er mwyn creu Cyngor y Gweithlu Addysg, yn ymestyn y gofynion cofrestru, cymhwyso a hyfforddi ar gyfer y gweithlu addysg, ac yn darparu ar gyfer pennu dyddiadau tymhorau a gwyliau ysgol yng Nghymru.

83. Dylai'r model ffioedd terfynol ar gyfer Cyngor y Gweithlu Addysg fod ar waith ar gyfer cofrestru ym mis Ebrill 2016, yn dilyn blwyddyn bontio. Bydd y Cyngor yn parhau i fod yn gorff hunangyllidol.

Deddf Addysg Uwch (Cymru) 2015

84. Ceir manylion am y Ddeddf hon yn yr adran ar Addysg Uwch isod.

Deddf Cymwysterau (Cymru) 2015

85. Nodwyd y goblygiadau ariannol ar gyfer Deddf Cymwysterau Cymru yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol. Mae'r costau hyn wedi cael eu diweddaru rhywfaint wrth i ragor o wybodaeth ddod i law ac mae'r gyllideb ar gyfer y Cam Gweithredu Cymwysterau yn 2016-17 yn cynrychioli'r costau llawn sy'n angenrheidiol.

Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol (Cymru)

86. Y rhagolygon costau diweddaraf ar gyfer Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol (Cymru) yw'r rhai yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol. Bu'r Bil yn destun ymgynghoriad, a ddaeth i ben ar 18 Rhagfyr 2015. Mae'r ymatebion wrthi'n cael eu hadolygu. Ni fydd unrhyw gostau o ganlyniad i'r bil hwn yn 2016-17.

Deddfwriaeth y DU

87. Ceir darpariaethau sy'n ymwneud ag addysg Gymraeg mewn nifer o Ddeddfau Senedd y DU, cyn yr Etholiad Cyffredinol eleni, sef:

- *Deddf Busnesau Bach, Menter a Chyflogaeth 2015* - rhannu gwybodaeth ac ad-dalu taliadau ymadael ar gyfer cyflogeion yn y sector cyhoeddus os byddant yn dychwelyd i'r gwaith i'r un rhan o'r sector cyhoeddus. Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol i Lywodraeth Cymru gydsynio i'r darpariaethau hyn.

- *Deddf Dadreoleiddio 2015* - symleiddio deddfwriaeth prentisiaethau, Lleihau beichiau ar y sectorau addysg bellach ac uwch. Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol a geisiwyd i'r Bil Dadreoleiddio, Diddymu diwygiadau i'w gwneud yn ofynnol i ysgolion feddu ar Gytundeb Cartref/Ysgol â rhieni a disgyblion. Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol i Lywodraeth Cymru.

- *Deddf Hawliau Defnyddwyr 2015* - ehangu cwmpas cynllun cwynion addysg uwch Swyddfa'r Dyfarnwr Annibynnol. Nid yw'r ddeddfwriaeth ei hun yn golygu unrhyw ymrwymiadau ariannol i Lywodraeth Cymru. Fodd bynnag, mae'r ddeddfwriaeth yn golygu bod rhai darparwyr addysg uwch, sef sefydliadau AB a darparwyr amgen yn cael eu cyflwyno i'r cynllun am y tro cyntaf. Mae'n ofynnol i aelodau cynllun Swyddfa'r Dyfarnwr Annibynnol dalu tanysgrifiad blynyddol yn seiliedig ar nifer y myfyrwyr yn y sefydliad. Bydd rhai goblygiadau hefyd o ran adnoddau er mwyn i'r darparwyr hyn allu cydymffurfio â'r cynllun.

- *Deddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015* - mae'n cynnwys dyletswydd ar awdurdodau penodol i roi sylw dyledus i'r angen i atal pobl rhag cael eu denu i derfysgaeth. Lluniodd Llywodraeth y DU dair dogfen ganllaw ar wahân ar gyfer awdurdodau penodol yn cynnwys Ysgolion a darparwyr gofal plant cofrestredig, sefydliadau addysg bellach a sefydliadau addysg uwch y mae'n rhaid iddynt eu hystyried wrth gydymffurfio â'r ddyletswydd. Rydym yn rhagweld y bydd rhywfaint o faich a chost ychwanegol yn wynebu cyrff yng Nghymru, fodd bynnag, ceir diffyg manylion o hyd a ddylai fod ar gael yn dilyn ymgynghoriad â Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid yng Nghymru ar y canllawiau gweithredu. Tan hynny, ni fydd yn bosibl cynnal asesiad cadarn o'r costau ariannol posibl hynny. Caiff hyn ei adolygu yn barhaus wrth i'r manylion ddod yn gliriach ac wrth i ragor o gyngor gael ei roi maes o law.

88. Yn ystod cyfnod Llywodraeth bresennol y DU, rydym hefyd wedi bod yn monitro nifer o Filiau'r DU, y mae gennym ddiddordeb penodol ynddynt neu a allai effeithio ar y cylch gwaith Addysg a Sgiliau yn anuniongyrchol. Mae’r rhain yn cynnwys:

- Y Bil Elusennau (Diogelu a Buddsoddiad Cymdeithasol)
- Y Bil Menter
- Y Bil Tai a Chynllunio
- Y Bil Mewnfudo
- Y Bil Undeb Llafur
- Y Bil Diwygio Lles a Gwaith
- Y Bil Pwerau Ymchwilio Drafft

89. Wrth i'r Biliau fynd ar eu hynt drwy broses ddeddfwriaethol Senedd y DU, wrth i gymalau gael eu diwygio, eu tynnu a'u hychwanegu, byddwn yn parhau i weithio gyda Whitehall i ddeall y goblygiadau i'r Adran, yn cynnwys yr effaith gyllidebol lawn, os oes unrhyw effaith. Fodd bynnag, ar y cam hwn, rhagwelir y bydd unrhyw gostau ychwanegol yn rhai bach iawn ac y gellir eu talu o'r Prif Grŵp Gwariant os oes angen.

Is-ddeddfwriaeth

90. Nid oes unrhyw oblygiadau sylweddol o ran costau i'r Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau yn 2016-17 o ganlyniad i is-ddeddfwriaeth, gydag unrhyw gostau gweithredu'n cael eu talu o'r gyllideb bresennol ar gyfer costau rhedeg yr adran.

Ystyriaethau trawsbynciol

91. Atodir Asesiad Integredig o Effaith yn Atodiad 2 i'r papur tystiolaeth hwn.

92. Mae'r asesiad yn cwmpasu effaith ein penderfyniadau gwariant ar gydraddoldeb ar gyfer y nodweddion gwarchodedig ynghyd â'r effeithiau ar yr Iaith Gymraeg, Hawliau'r Plentyn, Trechu Tlodi wedi'u cysoni o dan ymbarél llesiant, fel y nodwyd yn *Neddf Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.* Rydym wedi sicrhau bod polisïau a rhaglenni yn adlewyrchu ein hymrwymiad i gynaliadwyedd, drwy ystyried buddsoddiad y gallwn ei wneud yn awr er mwyn atal mwy o gamau gweithredu drud yn y dyfodol.

93. O dan Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011, rydym wedi rhoi ystyriaeth gytbwys i'r hawliau a nodir yn y CCUHP. Nid oes Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2016-17 ac ar gyfer y Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau wedi'i gyhoeddi ar wahân, ond mae'n ffurfio rhan o'r Asesiad Integredig o Effaith.

Meysydd penodol

94. Mae'r adran hon yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am feysydd penodol y gofynnwyd amdani gan y Pwyllgor.

Diogelwch cyllideb o 1% ar gyfer ysgolion

95. Mae'n bleser gennym gyhoeddi fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft, y gallwn ymestyn ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i gynyddu cyllidebau ysgolion 1% yn uwch na'r cynnydd yn y grant bloc, a oedd yn wreiddiol dros gyfnod tymor y Cynulliad, i gynnwys blwyddyn arall ar gyfer 2016-17. Drwy gydol tymor presennol y Cynulliad, rydym wedi darparu £106miliwn ychwanegol o ganlyniad i'n hymrwymiad diogelwch. Mae ein hymrwymiad ar gyfer cyllid ysgolion wedi bod yn bwysig o ran gosod y sylfeini ar gyfer gwelliannau mawr yn y system addysg dros y pum mlynedd diwethaf.

96. Cafodd yr ymrwymiad ei gyfrifo gan ddefnyddio'r un cyllidebau ag a ddefnyddiwyd mewn blynyddoedd blaenorol o elfen cyllidebau ysgolion y Grant Cynnal Refeniw yn y Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol a chyllidebau sy'n gysylltiedig ag ysgolion o'r Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau.

97. Y llinell sylfaen ar gyfer y cyfrifiad yw'r cyllidebau a nodir yn Atodiad E o ddogfen Cyllideb Ddrafft 2015. Y cynnydd yn y grant bloc ar gyfer Cymru yw 0.85% ac felly y diogelwch yw 1.85%. Fel gyda blynyddoedd blaenorol, mae'r cyllid grant Amddifadedd Disgyblion yn ychwanegol at y diogelwch hwn. Cyfrifwyd y diogelwch fel a ganlyn:

	2015-16 £000	2016-17 Mwy o gyllid £000	2016-17 Cyfanswm £000	2016-17 Cynnydd %
Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau	361,442	4,900*	366,342	1.36%
Grant Cynnal Refeniw	1,779,920	34,801	1,814,721	1.96%
Cyfanswm	**2,141,362**	**39,701**	**2,181,141**	**1.85%**

*£2.9m ar gyfer Her Ysgolion Cymru, £2m yn rhoi diogelwch arian gwastad ar gyfer cyllid ysgolion o fewn y Prif Grŵp Gwariant.

98. Mae'r ffrydiau cyllido o fewn y Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau sy'n darparu'r diogelwch yn ddigyfnewid. Maent fel a ganlyn:

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Ddrafft 2015-16 £000	Cyllideb Ddrafft 2016-17 £000
Llythrennedd a Rhifedd	4,512	4,456
Cyfnod Sylfaen	1,851	1,851
Cwricwlwm ac Asesu (wedi'i rhannu rhwng hon a'r Llinell Wariant yn y Gyllideb isod)	26,055	10,299
Adolygu'r Cwricwlwm a Her Ysgolion Cymru (Llinell Wariant yn y Gyllideb newydd)	-	20,400
Datblygiad a Chymorth Athrawon	10,387	21,221
Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon (wedi'i chyfuno â'r Llinell Wariant yn y Gyllideb uchod)	5,569	-
Cymwysterau	7,903	-
Cymwysterau Cymru	-	8,169
Addysg Bellach (dosbarthiadau chweched dosbarth ysgolion)	106,133	106,133
Grant Gwella Ysgolion	141,021	134,782
Llywodraethu Ysgolion	1,738	1,353
Cymorth Safonau Ysgolion	1,364	1,394
Bwyd a Maeth mewn Ysgolion (ac eithrio cyllid ychwanegol ar gyfer llaeth ysgol)	3,185	3,230
Anghenion Dysgu Ychwanegol	2,246	2,786
Trechu Dadrithiad	658	658
Gwasanaethau Cwnsela mewn Ysgolion	80	-
Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg	2,500	3,370
Cyfanswm	**315,202**	**320,102**
Addasiad Trosglwyddo'r Grant Cynnal Refeniw*	46,240	46,240
Ysgolion AdAS (Cyfanswm wedi'i addasu)	**361,442**	**366,342**

** Trosglwyddo i'r Grant Cynnal Refeniw o 2013-14: Brecwast, Blas am Oes, CLlLC, Gwasanaethau Cwnsela mewn Ysgolion, AAA Ôl-16 (er mwyn sicrhau y gellir cymharu â llinell sylfaen 2010-11)*

99. Mae'r Grant Cynnal Refeniw heb ei neilltuo ac ni allwn orchymyn sut y dylai Awdurdodau Lleol wario eu cyllidebau, fodd bynnag, gallwn weithio gyda llywodraeth leol i ddylanwadu ar y gwariant ac rydym yn gwneud hynny. Mae addysg yn flaenoriaeth ar gyfer llywodraeth leol ac mae wedi rhoi addewid i gyflwyno'r cyllid ychwanegol a ddarparwyd gennym fel rhan o'r ymrwymiad diogelwch o 1% i ysgolion.

100. Bu'n ofynnol i Awdurdodau Lleol, drwy'r ffurflenni monitro, roi tystiolaeth bod y gwariant a gyllidebwyd ganddynt ar gyfer ysgolion yn cynyddu yn unol ag elfen gyllidebu Llywodraeth Leol o'r diogelwch o 1% (net o grantiau penodol a chan ganiatáu ar gyfer addasiadau mewn niferoedd disgyblion). Mae'r data monitro a gafwyd gan Awdurdodau Lleol hyd at 2014-15 yn dangos bod pob Awdurdod Lleol naill ai wedi cyflawni'r ymrwymiad o 1% neu wedi rhagori arno. Rydym yn disgwyl i hyn barhau.

101. Er mai'r Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus sy'n gyfrifol am y diogelwch ar gyfer ysgolion o fewn y Grant Cynnal Refeniw, mae swyddogion addysg Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gyda swyddogion llywodraeth leol i drafod canlyniadau data monitro awdurdodau lleol, a gyda CLlLC i ddeall yr effaith bosibl ar addysg, ysgolion, a'r gwasanaethau cyngor ehangach.

Grant Amddifadedd Disgyblion

102. Mae gan Ipsos Mori/WISERD gontract pedair blynedd i werthuso effeithiolrwydd y Grant Amddifadedd Disgyblion gan ddangos i ba raddau y mae'r rhaglen yn cynnig gwerth am arian. Cyhoeddwyd adroddiad Blwyddyn 1 yn ystod hydref 2014, a chyhoeddwyd adroddiad Blwyddyn 2 ar 2 Rhagfyr 2015.

103. Yn adroddiad Blwyddyn 1, nododd awduron nad oedd digon o ysgolion yn defnyddio ymyriadau yn seiliedig ar dystiolaeth. Mewn ymateb i hyn, drafftiodd tîm gweithredu Ailysgrifennu'r Dyfodol strategaeth cyfathrebu gynhwysfawr a oedd yn cynnwys poster am y 10 o ymyriadau mwyaf effeithiol, awgrymiadau rheolaidd a gyhoeddwyd yn Dysg, yr e-fwletin ar gyfer ysgolion yng Nghymru a chanllawiau diwygiedig ar y Grant Amddifadedd Disgyblion; “Grant Amddifadedd Disgyblion: Canllawiau Hanfodol" a gafodd ei gwtogi i naw tudalen o bwyntiau allweddol yn canolbwyntio ar beth mae'n hanfodol i ymarferwyr ei wybod. Mae adroddiad Blwyddyn 2 (ac adroddiad eleni gan Estyn) yn nodi bod mwy o ysgolion yn defnyddio tystiolaeth fel sail ar gyfer gwneud eu penderfyniadau gwariant o ran y Grant Amddifadedd Disgyblion, yn cynnwys casglu a defnyddio eu tystiolaeth monitro eu hunain. Canfu adroddiad Blwyddyn 2 hefyd fod y ffordd y mae ysgolion yn defnyddio'r Grant Amddifadedd Disgyblion wedi datblygu dros amser, gydag ysgolion a fuddsoddodd mewn systemau monitro data bellach yn symud ymlaen i gyflwyno ymyriadau a hyfforddi staff i gyflawni'r ymyriadau hynny'n dda.

104. Nododd adroddiad Blwyddyn 1 hefyd fod ysgolion yn defnyddio diffiniad ehangach o amddifadedd a'u bod yn defnyddio'r grant i helpu dysgwyr nad oeddent yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim. Ymchwiliodd y swyddogion i hyn a chanfod bod llawer o ysgolion yn cyfrannu cyllid arall i'r Grant Amddifadedd Disgyblion er mwyn cyflwyno ymyriadau i grŵp ehangach o ddysgwyr dan anfantais; fodd bynnag, mae hyn yn cydymffurfio ag amodau'r grant. Er mwyn egluro hyn, lluniwyd siart llif gwneud penderfyniad er mwyn helpu ymarferwyr i benderfynu beth sy'n ddefnydd cymwys o'r grant a beth nad yw'n ddefnydd cymwys o'r grant. Nododd adroddiad Blwyddyn 2 (ac adroddiad eleni gan Estyn) fod y mwyafrif helaeth o ysgolion yn gwneud penderfyniadau cymwys ynghylch sut i wario'r grant.

105. Un mater sy'n codi dro ar ôl tro a nodwyd yn adroddiad Blwyddyn 1 yw'r defnydd o'r grant i gyflogi cynorthwywyr addysgu. Mae tîm Ailysgrifennu'r Dyfodol wedi bod yn gweithio gyda chydweithwyr yn y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus, Llywodraeth Cymru, er mwyn sicrhau y caiff cynorthwywyr addysgu eu lleoli a'u hyfforddi'n effeithiol. Canfu adroddiad Blwyddyn 2 fod y Grant Amddifadedd Disgyblion yn cael ei ddefnyddio nid yn unig i gyflogi cynorthwywyr addysgu, ond hefyd i'w hyfforddi i weithredu a gwerthuso ymyriadau'r Grant Amddifadedd Disgyblion, a nododd fod cynorthwywyr addysgu yn dod yn aelodau o staff yr ysgol a werthfawrogir yn fawr.

106. Nododd adroddiad Blwyddyn 1 nad oedd digon o ymgysylltu rhwng ysgolion a theuluoedd a chymunedau. Mewn ymateb i hyn, mae swyddogion wedi cynnal ymgyrch ar y cyd i annog ymgysylltiad. Datblygwyd pecyn cymorth Ymgysylltu â Theuluoedd a Chymunedau ar gyfer ymarferwyr ac mae swyddogion wedi bod yn ymweld ag ysgolion a chonsortia ac yn mynychu digwyddiadau i hyrwyddo'r defnydd ohono. Mae adroddiad Blwyddyn 2 (ynghyd ag adborth gan ein Heiriolwr Codi Cyrhaeddiad, Syr Alisdair MacDonald) yn awgrymu bod buddsoddiad cynyddol o'r Grant Amddifadedd Disgyblion yn mynd ar ymgysylltu â theuluoedd ac ymgysylltu â'r gymuned.

107. Yn olaf, nododd adroddiad Blwyddyn 2 bod 'llai o dystiolaeth' fod y Grant Amddifadedd Disgyblion wedi effeithio ar arfer athrawon mewn ystafelloedd dosbarth i'r un graddau â chynorthwywyr addysgu yn y rhan fwyaf o ysgolion, er y gellir priodoli hyn, o bosibl, i'r ffaith bod ysgolion wedi defnyddio'r Grant Effeithiolrwydd Ysgolion ar ddatblygu addysgu a dysgu. Bydd tîm Ailysgrifennu'r Dyfodol bellach yn addasu ein strategaeth cyfathrebu o amgylch y rhaglen er mwyn annog mwy o ysgolion i ddefnyddio eu Grant Amddifadedd Disgyblion ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus a fydd yn eu galluogi i ddarparu'r dulliau gweithredu addysgol sydd fwyaf effeithiol ar gyfer dysgwyr o gefndiroedd difreintiedig.

108. Mae'n rhy gynnar i ddadansoddi effaith a gwerth am arian y Grant Amddifadedd Disgyblion yn y Blynyddoedd Cynnar. Fodd bynnag, mae gwerthusiad yn mynd rhagddo ar hyn o bryd ar y dulliau o ddyrannu'r grant a chyflwynir adroddiad ar hyn yng nghanol mis Ionawr (ar ôl dyddiad y pwyllgor nesaf yn anffodus).

109. Caiff asesiad ffurfiannol o effaith y Grant Amddifadedd Disgyblion yn y Blynyddoedd Cynnar ei roi ar dendr yn fuan a dylai fod wedi'i sefydlu erbyn mis Ionawr 2016, a chyflwynir adroddiad arno yn ystod haf 2016.

110. Ers mis Ebrill 2015, mae'r consortia addysg rhanbarthol wedi bod yn gyfrifol am reoli a gweinyddu'r elfen plant sy'n derbyn gofal o'r grant er mwyn cyflwyno cymorth strategol a sicrhau cyrhaeddiad addysgol gwell i'r dysgwyr hynny. Rydym yn cydweithio'n agos â chonsortia er mwyn sicrhau bod y trefniadau newydd yn gweithredu'n llyfn. Fodd bynnag, ar y cam hwn, mae'n rhy gynnar i ddadansoddi effaith a gwerth y Grant Amddifadedd Disgyblion mewn perthynas â'r grŵp hwn.

111. Yn ein strategaeth arfaethedig: Codi dyheadau a chyrhaeddiad addysgol plant sy'n derbyn gofal yng Nghymru, y disgwylir iddo gael ei gyhoeddi erbyn diwedd mis Rhagfyr, rydym wedi nodi camau gweithredu pellach i atgyfnerthu'r trefniadau cyllido. Er mwyn atgyfnerthu atebolrwydd consortia ar gyfer cyflawni canlyniadau, byddwn yn cyflwyno proses adrodd newydd er mwyn olrhain a monitro gwariant yn well. O fis Ebrill 2016, byddwn yn cyflwyno proses adolygu gyflym er mwyn gwerthuso effeithiolrwydd blwyddyn gyntaf y trefniadau cyllido.

112. Mae'r consortia rhanbarthol yn dosbarthu ac yn rheoli'r Grant Amddifadedd Disgyblion ar ran Llywodraeth Cymru; mae ganddynt Gynghorwyr Herio sy'n cydweithio ag ysgolion er mwyn sicrhau bod y Grant Amddifadedd Disgyblion yn cael ei wario'n briodol a bod eu cynigion gwariant wedi'u cynnwys yng Nghynllun Datblygu Ysgol pob ysgol. Mae'r consortia yn rhoi adroddiadau bob chwe mis i Lywodraeth Cymru ar y gweithgareddau a'r canlyniadau a gyflawnwyd yn eu rhanbarth gan ysgolion drwy ddefnyddio'r Grant Amddifadedd Disgyblion.

113. Lle mae gan swyddogion Llywodraeth Cymru bryderon ynghylch defnydd amhriodol o'r grant, gofynnir i uwch swyddog yn y consortia ymchwilio i hyn. Os profir bod y pryderon yn wir, yna mae gan Lywodraeth Cymru drefniant i adennill yr arian gan y prif awdurdod lleol bancio ar gyfer y consortiwm, a bydd ef yn ei dro yn adennill hyn gan yr awdurdod lleol lle y lleolir yr ysgol ac yna dylai'r awdurdod lleol hwnnw adennill y grant neu ran ohono gan yr ysgol.

Her Ysgolion Cymru

114. Dechreuodd Her Ysgolion Cymru ym mis Medi 2014. Ar 16 Tachwedd 2015, cyhoeddwyd datganiad ysgrifenedig yn nodi'r cyllid ar gyfer y flwyddyn academaidd gyntaf sef 2014/15. Darparwyd hyd at £20m ar gyfer y rhaglen, fodd bynnag, nodwyd bod angen £16.35m (refeniw a chyfalaf) i gefnogi'r ddarpariaeth hon, gyda gwariant terfynol o £16.088m. Mae'r swm hwn yn adlewyrchu'r lefelau cymorth a nodwyd gan Ysgolion Llwybrau Llwyddiant a'u Cynghorwyr yn ystod blwyddyn gyntaf y rhaglen (2014/15), er mwyn dechrau eu sefydlu ar eu taith i welliant, a dechrau meithrin gallu i wella yn ehangach yn y system.

115. Ar gyfer y flwyddyn academaidd 2015/16, roedd y gofynion ariannu yn £18.6m. Caiff y cyllid ei rannu dros ddwy flwyddyn ariannol.

116. Cyhoeddwyd Her Ysgolion Cymru yn wreiddiol fel rhaglen dwy flynedd sydd yn ei hail flwyddyn academaidd ar hyn o bryd.

117. Mae ymchwil ryngwladol yn awgrymu bod angen o leiaf bum mlynedd i gyflawni diwygiadau cynaliadwy ar lefel system. Gan ystyried hynny, mae'r flwyddyn ychwanegol a gyhoeddwyd yn y gyllideb hon yn rhoi cyfle estynedig i ddefnyddio'r hyn a ddysgwyd o'r rhaglen ar gyfer gwella ysgolion yn ehangach. Mae hefyd yn cydnabod mai megis dechrau ar eu taith i welliant y mae rhai o'n hysgolion.

118. Mae'r tabl canlynol yn dangos ffynhonnell y cyllid ar gyfer y rhaglen rhwng 2014-15 a 2016-17.

Blwyddyn Ariannol	**Ffynhonnell - cronfeydd wrth gefn £m**	**Ffynhonnell Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau (refeniw a chyfalaf) £m**	**Cyfanswm £m**
2014-15 Gwirioneddol	12.10	3.99	16.09
2015-16 Cyllideb	9.40*	3.00	12.40
2016-17 Cyllideb	15.00	0.00	15.00

Cafwyd *£12.1m fel rhan o gyllideb ddrafft 2015-16 o'r cronfeydd wrth gefn, dyrannwyd £3.5m arall o gyllid canlyniadol datganiad hydref 2015 a'i drosglwyddo i'r Prif Grŵp Gwariant Addysg A Sgiliau yng nghyllideb atodol gyntaf 2015-16. Yn seiliedig ar broffil gwariant mewn ysgolion a'r ffaith bod tua thraean o wariant blwyddyn academaidd 2015/16 yn cael ei gynnwys ym mlwyddyn ariannol 2016/17, caiff £6.2m ei drosglwyddo'n ôl i'r cronfeydd wrth gefn yn ail gyllideb atodol 2015-16.

119. Caiff cyllid ar gyfer ysgolion Llwybrau Llwyddiant ei nodi a'i ddiffinio ym mhob Cynllun Datblygu Ysgol unigol gyda her a chymorth trwyadl gan y cynghorydd Her Ysgolion Cymru. Yna, bydd yr ysgol a'r cynghorydd Her Ysgolion Cymru yn cytuno ar Gynllun Datblygu'r Ysgol cyn iddo gael ei gyflwyno i'r grŵp Hyrwyddwyr arbenigol graffu arno'n fanwl a'i gymeradwyo. Mae sicrhau gwerth am arian a gwelliant cynaliadwy wrth wraidd y broses hon.

120. Cynlluniwyd Rhaglen Her Ysgolion Cymru er mwyn sicrhau gwelliannau cyflym a chynaliadwy i'n hysgolion Llwybrau Llwyddiant ac yn fwy eang ar draws y system a fydd yn ei dro yn sicrhau gwerth am arian. Dilynwyd yr egwyddor hon drwy gydol y broses o gyflwyno'r rhaglen gyda'r consortia rhanbarthol a'r ysgolion.

121. Nod Rhaglen Her Ysgolion Cymru yw meithrin a defnyddio'r arbenigedd gorau sy'n bodoli eisoes o fewn y system drwy roi pwyslais ar gydweithredu effeithiol er mwyn ysgogi gwelliant cynaliadwy a symud gwybodaeth i ble y mae angen iddi fod. Yn hyn o beth, gall Her Ysgolion Cymru weithredu fel catalydd ar gyfer newid ehangach, ar draws y system.

122. Gan ddefnyddio arbenigedd a brofwyd i wella safonau yn ein hysgolion Llwybrau Llwyddiant, mae gan ein cynghorwyr Her Ysgolion Cymru rôl allweddol i'w chwarae yn gweithio gyda'r ysgolion er mwyn sicrhau eu bod yn gwella a bod eu gwelliannau yn gynaliadwy.

123. Cynlluniwyd rhaglen Her Ysgolion Cymru i ymateb i amgylchiadau unigryw pob ysgol, drwy ddarparu pecynnau cymorth wedi'u teilwra er mwyn helpu i ymateb i'w heriau. Felly, caiff adnoddau eu dyrannu ble y byddent yn cael yr effaith fwyaf, yn hytrach na chan ddilyn meini prawf penodol. Mae'r broses ar gyfer cyflawni hyn drwy'r Cynlluniau Datblygu Ysgol unigol a ddisgrifir uchod.

124. Caiff llwyddiant cyffredinol y rhaglen ei fesur yn ôl pa mor effeithiol y caiff cyrhaeddiad eu disgyblion ei godi, yn cynnwys y disgyblion hynny sy'n gymwys i gael Prydau Ysgol am Ddim. Caiff hyn ei fesur yn fwyaf amlwg pan fydd eu disgyblion yn cyflawni Lefel 2 a Lefel 2 yn cynnwys Saesneg a Mathemateg.

125. Bydd gan Ysgolion Llwybrau Llwyddiant hefyd eu mesurau llwyddiant eu hunain. Ymysg y dangosyddion allweddol eraill a ddefnyddir i fesur gwelliant Ysgolion Llwybrau Llwyddiant mae:

- Lefelau presenoldeb
- Graddau Arolygu Estyn
- Categorïau Ysgolion
- Hunanasesiadau Ysgolion a Chynghorwyr Her Ysgolion Cymru, yn cynnwys arweinyddiaeth a gallu ysgolion i wella
- Adborth gan ddisgyblion, yn cynnwys arolygon hunanwerthuso.

126. Ar 2 Rhagfyr 2015, cyhoeddwyd Datganiad Gweinidogol ysgrifenedig a oedd yn nodi perfformiad Ysgolion Llwybrau Llwyddiant yn yr arholiadau TGAU yn ystod haf 2015. Yn y gorffennol, mae'r 40 o ysgolion wedi cael trafferth i ddal i fyny ag ysgolion mewn amgylchiadau llai heriol. Mae mwy na dwy ran o dair ohonynt wedi nodi gwelliannau ers blwyddyn gyntaf eu taith i welliant gyda'r rhaglen. Yn ogystal â'r rhan fwyaf o'r 40 o ysgolion sy'n cofnodi gwelliannau ar ganlyniadau'r llynedd, gwnaeth rhai hynny yn y ffigurau dwbl; a chofnododd eraill eu canlyniadau gorau erioed. O ystyried bod llawer o'r ysgolion hyn wedi cael llawer o anawsterau yn flaenorol wrth geisio gwella eu perfformiad, mae'n galonogol iawn gweld y cynnydd a wnaed ar ôl dim ond blwyddyn.

127. O ran goblygiadau ariannol y Swyddog Disgyblion, darparwyd £200k i ddechrau er mwyn i ysgolion Llwybrau Llwyddiant ddechrau treialu ffyrdd newydd o weithio yn ystod tymhorau'r gwanwyn a'r haf 2014/15. Roedd hyn yn cyfateb i £5k fesul ysgol.

128. Nod y buddsoddiad hwn oedd rhoi lle ac adnoddau i ysgolion arloesi, er mwyn cael gwybod beth oedd yn gweithio orau iddynt hwy a'u disgyblion. Bwriadwyd iddo ysgogi dysgu hefyd. Yn sgil y buddsoddiad hwn, ffurfiodd ysgolion Llwybrau Llwyddiant amrywiaeth eang o bartneriaethau â sefydliadau ledled Cymru a thu hwnt.

129. Gofynnwyd i ysgolion Llwybrau Llwyddiant hefyd archwilio a datblygu opsiynau cost isel neu ddim cost, gwneud defnydd gwell o wybodaeth ac adnoddau sy'n bodoli yng Nghymru, ac ymgorffori ffyrdd newydd o weithio fel rhan o'u busnes o ddydd i ddydd.

130. O ran ail flwyddyn y rhaglen, ni ddyrannwyd unrhyw gyllid a neilltuwyd yn benodol at ddibenion cyflawni gweithgarwch y Cynnig i Ddisgyblion.

131. Mae'r rhan fwyaf o ysgolion wedi croesawu nodau bwriadedig y maes hwn drwy atgyfnerthu ac ymgorffori gweithgarwch y Cynnig i Ddisgyblion yn eu ffyrdd ehangach o weithio. Mae hyn yn amlwg yn eu Cynlluniau Datblygu Ysgol ar gyfer blwyddyn academaidd 2015/16, lle mae ysgolion Llwybrau Llwyddiant wedi nodi eu Cynigion i Ddisgyblion ac yn eu cyflwyno mewn amrywiaeth o ffyrdd, yn cynnwys cyflwyno gweithgarwch 'o fath Cynnig i Ddisgyblion' drwy amrywiaeth o ffynonellau cyllid (mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, y Grant Amddifadedd Disgyblion, y Grant Gwella Addysg, Her Ysgolion Cymru a'r Rhaglen Llythrennedd Corfforol i Ysgolion). Felly, ni ellir dadgyfuno'n llwyr oblygiadau ariannol y Cynnig i Ddisgyblion ar gyfer cyllid refeniw Her Ysgolion Cymru.

132. Nod y Cynnig i Ddisgyblion yw meithrin diwylliant lle mae ysgolion a'u partneriaid yn gweld buddiannau cydweithio er mwyn cyflwyno amrywiaeth o gyfleoedd a phrofiadau i ddysgwyr sy'n ehangu gorwelion ac yn codi dyheadau. Mae'r dull hwn yn dechrau dwyn ffrwyth a bydd yr hyn a ddysgir yn llywio'r broses o gyflwyno Cynnig cenedlaethol i Ddisgyblion, fel y nodir yn 'Cwricwlwm i Gymru; cwricwlwm am oes'.

Grant Gwella Addysg

133. Mae Grant Gwella Addysg i Ysgolion yn ganlyniad i broses resymoli grantiau helaeth o fewn Addysg. Mae'n cynnwys nifer o grantiau sy'n canolbwyntio ar wella ysgolion â chanlyniadau cysylltiedig, y mae pob un ohonynt yn cefnogi Cymwys am Oes.

134. Rhoddwyd y trefniadau ar waith i roi hyblygrwydd wrth gyllido, systemau wedi'u symleiddio a lleihau'r fiwrocratiaeth sy'n gysylltiedig â hawlio cyllid grant. Drwy'r trefniadau hyn, rhoddwyd lefel weinyddu uchaf o 1.5% o'r grant er mwyn annog gostyngiad yn yr elfen weinyddu a rheoli a ffocws cliriach ar ganlyniadau. Mae hyn yn unol â'r hyn y mae'r Comisiwn Diwygio Gwasanaethau Cyhoeddus yn ei ddweud wrthym ynghylch yr angen i ddadneilltuo cyllid grant a rhoi hyblygrwydd wrth gyllido er mwyn canolbwyntio'n well ar gyflawni canlyniadau.

135. Cynhaliwyd asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb cyn cyflwyno'r Grant Gwella Addysg ac yn bwysicach, drwy roi'r modd i Awdurdodau Lleol a'u consortia bennu eu blaenoriaethau a'r adnoddau i'w cefnogi, rydym wedi parhau i weld cyllid ar gyfer blaenoriaethau anstatudol fel cymorth i blant o leiafrifoedd ethnig a phlant sipsiwn a theithwyr yn parhau. Rydym yn parhau i gydweithio â

chonsortia tuag at fframwaith canlyniadau a fydd yn sicrhau y caiff anghenion pob grŵp o ddysgwyr eu diwallu.

136. Mae'n rhy gynnar i gymharu canlyniadau o dan y Grant Gwella Addysg newydd a'r grantiau a neilltuwyd yn flaenorol. Hefyd, mae bob amser anawsterau wrth nodi effaith unigol un elfen o raglen newid a gwelliant lawer ehangach. Fodd bynnag, gwyddom fod perfformiad yn gwella o'r dystiolaeth yn y canlyniadau o welliannau yn gyffredinol a thrwy leihau'r bwlch rhwng y disgyblion sy'n cael prydau ysgol am ddim a'r disgyblion nad ydynt yn cael prydau ysgol am ddim. Mae'r systemau a'r cymorth rydym wedi'i sefydlu drwy'r Model Cenedlaethol, Her Ysgolion Cymru, y Grant Gwella Addysg a'r Grant Amddifadedd Disgyblion yn gwneud gwahaniaeth.

137. Nid oes unrhyw gynlluniau i gynnal ymarfer penodol i gymharu'r cyfundrefnau cyllido hen a newydd ar hyn o bryd. Rydym yn parhau i fonitro effaith ein rhaglen newid gyffredinol.

Cymwysterau Cymru

138. Gwnaeth yr adolygiad o Gymwysterau i bobl ifanc 14-19 oed yng Nghymru 42 o argymhellion a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru. Ym mis Ionawr 2013, lansiwyd rhaglen i weithredu'r argymhellion hyn, a fydd yn rhedeg tan fis Mawrth 2015. Ar 31 Mawrth 2015, roedd yr holl argymhellion wedi'u gweithredu neu'n agos i gael eu gweithredu.

139. Yn y dyfodol, bydd Llywodraeth Cymru a Chymwysterau Cymru yn cydweithio i sicrhau bod argymhellion yr Adolygiad o Gymwysterau yn parhau i ategu a llywio'r system cymwysterau genedlaethol.

140. Rhagwelir y bydd cyfanswm y gyllideb flynyddol ar gyfer Cymwysterau Cymru ar gyfer 2016-17 yn £8 miliwn ac y caiff ei dalu o Linell Gwariant yn y Gyllideb Cymwysterau Cymru.

141. Yn 2012, pan dderbyniodd Gweinidogion Cymru argymhelliad yr Adolygiad o Gymwysterau y dylid creu corff annibynnol i atgyfnerthu prosesau rheoleiddio, roedd yn anochel y byddai hyn yn arwain at gostau ychwanegol. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn y Memorandwm Esboniadol ar gyfer Deddf Cymwysterau Cymru yn dangos mai cost ychwanegol amcangyfrifedig y system newydd yw £15.7 miliwn dros y pum mlynedd nesaf (2015-16 hyd at 2019-20) o gymharu â'r opsiwn realistig o beidio â newid y sefyllfa bresennol. Wrth gynnig y gyllideb, a dderbyniwyd gan y Cynulliad, adolygwyd yr holl flaenoriaethau addysg a lluniwyd darpariaeth gyllidebol briodol.

Y Cwricwlwm

142. Caiff cyllid o £5.4m ei gynnwys o fewn y Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Adolygu'r Cwricwlwm a Her Ysgolion Cymru i ddarparu'r flwyddyn gyntaf o'r adolygiad o'r Cwricwlwm yn dilyn y gwaith paratoi a wnaed eleni. Mae'r elfen

sy'n ymwneud â'r Fargen Newydd wedi cael ei gwahanu a chaiff ei hariannu drwy'r Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Datblygiad a Chymorth Athrawon.

143. Y nod yw i'r cwricwlwm newydd fod ar gael erbyn 2018, gyda defnydd llawn o fframwaith y cwricwlwm i ategu dysgu ac addysgu erbyn 2021. Mae'r amserlen realistig a chyflawnadwy hon yn sicrhau'r cydbwysedd cywir rhwng cyflymder a sicrhau y caiff arfer proffesiynol ei ddatblygu er mwyn helpu'r broses o gyflwyno dulliau newydd o ddysgu ac addysgu. Mae'r broses o ddatblygu'r cwricwlwm newydd hwn yn ymrwymiad Gweinidogol â blaenoriaeth a gafodd gefnogaeth drawsbleidiol yn ogystal â chefnogaeth gan y sector addysg ehangach yn cynnwys ymarferwyr.

144. Cafwyd cyllid ar gyfer gweithredu Dyfodol Llwyddiannus drwy ailflaenoriaethu ar draws y Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau. Caiff y gyllideb ar gyfer blynyddoedd i ddod ei hadolygu fel rhan o'r gyllideb gyntaf yn nhymor nesaf y Cynulliad.

Cymwys am Oes

145. Cymwys am Oes yw'r strategaeth gyffredin ar gyfer addysg i ddisgyblion 3-19 oed yng Nghymru. Mae'r strategaeth hon yn sail i gynllun busnes yr adran a gaiff ei ddiweddaru bob blwyddyn er mwyn cyflawni ein canlyniadau dymunol. Pennwyd cyllideb eleni gan ddilyn adolygiad fesul llinell o'n holl weithgareddau a chyllidebau cysylltiedig, er mwyn blaenoriaethu'r meysydd sy'n cael yr effaith gadarnhaol fwyaf ar blant a phobl ifanc neu a gaiff yr effaith gadarnhaol fwyaf arnynt. Mae'r gyllideb ar gyfer y Cynllun Gwella Addysg yn croesi'r Camau Gweithredu canlynol: Llythrennedd a Rhifedd, y Cwricwlwm, Addysgu ac Arweinyddiaeth, Cymwysterau, Addysg Ôl-16, Safonau Addysg, Grant Amddifadedd Disgyblion, TGCh a Systemau rheoli gwybodaeth, Ymgysylltu a Chyflogaeth Ieuenctid, Dewis Addysgol a Gyrfaol, Llesiant Plant a Phobl Ifanc, Ymgysylltu â Disgyblion, Cymraeg mewn Addysg a Chymorth Cyflawni.

Consortia rhanbarthol ac Adolygiad Hill

146. Datblygwyd y Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol a chytunwyd arno i ddechrau yn 2013 i gyflymu'r newidiadau a oedd eisoes ar waith. Mae'n adlewyrchu ymrwymiad i weithio rhanbarthol ac mae'n cyfleu'r strwythurau a'r dulliau gweithredu sydd eu hangen i ymgorffori'r newidiadau hyn.

147. Ym mis Tachwedd 2015, diwygiodd Llywodraeth Cymru y Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol, gan adlewyrchu'r datblygiadau dros y flwyddyn ddiwethaf neu fwy drwy weithredu Dyfodol Llwyddiannus, y Fargen Newydd ar gyfer ymarferwyr a'r wybodaeth am wella ysgolion a gafwyd drwy Her Ysgolion Cymru.

148. Mae'n bwysig y caiff y Model Cenedlaethol ei ystyried yn ddogfen ganllaw er mwyn sicrhau ein bod yn parhau i wella canlyniadau ar gyfer dysgwyr ond gan

gydnabod bod angen hyblygrwydd er mwyn sicrhau y gall consortia rhanbarthol awdurdodau lleol ddiwallu anghenion eu hysgolion yn briodol.

149. Caiff trefniadau cyllido eu nodi yn y Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol. Caiff y consortia rhanbarthol eu hariannu yn bennaf gan eu hawdurdodau lleol sy'n darparu eu cyllid craidd. Caiff nifer o grantiau gan Lywodraeth Cymru, fel y Grant Gwella Addysg ar gyfer Ysgolion a'r Grant Amddifadedd Disgyblion hefyd eu gweinyddu drwy drefniadau consortia. Mae hefyd yn bosibl bod y consortia yn creu cyllid drwy godi tâl am rai o'r rhaglenni ac ymyriadau a gomisiynir ganddynt.

150. Disgwylir i gonsortia ddangos agoredrwydd ac eglurder wrth ddefnyddio eu cyllid, ac maent yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am eu cyllidebau a'u gwariant i'w cydbwyllgorau yn rheolaidd.

151. Mae'r trefniadau sydd ar waith drwy'r Model Cenedlaethol yn arwain at arbedion i awdurdodau lleol ac yn sicrhau gwerth gwell am arian. Gwyddom fod rhai awdurdodau lleol wedi lleihau nifer eu staff mewn ymateb i ddarpariaeth drwy gonsortia. Gwyddom fod rhai consortia, fel Consortiwm Canol De Cymru, wedi canolbwyntio'n gynnar ar eu strwythurau i'w symleiddio a gwella eu heffeithlonrwydd. Ceir tystiolaeth glir o awdurdodau lleol yn gweithio mewn partneriaeth o fewn eu consortia, ond hefyd o gonsortia yn gweithio ar draws rhanbarthau, gan leihau'r posibilrwydd o ddyblygu ymdrech. Mae rhannu arfer da rhwng y rhanbarthau wedi gwella.

152. Yn y pen draw, caiff Awdurdodau Lleol a'u consortia eu dwyn i gyfrif drwy Estyn, a fydd yn cynnal arolygiad o gonsortia yn 2016. Bydd angen iddynt ymateb i Estyn a Swyddfa Archwilio Cymru ynghylch sut maent yn sicrhau gwerth am arian.

153. Roedd gan adolygiad Robert Hill sef *The Future Delivery of Education Services in Wales* fwy nag 80 o gamau gweithredu yn deillio ohono. Cafodd y gwaith hwn ei ymgorffori yn Gwella Ysgolion ac erbyn hyn yn Cymwys am Oes. Fel gyda'r strategaeth honno, mae'r camau gweithredu a gafodd eu cynnwys yn adolygiad Robert Hill a Gwella Ysgolion wedi bod yn rhan o'r cynllun busnes ar gyfer Addysg a Sgiliau ac mae'r gyllideb hon a chyllidebau blaenorol wedi cael eu pennu er mwyn cyflawni'r cynllun hwnnw. Mae'r rhan fwyaf o'r argymhellion gan Robert Hill bellach wedi cael eu cyflawni. Mae unrhyw gamau gweithredu sy'n weddill yn y cynllun busnes o hyd a chânt eu datblygu fel rhan o'r diwygiad parhaus mewn addysg yng Nghymru. Caiff y cyllidebau i wneud hyn eu cynnwys yn narpariaeth y gyllideb ar gyfer y Fargen Newydd a Cwricwlwm am Oes: Cwricwlwm i Gymru.

Hyfforddiant Cychwynnol Athrawon

154. Caiff costau darparu cyrsiau hyfforddiant ac addysg gychwynnol athrawon (HAGA) eu talu gan y Darparwyr Addysg Uwch, drwy'r system ffioedd. Mae'r rhan fwyaf o'r agenda ddiwygio a nodwyd gan yr Athro Furlong yn effeithio ar

ansawdd y rhaglenni a ddarperir ac felly gellir talu amdani drwy'r ddarpariaeth gyllido bresennol. Gellir ailgyfeirio cyllid presennol a'i ddefnyddio'n wahanol er mwyn cyflwyno rhaglenni hyfforddiant athrawon wedi'u hailgynllunio.

155. Bydd angen i'r fframwaith cyfreithiol a threfniadau llywodraethu sydd ar waith newid yn sylweddol er mwyn cyflawni hyn. Byddwn yn ymgynghori ar y cynnig er mwyn sefydlu Bwrdd Achredu o fewn Cyngor y Gweithlu Addysg er mwyn cymeradwyo cyrsiau newydd ond ceir trefniadau achredu ar gyfer cyrsiau ar hyn o bryd felly mae cyfle i ailgyfeirio cyllid er mwyn talu costau'r gwaith achredu.

156. Bydd cyllid ychwanegol a ddarperir o fewn y Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Datblygiad a Chymorth Athrawon i ariannu gwaith ysgolion Arloesi hefyd yn cyfrannu at drefniant partneriaeth wedi'i atgyfnerthu rhwng HAGA ac ysgolion i ddarparu rhaglenni HAGA a darparu adnoddau ymchwil ychwanegol er mwyn cefnogi gwaith HAGA ac ysgolion Arloesi.

Datblygiad proffesiynol parhaus athrawon

157. Dyrannwyd cyllid ychwanegol o £5.65m ar gyfer ysgolion Arloesi yn y gyllideb hon. Bydd hyn yn galluogi'r ysgolion Arloesi i gasglu tystiolaeth am anghenion datblygu'r gweithlu a datblygu a chyflwyno darpariaeth i ddiwallu'r anghenion hyn fel rhan o'r Fargen Newydd. Bydd y gwaith hwn hefyd yn ystyried anghenion y gweithlu yn y dyfodol er mwyn paratoi ar gyfer y cwricwlwm newydd a dechrau datblygu addysgeg ac arweinyddiaeth yn barod i'w weithredu o 2021.

158. Amcangyfrifir y bydd cost fersiwn well y Pasbort Dysgu Proffesiynol tua £0.35m, ac rydym wedi gwneud darpariaeth o fewn y llinell sylfaen i gyllido hyn drwy gyllideb Cyngor y Gweithlu Addysg.

159. Caiff swyddogaeth cofrestru graidd Cyngor y Gweithlu Addysg ei chyllido o'r ffioedd a delir gan gofrestrwyr. Mae hefyd yn ymgymryd â nifer o swyddogaethau ar ran Llywodraeth Cymru yn cynnwys talu cyllid sefydlu a chyllid rhaglenni meistr i ysgolion, gwrando apeliadau sefydlu a dosbarthu llythyrau SAC. Caiff y cyllid ar gyfer y rhain ei drosglwyddo i Gyngor y Gweithlu Addysg o'r llywodraeth drwy grant blynyddol.

160. Gwnaed ymrwymiad y byddai swyddogaethau Cyngor y Gweithlu Addysg yn destun ymgynghoriad cyn y gwneir unrhyw newid iddynt. Rwy'n bwriadu lansio ymgynghoriad maes o law ar rôl Cyngor y Gweithlu Addysg fel corff proffesiynol, ond ni chaiff unrhyw benderfyniadau eu gwneud nes y byddaf wedi clywed safbwyntiau'r rhanddeiliaid.

Cyllid cyfalaf ar gyfer gwneud gwelliannau i adeiladau ysgolion

161. Nod rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif yw targedu buddsoddiad ar yr ysgolion hynny yn y cyflwr gwaethaf sydd â lleoedd gwag. Fodd bynnag, mae'r rhaglen hefyd yn bwriadu darparu adeiladau cynaliadwy, costeffeithiol sy'n addas ar gyfer yr 21ain ganrif.

162. Mae'r gyllideb yn cynnwys dwy elfen; cyllideb cyfalaf llinell sylfaen o £100.8m y flwyddyn, dyraniadau cyfalaf ychwanegol, a ddaeth drwy Gyfalaf a Gedwir yn Ganolog a chyllideb benthyca wedi'i galluogi gan refeniw, a fydd yn cyfrannu £172m dros oes y rhaglen.

163. Yn 2016-17, ein llinell sylfaen ar gyfer ysgolion yr 21ain ganrif yw £100.8m, gydag arian ychwanegol yn cael ei ddyrannu o gronfeydd wrth gefn o £21.9m.

164. Ein targed cyffredinol ar gyfer Band A y rhaglen yw i 150 o ysgolion a cholegau gael eu hadnewyddu neu eu hailadeiladu o ganlyniad i'r buddsoddiad erbyn diwedd mis Ebrill 2019. Hyd yma, cafwyd cymeradwyaeth ar gyfer 86 o Achosion Cyfiawnhau Busnes / Achosion Busnes Llawn, sy'n cyfateb i 57% o darged cyffredinol y Rhaglen.

165. Ar hyn o bryd, mae gwaith adeiladu'n mynd rhagddo ar 44 o brosiectau, sy'n cyfateb i 29% o darged y Rhaglen. Cwblhawyd 21 o Gynlluniau Ysgolion yr 21ain Ganrif ac Addysg Bellach hyd yma, sy'n cyfrif am 13% o darged y Rhaglen.

166. Mae'n ofynnol i bob Awdurdod Lleol gyflwyno gwybodaeth llif arian parod ar gyfer eu priod Raglenni, a gaiff ei diweddaru bob blwyddyn. Mae'r ddogfen hon yn cynnwys manylion am gyfraniadau Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol a chaiff ei chymeradwyo gan y Swyddog S151, er mwyn cadarnhau bod y wybodaeth yn gywir.

167. Yn ogystal, mae'n rhaid llunio Achos Busnes unigol ar gyfer pob cynllun. Caiff y rhain eu cwblhau yn unol ag arfer gorau'r Trysorlys a chânt asesiad ar gyfer cydnawsedd strategol, fforddiadwyedd, gwerth am arian, rheoli prosiect a dull gweithredu masnachol. Ar ôl cael eu hasesu, cyflwynir yr achosion hyn gerbron panel cyfalaf cyn cael cymeradwyaeth derfynol gan y Gweinidog. Pan gaiff y llythyr cynnig ei gyflwyno, mae'n rhaid i'r awdurdod lleol ymrwymo i'r cytundeb hwn.

168. Caiff taliadau grant eu gwneud yn seiliedig ar waith a wnaed. Gwneir taliadau ar sawl chwarterol a chânt eu monitro yn erbyn proffil disgwyliedig. Caiff cyswllt rheolaidd ei gynnal â'r awdurdodau lleol er mwyn sicrhau nad oes unrhyw faterion yn codi mewn perthynas â'r prosiect, yn cynnwys fforddiadwyedd.

Addysg cyfrwng Cymraeg

169. Mae awdurdodau lleol yn defnyddio cyllid o nifer o ffynonellau er mwyn rhoi eu Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg ar waith. Ers mis Ebrill 2015, mae darparu hyfforddiant a chymorth iaith Gymraeg i ymarferwyr, canolfannau iaith, prosiectau trochi i ddisgyblion blynyddoedd 5 a 6 a phrosiectau wedi'u hanelu

at godi cyfraddau parhad ieithyddol, ar lefel ranbarthol a lleol ac ar lefel ysgol, yn rhan o'r rhaglen o weithgareddau a ddarperir drwy'r Grant Gwella Addysg. Gofynnir i awdurdodau lleol sicrhau bod y rhaglen o weithgareddau a ariennir gan y Grant Gwella Addysg yn adlewyrchu'r blaenoriaethau a nodir yn eu Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg.

170. Mae'r Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg yn nodi dyhead Llywodraeth Cymru am wlad lle mae addysg a hyfforddiant cyfwng Cymraeg yn rhannau hanfodol o'r seilwaith addysgol a lle y mae pob dysgwr yn datblygu ei sgiliau iaith Gymraeg i'w lawn botensial.

171. Mae'r Strategaeth yn cynnwys targedau pum mlynedd penodol a thargedau deng mlynedd mynegol yn seiliedig ar ganlyniadau, a gaiff eu defnyddio i fonitro cynnydd wrth weithredu'r Strategaeth. Cyhoeddwyd y pumed adroddiad blynyddol ar gynnydd wrth weithredu'r Strategaeth ym mis Gorffennaf. Er na chyflawnwyd pob targed, gwnaed cynnydd mewn perthynas â phedwar ohonynt, ac mae'r niferoedd uchaf o blant saith oed bellach yn cael addysg cyfrwng Cymraeg.

172. Mae gwerthusiad cynhwysfawr o'r Strategaeth wedi'i gynnal a disgwylir i'r adroddiad terfynol gael ei gyhoeddi ym mis Mawrth. Bydd y gwerthusiad hwn yn pennu'r cyfeiriad yn y dyfodol a bydd angen i'r dyraniad cyllidebol yn ystod tymor nesaf y Cynulliad ystyried hyn.

173. Rydym yn diogelu ein cyllid ar gyfer addysg, yn cynnwys ysgolion cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, sy'n cael eu prif gyllid o lywodraeth leol. Mae'r iaith Gymraeg yn rhan hanfodol o'r broses o weithredu'r adolygiad o'r Cwricwlwm ac mae ysgolion cyfrwng Cymraeg a dwyieithog yn rhan o'r rhwydwaith o ysgolion Arloesi sy'n datblygu'r cwricwlwm a'r Fargen Newydd. Rydym wedi gwneud gostyngiadau mewn rhai meysydd lle ceir gweithgareddau y tu allan i ysgolion lle y gellir rheoli'r effaith, er mwyn sicrhau y gellir blaenoriaethu gwariant i ysgolion.

174. Cyhoeddwyd adolygiad gweinidogol, Codi Golygon: adolygiad o Gymraeg i Oedolion ym mis Gorffennaf 2013. Y prif argymhelliad oedd sefydlu endid cenedlaethol i arwain Cymraeg i Oedolion yn strategol ar lefel genedlaethol. Bu Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant yn llwyddiannus mewn proses grant gystadleuol ac mae bellach yn gartref i'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol newydd.

175. Nododd y Grŵp Adolygu hefyd yr angen i leihau nifer y darparwyr er mwyn osgoi dyblygu, gwella gwerth am arian a sicrhau bod gan yr holl ddarparwyr lefel ddigonol o ddarpariaeth i ddatblygu arbenigedd ac elwa o well effeithlonrwydd drwy arbedion maint. Mae'r broses resymoli hon wrthi'n cael ei chynnal gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol.

176. Cyfanswm y gyllideb a ddyrannwyd i gefnogi Cymraeg i Oedolion yn 2016-17 yw £10.535m. Mae hyn yn ostyngiad o £0.5m yn erbyn ein dyraniad gwreiddiol ar gyfer y sector. Yn ystod y cyfnod presennol o newid, mae'r gyllideb yn ariannu'r chwe chanolfan Cymraeg i Oedolion bresennol hyd at fis Gorffennaf

2016 a'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol newydd. O fis Awst 2016, bydd y gyllideb hon yn cefnogi gweithgareddau'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn unig, felly disgwylir y bydd modd rheoli'r gostyngiad.

Anghenion Dysgu Ychwanegol

177. Cyllidebwyd tua £76,000 yn 2015-16 ar gyfer gweithgarwch sy'n gysylltiedig â chyflwyno Bil drafft, ond fe'i defnyddiwyd wedi hyn i dalu cost cynnal ymgynghoriad, ac ati. Rydym yn rhagweld y bydd angen darpariaeth gyllidebol debyg ar gyfer 2016-17 i gefnogi'r broses o ddatblygu'r Bil drafft ymhellach, is-ddeddfwriaeth ddrafft a'r Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol drafft cysylltiedig yn barod i'w cyflwyno i'r Cynulliad Cenedlaethol gyn gynted â phosibl.

178. Heb ystyried cyflwyno a chyflawni'r Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol yn llwyddiannus, mae angen buddsoddiad sylweddol i gefnogi'r broses o weithredu'r diwygiadau ehangach ledled Cymru. Yn ddiweddar, gwnaethom gwblhau dwy astudiaeth hanfodol i ddeall yn well ofynion datblygu'r gweithlu addysg cyffredinol; ac asesu adnoddau gwasanaethau cymorth arbenigol i gefnogi dysgwyr ag AAA. Mae ein gweithgarwch datblygu polisi yn canolbwyntio ar ddiwallu'r anghenion presennol hyn yn ogystal â sicrhau bod y sylfaen gywir ar waith i gefnogi system ddeddfwriaethol newydd ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol.

179. Mae gwaith yn mynd rhagddo bellach, yn gysylltiedig â'n dull gweithredu ar gyfer Ysgolion Arloesi'r Fargen Newydd, i sicrhau bod ein gweithlu yn datblygu gwybodaeth a sgiliau mewn perthynas â gwahaniaethu, asesu, metawybyddiaeth ac AAA. Rydym hefyd wedi dechrau ar y broses o gyflwyno ymarfer sy'n canolbwyntio ar unigolion er mwyn sicrhau bod gan ein gweithlu y sgiliau sydd eu hangen er mwyn sicrhau bod dysgwyr wrth wraidd unrhyw gymorth arfaethedig a ddarperir.

180. Drwy sicrhau bod ein gweithlu yn meddu ar yr adnoddau angenrheidiol, a'r hyder i ddefnyddio'r adnoddau hyn, byddwn yn lleihau'r angen i atgyfeirio unigolion at wasanaethau cymorth arbenigol. Bydd hyn, yn ei dro, hefyd yn gwella gallu gwasanaethau arbenigol i ganolbwyntio ar y dysgwyr hynny ag anghenion mwy cymhleth.

181. Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi llawer o bwyslais ar sicrhau bod y diwygiadau deddfwriaethol ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol yn gywir - rydym yn cynnig system newydd a gwahanol iawn. Mae angen i'r dull gweithredu newydd fod yn seiliedig ar wybodaeth lawn ac yn ymarferol ac mae angen iddo gael cefnogaeth y rhai y bydd yn effeithio arnynt ac y bydd yn ofynnol iddynt ei weithredu. Fel y cyfryw, mae'r gweithgarwch ymgysylltu rydym yn ei gyflawni ac y byddwn yn parhau i'w gyflawni yn ystod y cyfnod ymgynghori yn sylweddol.

182. Caiff tua £46,000 ei wario'n benodol ar ymgynghori ar y Bil drafft. Nid yw'r costau a fyddai wedi codi pe byddai'r Bil wedi'i gyflwyno i'r Cynulliad Cenedlaethol yn ystod 2015-16 wedi'u cyfrifo ond mae'n debygol y byddai'r

cyllid a ddyrannwyd at ddibenion ymgynghori yn hytrach wedi'i ddefnyddio i dalu'r costau sy'n gysylltiedig â hynt y Bil.

183. Nid yw'r astudiaeth gan Deloitte a lywiodd yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol ar gyfer y Bil drafft wedi dylanwadu'n uniongyrchol ar ddarpariaeth gyllidebol ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol yn 2016-17. Prif nod astudiaeth Deloitte oedd nodi gwariant llinell sylfaen cyfredol ar AAA er mwyn gweithredu fel man cychwyn ar gyfer modelu costau yn y dyfodol pe byddai fframwaith deddfwriaethol newydd yn cael ei gyflwyno. Er bod yr astudiaeth wedi bod yn ddefnyddiol mewn sawl ffordd, mae hefyd wedi amlygu'n glir iawn yr anawsterau o ran nodi gwariant manwl a phenodol mewn perthynas â darpariaeth AAA.

184. Fodd bynnag, gwyddom fod rhai awdurdodau lleol eisoes yn gweithredu llawer o elfennau'r model newydd arfaethedig o fewn y fframwaith deddfwriaethol cyfredol ac o fewn cyllidebau cyfredol. Felly, defnyddir y ddarpariaeth gyllidebol ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol ar gyfer 2016-17 i gynnal gweithgarwch i nodi astudiaethau achos arfer gorau sy'n dangos hyn ac a fydd yn helpu awdurdodau eraill i newid i'r system newydd. Bwriedir i'r gweithgarwch hwn adeiladu ar y wybodaeth a nodir yn astudiaeth Deloitte.

185. Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y rôl bwysig y mae Seicolegwyr Addysg yn ei chwarae wrth fynd i'r afael â'r heriau sy'n wynebu plant a phobl ifanc mewn addysg yng Nghymru. Mae eu gwaith yn helpu i gefnogi lles a gwella dysgu.

186. Ym mis Medi, cytunodd Llywodraeth Cymru i gyllido'r broses o gyflwyno darpariaeth rhaglen yr Adran Seicoleg Addysg ym Mhrifysgol Caerdydd yn uniongyrchol. Bydd ein cyllid yn sicrhau darpariaeth barhaus o hyfforddiant ar gyfer seicolegwyr addysg yng Nghymru am y tair blynedd nesaf, gyda'r posibilrwydd o ymestyn y trefniant hwn am ddwy flynedd arall. Bydd hyn yn sicrhau y bydd o leiaf dair carfan newydd o ddarpar hyfforddeion yn dechrau ar raglen yr Adran Seicoleg Addysg o fis Medi 2015.

187. Darperir cyllid i Brifysgol Caerdydd drwy ddyfarnu grant a fydd yn talu ffioedd y cwrs a bwrsari penodol o £12,600 fesul hyfforddai, hyd at uchafswm o 10 hyfforddai.

188. Mae trafodaethau â CCAUC yn mynd rhagddynt ynghylch sut y gellir datblygu model cynaliadwy ar gyfer darpariaeth tymor hwy i Seicolegwyr Addysg. Fodd bynnag, mae angen ystyried hyn ochr yn ochr â'n cynigion ar gyfer newid deddfwriaethol a'r ddarpariaeth ar gyfer pob math o hyfforddiant arbenigol sy'n angenrheidiol i gefnogi dysgwyr ag AAA.

189. Mae ystyriaeth yn cael ei rhoi bellach i ddiwyg model strategol a chynaliadwy ar gyfer darpariaeth hyfforddiant arbenigol; yn cynnwys pa gymorth sydd ei angen ar ddarpar hyfforddeion i ymgymryd â'r hyfforddiant arbenigol hwnnw. Bydd system newydd yn ystyried amrywiaeth o arbenigwyr ac yn canolbwyntio ar sicrhau bod gennym y bobl gywir, sy'n meddu ar y sgiliau cywir yn y lleoedd cywir ar yr adeg gywir i helpu ein dysgwyr a'n hymarferwyr.

Cynnwys a chynorthwyo disgyblion

190. Mae'r canllawiau Cynnwys a Chynorthwyo Disgyblion wrthi'n cael eu hadolygu a disgwylir iddynt gael eu cyhoeddi ym mis Mawrth 2016. Mae'r ddogfen yn dwyn ynghyd bolisïau o bob rhan o'r sector addysg ac ni fydd yn ceisio cyflwyno unrhyw gyfrifoldebau ariannol newydd, na rhwymedigaethau polisi newydd, i ysgolion nac awdurdodau lleol. Dylid parhau i gyflawni unrhyw oblygiadau ariannol sy'n gysylltiedig â rhoi'r cyngor a geir yn y ddogfen ar waith drwy'r ffynonellau cyllido sy'n benodol i'r maes polisi hwnnw.

191. Dylid parhau i gynnig darpariaeth Addysg Heblaw yn yr Ysgol drwy Grant Cynnal Refeniw yr awdurdod lleol. Mae grŵp gorchwyl a gorffen Addysg Heblaw yn yr Ysgol wedi'i sefydlu er mwyn ystyried sut i gyflawni'r argymhellion a wnaed gan Brifysgol Caeredin yn ei hadroddiad ar Addysg Heblaw yn yr Ysgol ac achosion o wahardd o'r ysgol, yn ogystal ag yn adroddiad blynyddol Estyn ar gyfer blwyddyn academaidd 2013/14 ac adolygiadau thematig dilynol. Ni wnaed unrhyw ymrwymiadau ariannol mewn perthynas â gwaith y grŵp gorchwyl a gorffen ar gyfer 2016-17.

Addysg bellach

192. Derbyniwyd ac adolygwyd cynlluniau'r ddarpariaeth ar gyfer blwyddyn academaidd 2015/16 ar gyfer pob coleg addysg bellach. Mae hyn yn rhoi gwell syniad o sut y mae gostyngiadau i ddyraniadau cyllid i lefelau 2015/16 yn effeithio ar y ddarpariaeth yng Nghymru.

193. Disgwylir i nifer y dysgwyr llawn amser arfaethedig yng Nghymru ostwng dros 2,000 o ddysgwyr (4.57 y cant) o flynyddoedd academaidd 2014/15 a 2015/16. Fodd bynnag, mae hyn yn unol â gostyngiad disgwyliedig o dueddiad demograffig nifer y bobl ifanc 16-19 oed.

194. Yn ôl y disgwyl, mae effaith y gostyngiad mewn cyllid ar gyfer myfyrwyr rhan amser yn llawer uwch. Disgwylir i nifer yr oriau rhan amser ostwng tua 800,000 o oriau (21.88 y cant) yn 2015/16. Os bydd y cwrs rhan amser cyfartalog yn tua 100 o oriau fesul dysgwr, mae hyn yn cyfateb i 8,000 o ddysgwyr, er y disgwylir y bydd y mwyafrif o'r cyrsiau rhan amser a ddaw i ben yn gyrsiau byrrach ac felly gallai'r nifer hwn godi'n sylweddol.

195. Mae'r wybodaeth a rennir gan gadeirydd Cyfarwyddwyr Cyllid ColegauCymru yn dangos bod y sector yn disgwyl i tua 850 o bobl gael eu diswyddo o ganlyniad i ostyngiad mewn cyllidebau erbyn 2015/16.

196. Cafodd gweithgor bach ei gynnull gan swyddogion gyda'r Sector Addysg Bellach (AB) i drafod yr heriau a wynebir yn dilyn y cyhoeddiad ynghylch dyraniadau 2015/16. Roedd aelodau'r gweithgor yn cynnwys cymysgedd o Benaethiaid, Cyfarwyddwyr Cyllid ac Uwch Reolwyr Cwricwlwm. Yn dilyn hyn, anfonwyd llythyr at y sector yn amlinellu cynigion i helpu i reoli'r heriau hynny.

197. Cyfarfu'r Dirprwy Weinidog Sgiliau â phob Pennaeth AB a Chadeirydd Llywodraethwyr ar 6 Gorffennaf 2015 i drafod yr heriau sy'n wynebu colegau addysg bellach yng Nghymru. Yn dilyn y cyfarfod hwn, sefydlodd ColegauCymru Weithgor Datrysiadau Creadigol i ddatblygu gwaith i sicrhau y gall colegau ymateb i'r heriau hyn gyda chymorth gweithredol Llywodraeth Cymru.

198. Mae'r gweithgor wedi cyflwyno papur fel sail ar gyfer trafodaeth bellach â swyddogion. Bwriedir i'r mesurau hyn sicrhau arbedion effeithlonrwydd tra'n cynnal neu'n gwella profiad myfyrwyr. Bydd swyddogion yn adolygu'r argymhellion ac yn eu trafod ymhellach â ColegauCymru cyn cynnig cyngor pellach ar bob argymhelliad unigol.

199. Ymgysylltodd Llywodraeth Cymru, drwy'r fframwaith cynllunio a chyllido, â Sefydliadau AB i drafod eu cynlluniau er mwyn sicrhau nad yw ehangder y dewis ac ansawdd y dysgu yn gostwng a bod darparwyr yn cyflawni blaenoriaethau Gweinidogion.

200. Mae colegau wedi cael eu hannog, drwy rwydweithiau Penaethiaid a Chyfarwyddwyr Cyllid, a fynychir gan swyddogion Llywodraeth Cymru, i gwblhau cynlluniau senario ar gyfer 2016-17 bod canlyniad yr adolygiad o wariant yn hysbys. Cymhwyswyd diogelwch arian gwastad at gyllidebau addysg bellach ar gyfer blwyddyn ariannol 2016-17. Fodd bynnag, mae colegau yn dal i wynebu pwysau gan gyfraniadau yswiriant gwladol a phensiwn cyflogwyr a chwyddiant cyffredinol yng nghyflog staff ac maent wedi bod yn cynllunio ar gyfer hynny. Caiff dyraniadau blwyddyn academaidd 2016/17 eu cyfrifo a'u cyfleu i golegau cyn gynted â phosibl.

201. Mae swyddogion Llywodraeth Cymru yn monitro iechyd ariannol pob coleg deirgwaith y flwyddyn, yn cynnwys asesu gallu sefydliadau i reoli toriadau, a adolygir ochr yn ochr â'r dyraniadau cyllido. Caiff pob sefydliad ei ddadansoddi gan ddefnyddio dangosyddion proffidioldeb a hylifedd. Lle y caiff problemau eu nodi, cânt eu trafod â'r colegau unigol a chaiff cynlluniau adfer eu rhoi ar waith gan y coleg os bydd angen.

202. Yn sgil blaenoriaethu darpariaeth ar gyfer dysgwyr 16-19 oed (sy'n ymestyn uwchlaw ein rhwymedigaeth statudol i bobl ifanc 16-18 oed i gyfrif am ddysgwyr sy'n symud o flwyddyn o astudiaeth academaidd mewn ysgol cyn symud i gwrs addysg bellach dwy flynedd) lleihaodd effaith gostyngiadau cyllidebol yn 2014-15 a 2015-16 yn bennaf mewn darpariaeth ran amser sy'n cynnwys dysgwyr hŷn yn bennaf. Fodd bynnag, roedd diogelwch hefyd ar gyfer cyrsiau sgiliau sylfaenol a Saesneg ar gyfer Siaradwyr Ieithoedd Eraill.

203. Cafodd darparwyr Dysgu Oedolion yn y Gymuned ostyngiad o 37.5% yn eu dyraniadau cyllid ar gyfer 2014/15, a gostyngiad pellach o 2.6% yn y flwyddyn academaidd 2015/16. O ganlyniad, gofynnwyd i ddarparwyr Dysgu Oedolion yn y Gymuned ganolbwyntio eu darpariaeth a ariennir gan y llywodraeth ar rifedd i oedolion, llythrennedd i oedolion, Saesneg ar gyfer Siaradwyr Ieithoedd Eraill a llythrennedd digidol.

Cymorth myfyrwyr

204. Mae'r tabl canlynol yn dangos y gwariant rhagamcanol ar gyfer pob elfen o'r Llinell Wariant yn y Gyllideb o'r enw Grant Dysgu Llywodraeth Cymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2015-16. Byddwn yn adolygu'r gyllideb hon sy'n seiliedig ar alw drwy gydol y flwyddyn ac yn blaenoriaethu'r gyllideb sydd ar gael os bydd angen.

	2015-16 £m
Grantiau a ffioedd rhan amser	9.5
Grantiau wedi'u Targedu	25.0
Grant Dysgu Llywodraeth Cymru (AU)	131.0
Grant ffioedd dysgu	239
Grant Dysgu Llywodraeth Cymru (AB)	7
Grant Dysgu Llywodraeth Cymru (EUI)	0.072
Grant Dysgu Llywodraeth Cymru - ffioedd a llety	0.008
LCA	23.0
Ad-dalu grant Dysgu Llywodraeth Cymru	(1.6)

205. Caiff Cronfeydd Ariannol Wrth Gefn Addysg Bellach eu gweinyddu gan sefydliadau unigol yn ôl disgresiwn. Mae gofal plant a chludiant yn feysydd gwariant mawr, ond ni chafwyd unrhyw adborth eto gan sefydliadau o ran effaith bosibl y Cynllun Teithio am Bris Gostyngol i Bobl Ifanc na'r cynllun peilot Care to Learn. Ar gyfer y flwyddyn academaidd 2016/17, rydym wedi gorfod gostwng cyllid 10% fel rhan o'r broses o flaenoriaethu cyllid ym mhob rhan o'r Prif Grŵp Gwariant.

.

Addysg uwch

206. Y wybodaeth ganlynol yw'r rhagolwg diweddaraf (cyn cyhoeddi'r gyllideb ddrafft) ar gyfer incwm i'r sector AU yng Nghymru.

Incwm rhagamcanol Sefydliadau Addysg Uwch Cymru, gyda ffioedd a grant ffioedd dysgu hysbys ar gyfartaledd, telerau arian parod (Blwyddyn Ariannol)						
£Miliwn	**10-11**	**11-12**	**12-13**	**13-14**	**14-15**	**15-16**
Grantiau corff cyllido	428	405	324	253	177	126
Ffioedd Israddedigion / TAR llawn amser	225	235	308	425	513	565
lefel ffioedd flaenorol	*225*	*235*	*242*	*247*	*255*	*262*
incwm ffioedd ychwanegol uwch	*0*	*0*	*38*	*100*	*147*	*173*
cyfraniad Saesneg	*0*	*0*	*29*	*77*	*111*	*129*
Ffioedd eraill a chontractau addysg	167	186	188	182	182	188
Grantiau/contractau ymchwil	163	167	173	183	195	201
Incwm arall	249	266	275	278	290	299
Cyfanswm	**1,231**	**1,260**	**1,268**	**1,321**	**1,356**	**1,379**

£Miliwn	16-17	17-18	18-19	19-20	20-21	
Grantiau corff cyllido	85	85	85	85	85	
Ffioedd Israddedigion / TAR llawn amser	590	611	627	640	651	
lefel ffioedd flaenorol	*272*	*281*	*288*	*294*	*299*	
incwm ffioedd ychwanegol uwch	*181*	*188*	*192*	*194*	*196*	
cyfraniad Saesneg	*137*	*142*	*147*	*152*	*157*	
Ffioedd eraill a chontractau addysg	194	201	207	214	221	
Grantiau/contractau ymchwil	208	215	221	229	236	
Incwm arall	309	319	329	340	351	
Cyfanswm	**1,386**	**1,430**	**1,469**	**1,506**	**1,543**	
Ffynhonnell: Rhagolygon Llywodraeth Cymru, cofnod cyllid HESA a nifer y myfyrwyr wedi'u rhagamcanu						

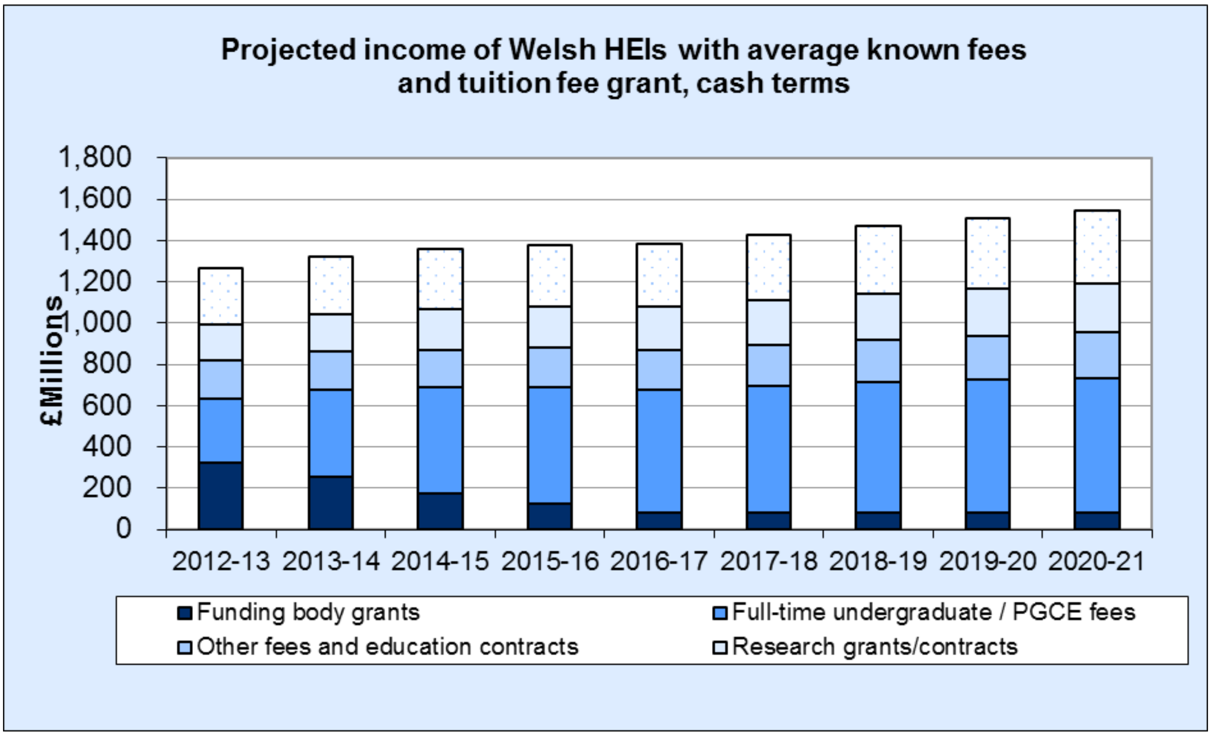

207. Mae hyn yn dangos bod yr incwm i'r sector AU yn parhau i gynyddu er gwaethaf cyfnod parhaus o galedi. Mae'r sefyllfa ariannol hon yn cadarnhau canfyddiadau adroddiadau a luniwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru a Phwyllgor Cyllid Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

208. Hefyd, mae'r nifer sy'n cael eu recriwtio i Brifysgolion yng Nghymru yn parhau i godi ac mae dyled myfyrwyr yng Nghymru yn llawer is nag ar gyfer myfyrwyr mewn gwledydd eraill yn y DU.

209. Mae nifer y myfyrwyr sy'n dod i Gymru yn fwy na nifer y myfyrwyr sy'n gadael. Mae'r rhagolygon diweddaraf yn dangos, yn 2015-16, y bydd £50m yn fwy o gyllid yn dod i mewn i'r system yng Nghymru nag a fydd yn mynd allan mewn

grant ffioedd dysgu i sefydliadau y tu allan i Gymru a rhagwelir y bydd hyn yn parhau am y dyfodol rhagweladwy.

210. Fodd bynnag, er gwaethaf y cynnydd mewn incwm cyffredinol i'r sector AU, bydd unrhyw incwm ychwanegol gan fyfyrwyr nad ydynt yn dod o Gymru yn llifo'n uniongyrchol i'r Sefydliadau Addysg Uwch ac nid drwy CCAUC. Mae hyn yn golygu gan fod mwy o'r hyn a oedd yn gyllid craidd CCAUC bellach yn cael ei ddefnyddio i dalu cost ffioedd dysgu uwch ar gyfer myfyrwyr sy'n hanu o Gymru, fod gan CCAUC lai o arian i'w ddosbarthu i sefydliadau. Yn sgil yr newid hwn mewn methodoleg gyllido, bu'n rhaid newid y ffordd y mae CCAUC yn cyllido'r sector AU yn llwyr. Yn hytrach na bod y Cyngor Cyllido yn gyfrifol am ddosbarthu tua 30% o gyllid y sector, bydd y swm hwn yn lleihau i tua 10% yn 2015/16.

211. Mae Deddf Addysg Uwch (Cymru) 2015 ("Deddf 2015") yn sefydlu fframwaith rheoleiddiol diwygiedig ar gyfer addysg uwch yng Nghymru. Nid yw'r trefniadau newydd yn dibynnu ar CCAUC yn rhoi cymorth ariannol i sefydliadau o dan Ran 2 o Ddeddf Addysg Bellach ac Uwch 1992 na Rhan 3 o Ddeddf Addysg 2005. Ni chaiff y system reoleiddiol newydd ei gweithredu'n llawn tan 2017/18.

212. Mae Deddf 2015 yn darparu ar gyfer cyfnod pontio a ddechreuodd ar 1 Awst 2015 ac a ddaw i ben ar 31 Awst 2017. O dan y trefniadau pontio, caiff sefydliadau y mae eu cynlluniau ffioedd wedi'u cymeradwyo o dan Ddeddf Addysg Uwch 2004 ("Deddf 2004") eu trin, at ddibenion cyfyngedig, fel sefydliadau a reoleiddir o dan Ddeddf 2015 yn ystod y cyfnod pontio.

213. Ni ddylai'r trefniadau pontio arwain at oblygiadau newydd ar gyfer sefydliadau oni fyddant yn methu â chydymffurfio â'r terfynau ffioedd a nodwyd yn eu cynlluniau a gymeradwywyd neu oni fydd CCAUC yn ystyried bod ansawdd eu haddysg yn annigonol neu mewn perygl o fod yn annigonol.

214. Mae rhai o swyddogaethau CCAUC wedi'u rhoi ar waith cyn i'r system reoleiddiol newydd gael ei gweithredu'n llawn. Yn ystod y cyfnod pontio, bydd Gweinidogion Cymru yn gallu gorchymyn CCAUC i roi adroddiadau iddynt ar gydymffurfiaeth sefydliadau â therfynau ffioedd (naill ai'n gyffredinol neu gan sefydliad penodol) a/neu ansawdd yr addysg a ddarperir gan neu ar ran sefydliadau a reoleiddir (eto, naill ai'n gyffredinol neu mewn perthynas â sefydliad penodol a reoleiddir).

215. Mewn sawl ffordd, mae'r system reoleiddiol a sefydlwyd gan Ddeddf 2015 yn darparu ar gyfer parhad â'r gyfundrefn reoleiddiol a sefydlwyd o dan Ddeddf Addysg Bellach ac Uwch 1992, Deddf Addysg Uwch 2004 a Deddf Addysg 2005. O ganlyniad, byddai rhai o gostau gweithredu'r system reoleiddiol newydd wedi codi o dan y trefniadau blaenorol.

216. Nodwyd y goblygiadau sy'n deillio o'r system newydd o reoliadau rheoleiddiol a sefydlwyd gan Ddeddf 2015 yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol a baratowyd ar gyfer Bil Addysg Uwch (Cymru) pan gafodd ei gyflwyno i'r Cynulliad ym mis Mai

2014. Mae'r amcangyfrifon cyfredol ar gyfer costau ac achosion o weithredu'r gyfundrefn newydd fel a ganlyn:

	2016/17 £m
Cymeradwyo cynllun ffioedd a mynediad	0.331
Monitro a gwerthuso cynllun ffioedd a mynediad	0.366
Asesu ansawdd	0.434
Sicrwydd ariannol	0.574
Is-ddeddfwriaeth	0
Datblygu, hyfforddi a goruchwylio	0.99
CYFANSWM	**1.804**
Llywodraeth Cymru	0.64
CCAUC	0.199
Sefydliadau	1.541
CYFANSWM	**1.804**

217. Mae'r tabl canlynol yn dangos y gwariant gwirioneddol ar gyfer y grant ffioedd dysgu ers 2012-13, 13-14 a 14-15 a'r rhagolygon diweddaraf ar gyfer 2015-16 a 2016-17.

	2012-13 £m	**2013-14 £m**	**2014-15 £m**	**2015-16 £m**	**2016-17 Amcangyfrif £m**
Grant ffioedd dysgu a dalwyd i Sefydliadau yng Nghymru	46.4	84.3	118.5	152.0	162.4
Grant ffioedd dysgu a dalwyd i sefydliadau yn y DU	16.5	47.7	75.8	89.0	94.4
Cyfanswm taliadau'r grant ffioedd dysgu	**62.8**	**132.0**	**194.3**	**241.0**	**256.8**

218. Mae'r rhagolygon yn unol â'r disgwyliadau ac o fewn ffiniau costau amcangyfrifedig gwreiddiol y cynllun. Yn ogystal, mae'r incwm i'r sector AU hefyd yn parhau i gynyddu.

219. Mae adroddiadau a luniwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru a Phwyllgor Cyllid Cynulliad Cenedlaethol Cymru wedi cadarnhau bod y system bresennol yn gynaliadwy dros oes y Llywodraeth hon ac i mewn i 2016-17. Mae'r wybodaeth ddiweddaraf yn ategu ein safbwynt, er gwaethaf caledi, fod incwm i'r sector yn parhau i gynyddu ac y bydd yn parhau i gynyddu, bod y nifer sy'n cael eu

recriwtio i Brifysgolion yng Nghymru yn parhau i godi a bod dyled myfyrwyr yng Nghymru yn llawer is nag mewn gwledydd eraill yn y DU.

220. Gofynnodd y pwyllgor am esboniad o'r hyn a oedd yn cael ei gyllido o'r Llinellau Gwariant yn y Gyllideb amrywiol ar gyfer addysg uwch. Mae'r Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Refeniw Addysg Uwch yn cyllido sefydliadau addysg uwch drwy CCAUC. Mae hyn yn cynnwys cyllid ar gyfer gwaith ymchwil, astudiaethau rhan amser, pynciau drud a'r Coleg Cenedlaethol. Yn ogystal â'r Llinell Wariant yn y Gyllideb hon, caiff cyllid ei ddarparu i CCAUC hefyd drwy Linell Wariant yn y Gyllideb Er Mwyn ein Dyfodol, a gaiff ei gyfuno â'r cyllid refeniw gan fod Prifysgolion Blaenau'r Cymoedd bellach wedi'u prif ffrydio.

221. Y Ddarpariaeth Gyllidebol ar gyfer Benthyciadau Cynnal a Chadw yw'r tâl anariannol sy'n gysylltiedig â benthyciadau myfyrwyr. Mae hyn yn cwmpasu'r benthyciadau a gafodd eu dileu a'r darpariaethau a wneir bob blwyddyn ar gyfer benthyciadau na ddisgwylir iddynt gael eu had-dalu a'r 'cymorthdaliadau llog', sef y gwahaniaeth rhwng y gyfradd llog a godir ar y myfyriwr a'r llog y gellid bod wedi'i ennill ar yr arian hwnnw pe byddai'r Trysorlys wedi'i gadw.

222. Gwariant Cyfalaf a Reolir yn Flynyddol ar Fenthyciadau Myfyrwyr yw'r benthyciadau ffioedd a chynhaliaeth a roddir yn ystod y flwyddyn, yr ad-daliadau a'r llog a ychwanegir at y benthyciadau y flwyddyn honno.

223. Cyllideb Gwariant Anariannol a Reolir yn Flynyddol yw Gwariant Refeniw a Reolir yn Flynyddol ar Fenthyciadau Myfyrwyr, ac mae'n cynnwys dad-ddirwyn neu ryddhau'r darpariaethau a'r benthyciadau a gaiff eu dileu pan gymerir y benthyciad, wrth i'r blynyddoedd fynd heibio ac wrth i'r ddarpariaeth ar gyfer y benthyciad hwnnw gael ei defnyddio.

224. Gofynnodd y pwyllgor hefyd am wybodaeth yn ymwneud â pholisi Llywodraeth Cymru ar werthu'r llyfr benthyciadau. Nid yw'n fwriad gan Lywodraeth Cymru werthu unrhyw ran o lyfr benthyciadau myfyrwyr Cymru ar hyn o bryd. Nid yw gwerthiant arfaethedig y gyfran gyntaf o lyfr benthyciadau incwm yn Lloegr yn cynnwys unrhyw fenthyciadau o unrhyw un o'r gweinyddiaethau datganoledig. Yn ogystal, mae'r rheolau presennol ar werthu ased yn nodi'n glir y caiff yr elw o unrhyw werthiant ei roi'n uniongyrchol i Drysorlys Ei Mawrhydi - ni fyddai unrhyw fudd ariannol i gyllideb Llywodraeth Cymru.

225. Ar y cam hwn, mae goblygiadau unrhyw werthiant yn Lloegr i werth llyfr benthyciadau myfyrwyr yng Nghymru yn anhysbys. Mae nifer o senarios posibl ac addasiadau cyfrifyddiaeth cymhleth, y bydd angen ymchwilio'n llawn iddynt unwaith y bydd manylion y gwerthiant yn Lloegr yn hysbys.

226. Cafodd cronfa 'galedi' myfyrwyr y Gronfa Ariannol Wrth Gefn gwerth £2m ei dirwyn i ben ar ôl Blwyddyn Academaidd 2014/15 fel rhan o ostyngiadau cyllidebol blaenorol. Mae sefydliadau addysg uwch yng Nghymru wedi manteisio ar incwm ffioedd dysgu uwch ers 2012/13 ynghyd ag incwm yn sgil nifer gynyddol o fyfyrwyr rhyngwladol, ac felly gallant sefydlu eu cronfeydd caledi eu hunain. Ers hynny, mae Sefydliadau Addysg Uwch yng Nghymru wedi

cadarnhau eu bod wedi sefydlu prosesau mewnol er mwyn helpu myfyrwyr sy'n wynebu anawsterau ariannol. Mae'r Brifysgol Agored yng Nghymru yn parhau i gael y Gronfa Ariannol Wrth Gefn am fod ei darpariaeth yn gwbl ran amser ac nad yw wedi llwyddo i gael gafael ar fwy o incwm o ffioedd.

Crynodeb

227. Caiff y Gyllideb Ddrafft ar gyfer Addysg a Sgiliau ar gyfer 2016-17 ei chyflwyno i'r Pwyllgor i'w hystyried.

Annex 1

EDUCATION AND SKILLS MAIN EXPENDITURE GROUP (MEG)

RESOURCE BUDGET - Departmental Expenditure Limit

SPA	Actions	Budget Expenditure Line (BEL)	2014-15 Outturn £000	2015-16 Forecast outturn as at Period 8 £000	2015-16 Supplementary Budget June 2015 £000	2015-16 Revised baseline £000	2016-17 Draft budget £000
Education & Training Standards	Literacy & Numeracy	Literacy & Numeracy	8,203	4,776	4,512	4,512	4,456
		ACTION Total	**8,203**	**4,776**	**4,512**	**4,512**	**4,456**
	Curriculum	Foundation Phase	99,080	1,851	1,851	1,851	1,851
		Curriculum & Assessment	27,975	22,917	31,555	26,055	10,299
		14-19 Learning in Wales	10,240	-184	0	0	0
		Curriculum Review and Schools Challenge Cymru	0	0	0	0	20,400
		ACTION Total	**137,295**	**24,584**	**33,406**	**27,906**	**32,550**
	Teaching & Leadership	Teacher Development and Support	10,772	16,868	15,956	15,956	21,221
		Initial Treacher training	4,685	0	0	0	0
		ACTION Total	**15,457**	**16,868**	**15,956**	**15,956**	**21,221**
	Qualifications	Qualifications inc Welsh Bacc	5,194	7,256	7,903	7,903	8,169
		Qualifications Wales depriciation	0	44	0	0	0
		ACTION Total	**5,194**	**7,300**	**7,903**	**7,903**	**8,169**
	Post- 16 Education	Further Education Provision	415,263	400,177	400,177	400,177	400,177
		Work Based Learning	93,761	106,808	106,808	106,308	111,308
		Mergers and collaboration	219	0	0	0	0
		FE Policy Development	944	1,066	1,066	1,066	1,066
		ACTION Total	**510,187**	**508,051**	**508,051**	**507,551**	**512,551**
	Higher Education	HEFCW-Running Costs	2,768	2,768	2,768	2,768	2,491
		Higher Education Revenue	330,595	94,473	98,610	98,610	57,510
		Higher Education Receipts	-2,820	-2,798	-2,798	-2,798	-2,798
		For Our Future - Coleg Ffederal & UHOVI	32,304	30,498	30,498	30,498	30,498
		HEFCW Depreciation	82	82	82	82	82
		ACTION Total	**362,929**	**125,023**	**129,160**	**129,160**	**87,783**
	Education Standards	School Governance	0	1,376	1,738	1,738	1,353
		School Standards Support	2,108	1,362	1,364	1,364	1,394
		School Effectiveness Grant	28,275	0	0	0	0
		School Improvement Grant	0	142,594	141,021	141,021	134,782
		ACTION Total	**30,383**	**145,332**	**144,123**	**144,123**	**137,529**
	Pupil Deprivation Grant	Pupil Deprivation Grant	69,122	81,902	82,046	82,046	89,246
		ACTION Total	**69,122**	**81,902**	**82,046**	**82,046**	**89,246**
	ICT & Information Management Systems	ICT & IMS Programme	10,505	6,810	6,935	6,935	6,935
		ACTION Total	**10,505**	**6,810**	**6,935**	**6,935**	**6,935**
		SPA Total	**1,149,275**	**920,646**	**932,092**	**926,092**	**900,440**

SPA	Actions	Budget Expenditure Line (BEL)	2014-15 Outturn £000	2015-16 Forecast outturn as at Period 8 £000	2015-16 Supplementary Budget June 2015 £000	2015-16 Revised baseline £000	2016-17 Draft budget £000
Skilled Workforce	Employment & Skills	Employment & Skills	28,209	26,053	26,290	23,890	22,848
		ACTION Total	**28,209**	**26,053**	**26,290**	**23,890**	**22,848**
	Youth Engagement & Employment	Youth Engagement & Employment	18,822	15,960	15,813	15,813	17,214
		ACTION Total	**18,822**	**15,960**	**15,813**	**15,813**	**17,214**
	Educational & Careers Choice	Careers Wales	28,300	21,400	20,000	20,000	18,000
		ACTION Total	**28,300**	**21,400**	**20,000**	**20,000**	**18,000**
		SPA Total	**75,331**	**63,413**	**62,103**	**59,703**	**58,062**
Improving Wellbeing, Reducing Inequality & Increasing Participation	Wellbeing of Children & Young People	Spec. Placements/Students with Learning Difficulties FEIs	11,080	12,010	11,481	11,481	11,481
		School Based Counselling	6	18	80	80	0
		Food & Drink in Schools	3,119	3,070	3,185	3,185	3,230
		Additional Learning Needs	793	1,836	2,786	2,786	2,786
		ACTION Total	**14,998**	**16,934**	**17,532**	**17,532**	**17,497**
	Post-16 Learner Support	Welsh Government Learning Grant (was Assembly Learning Grant)	195,778	432,980	422,483	422,483	453,583
		SLC/HMRC Administration Costs	13,731	12,491	8,338	8,338	8,244
		Maintenance Loans Res Budget Prov	106,787	8,616	106,849	106,849	106,849
		Targeted Awards	9,009	7,760	7,004	7,004	6,297
		ACTION Total	**325,305**	**461,847**	**544,674**	**544,674**	**574,973**
	Pupil Engagement	Tackling Disaffection	151	320	658	658	658
		Grants for the education of Travellers children	1,044	0	0	0	0
		Minority Ethnic Acheivement Grant	9,216	-389	0	0	0
		ACTION Total	**10,411**	**-69**	**658**	**658**	**658**
		SPA Total	**350,714**	**478,712**	**562,864**	**562,864**	**593,128**
Welsh Language	Welsh in Education	Welsh in Education	21,047	18,549	18,599	18,599	18,681
		ACTION Total	**21,047**	**18,549**	**18,599**	**18,599**	**18,681**
	Welsh Language	Welsh Language	5,688	5,125	5,259	5,259	3,964
		Welsh Language Commissioner	3,690	3,690	3,390	3,390	3,000
		ACTION Total	**9,378**	**8,815**	**8,649**	**8,649**	**6,964**
		SPA Total	**30,425**	**27,364**	**27,248**	**27,248**	**25,645**
Delivery Support	Delivery Support	Strategic Communications	-170	3,212	2,972	1,972	2,585
		Education Research & Services	2,013	1,494	1,730	1,730	950
		ACTION Total	**1,843**	**4,706**	**4,702**	**3,702**	**3,535**
		SPA Total	**1,843**	**4,706**	**4,702**	**3,702**	**3,535**
Education & Skills Resource DEL			**1,607,588**	**1,494,841**	**1,589,009**	**1,579,609**	**1,580,810**

Annex 1

SPA	Actions	Budget Expenditure Line (BEL)	2014-15 Outturn £000	2015-16 Forecast outturn as at Period 8 £000	2015-16 Supplementary Budget June 2015 £000	2015-16 Revised baseline £000	2016-17 Draft budget £000
CAPITAL BUDGET - Departmental Expenditure Limit							
Education & Training Standards	Estate & IT Provision	General Support	43,021	43,021	43,021	43,021	43,021
		Strategic Investment	110,809	133,513	130,813	100,813	122,747
		ACTION TOTAL	**153,830**	**176,534**	**173,834**	**143,834**	**165,768**
		SPA Total	**153,830**	**176,534**	**173,834**	**143,834**	**165,768**
Education & Skills Capital DEL			**153,830**	**176,534**	**173,834**	**143,834**	**165,768**
RESOURCE & CAPITAL BUDGET - Annually Managed Expenditure							
Economic & Social Wellbeing & Reducing Inequality	Post-16 Learner Support	Student Loans Capital AME	356,951	412,726	421,248	449,575	449,575
		Student Loans Revenue AME	-81,317	-315,257	-88,444	-85,376	-85,376
		ACTION Total	**275,634**	**97,469**	**332,804**	**364,199**	**364,199**
		SPA Total	**275,634**	**97,469**	**332,804**	**364,199**	**364,199**
Skilled Workforce	Educational & Careers Choice	Careers Wales	12,438	6,000	6,000	6,000	6,000
		ACTION Total	**12,438**	**6,000**	**6,000**	**6,000**	**6,000**
		SPA Total	**12,438**	**6,000**	**6,000**	**6,000**	**6,000**
Education & Skills AME			**288,072**	**103,469**	**338,804**	**370,199**	**370,199**
		Education & Skills MEG - SUMMARY					
		Resource DEL	1,607,588	1,494,841	1,589,009	1,579,609	1,580,810
		Capital DEL	153,830	176,534	173,834	143,834	165,768
		Total DEL	**1,761,418**	**1,671,375**	**1,762,843**	**1,723,443**	**1,746,578**
		Annually Managed Expenditure	288,072	103,469	338,804	370,199	370,199
		Education & Skills	**2,049,490**	**1,774,844**	**2,101,647**	**2,093,642**	**2,116,777**

Portffolio Addysg a Sgiliau: Asesiad Effaith Integredig (IIA) ar Gyllideb 2016-17

TROSOLWG O'R PORTFFOLIO

1. Mae'r portffolio Addysg a Sgiliau yn cynorthwyo'r Gweinidog Addysg a Sgiliau, y Dirprwy Weinidog Sgiliau a Thechnoleg a'r Prif Weinidog i wella safonau a pherfformiad ym maes addysg a sgiliau, a diogelu dyfodol yr iaith Gymraeg.

2. Rydym yn defnyddio dull cyfannol i ariannu addysg. Gyda disgwyl i nifer y bobl ifanc gynyddu yn y tymor canolig, rydym wedi cydnabod pwysigrwydd addysg o ran gwella cyrhaeddiad addysgol a sgiliau ar bob lefel er mwyn helpu i dorri'r cylch anfantais ac anghydraddoldeb, a meithrin dyfodol lle mae'r Gymraeg yn ffynnu. Rydym wedi cydnabod hefyd fod newidiadau i'r boblogaeth, ochr yn ochr â newidiadau technolegol a sectoraidd, yn golygu bod rhaid i ni ystyried hefyd rôl bwysig addysg yng nghyd-destun cynnal dyfodol economi Cymru.

3. Ein gweledigaeth ar gyfer dyfodol addysg yng Nghymru yw y bydd dysgwyr yng Nghymru yn mwynhau addysg a dysgu sy'n eu hysbrydoli, mewn cymuned addysg sy'n cydweithio ac yn ceisio bod yn ardderchog, ac sy'n mynd ati i hybu cyflawniadau pob plentyn a pherson ifanc.

4. Mae addysg yn newid bywydau, mae'n cynnig cyfle, mae'n galluogi unigolion i newid eu dyfodol, mae'n meithrin cymdeithasau cryfach, mwy goddefgar a chydlynol, mae'n sail i economi gref. Mae addysg yn ffactor allweddol o ran trechu tlodi, yn enwedig yn y tymor hwy, ac mae gwella cyrhaeddiad addysgol plant a phobl ifanc o gartrefi incwm isel a lleihau'r nifer nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant yn elfennau canolog o'n Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi.

5. Bydd gwireddu ein gweledigaeth ar gyfer addysg a sgiliau yn gwneud cyfraniad enfawr at uchelgais y Llywodraeth ar gyfer Cymru a themâu trawsbleidiol Twf a Swyddi, Cyrhaeddiad Addysgol, Cefnogi Plant, Teuluoedd a Chymunedau Difreintiedig, ac Iechyd a Lles. Yn sail i hyn oll mae egwyddor ganolog cynaliadwyedd, yn cynnwys meddwl yn yr hirdymor, atal, cydweithio, integreiddio ac ymgysylltu.

6. Bydd cyflawni'r amcanion strategol canlynol yn cynorthwyo i wireddu'r weledigaeth hon:

   - Gweithlu proffesiynol gwych ag addysgeg gref sy'n seiliedig ar yr hyn sy'n gweithio.

- Cwricwlwm sy’n ddifyr ac yn ddeniadol i blant a phobl ifanc ac sy’n datblygu ynddynt y gallu annibynnol i roi eu gwybodaeth a’u sgiliau ar waith.

- Mae’r cymwysterau y mae pobl ifanc yn eu cyflawni yn ennyn parch yn genedlaethol ac yn rhyngwladol ac yn basbort llawn hygrededd i’w dysgu a’u cyflogaeth yn y dyfodol.

- Mae arweinwyr addysg ar bob lefel yn gweithio gyda’i gilydd mewn system sy’n gwella ei hun, gan gefnogi a herio’i gilydd i godi safonau ym mhob ysgol.

- Creu gweithlu medrus a chyflogadwy i sbarduno arloesedd a thwf economaidd yn lleol ac yn genedlaethol, gyda chyfleoedd gwerthfawr o safon ar gyfer pob dysgwr.

- Cynorthwyo unigolion, teuluoedd a chymunedau i wella lles economaidd a chymdeithasol a lleihau anghydraddoldeb drwy gyfrwng addysg a hyfforddiant.

- Gweld y Gymraeg yn ffynnu yng Nghymru.

PROFFIL GWARIANT – DEL ADNODDAU

Maes Rhaglenni Gwariant	2015-16 Llinell Sylfaen Ddiwygiedig y Gyllideb Atodol Gyntaf £’000	Newidiadau i’r gyllideb ac ail-flaenoriaethu £’000	Cynlluniau Cyllideb Ddrafft 2016-17 £’000
Safonau Addysg a Hyfforddiant	926,092	(25,652)	900,440
Gweithlu Medrus	59,703	(1,641)	58,062
Gwella Llesiant, Lleihau Anghydraddoldeb a Chynyddu Cyfranogiad	456,015	30,264	486,279
Y Gymraeg	27,248	(1,603)	25,645
Cymorth Cyflawni	3,702	(167)	3,535

7. Mae’r DEL Adnoddau wedi cynyddu’n gyffredinol i £1.2 miliwn. Mae adolygiad fesul llinell o’r hyn rydym yn ei wario wedi’i gwblhau fel rhan o’r paratoadau ar gyfer y gyllideb hon, yn cynnwys edrych ar le y gallwn ni wneud newidiadau i’r gwaith cyflawni er mwyn bod yn fwy effeithlon neu effeithiol, a lleihau effaith gostyngiadau yn y gyllideb lle maent yn digwydd.

NEWIDIADAU ALLWEDDOL I WARIANT

8. Mae adolygiadau diweddar o addysg yng Nghymru wedi tynnu sylw at nifer o gryfderau, yn ogystal â nodi nifer o heriau. Mae'r gyllideb hon yn seiliedig ar y dystiolaeth o'r hyn sy'n gweithio a lle gallwn ni, o weithio gyda'n partneriaid, ddylanwadu ar brofiad addysgol, gwybodaeth a sgiliau plant a phobl ifanc er mwyn cael effaith gadarnhaol gydol eu bywydau.

9. Dyma'r prif newidiadau i wariant ym Mhrif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau:

- Wedi cynnal cyllidebau ysgolion yn gyffredinol yn arian gwastad o fewn Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau, mae'r gyllideb gyffredinol ar gyfer ysgolion wedi cynyddu 1% yn fwy na'r newid yng ngrant bloc Cymru.
- Ailflaenoriaethu'r gyllideb ar gyfer ysgolion i ddechrau cyflwyno Cwricwlwm i Gymru: cwricwlwm am oes, gyda £5.4 miliwn o fewn llinell wariant Adolygiad y Cwricwlwm a Her Ysgolion Cymru a £5.65 miliwn yn y llinell wariant datblygu a chefnogi athrawon.
- Grant Amddifadedd Disgyblion – cynnydd o £7.2 miliwn yn y gyllideb
- Her Ysgolion Cymru – cyllid wedi cynyddu £2.9 miliwn i £15 miliwn
- Addysg Uwch – gostyngiad o £41.377 miliwn
- Addysg Ôl-16 – Cynnydd o £5 miliwn
- Dewisiadau Addysgol a Gyrfaol – gostyngiad o £2 miliwn
- Cefnogi Dysgwyr Ôl-16 – cynnydd o £30.299 miliwn
- Cynnal cyllidebau addysg bellach fel rhai arian gwastad

EFFEITHIAU

Cyllidebau Ysgolion

10. Yn ystod Tymor y Cynulliad rydym wedi sicrhau bod cyllidebau ysgolion wedi cynyddu £105.9 miliwn. Rydym wedi ymrwymo i ddiogelu'r gyllideb 1% uwchlaw'r newid yng ngrant bloc Cymru yn 2016-17. Mae ein penderfyniad i ddyrannu £39.7 miliwn o gyllid ychwanegol i ysgolion (yn bennaf drwy gyfrwng y Grant Cynnal Refeniw - Prif Grŵp Gwariant Llywodraeth Leol sy'n canolbwyntio'n bennaf ar ariannu rheng flaen mewn ysgolion), wedi cael effaith anghymesur o gadarnhaol ar bobl ifanc yn gyffredinol ac mae'n bwysig o dan Erthygl 28 o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, fod gan blant hawl i addysg. Bydd y penderfyniad hwn yn cael effaith gadarnhaol hefyd ar drechu tlodi ac anfantais economaidd-gymdeithasol drwy fod o fudd i grwpiau a warchodir a chael effaith gadarnhaol sylweddol ar y Gymraeg.

11. Mae tystiolaeth yn dangos bod ymyriadau cynnar yn addysg plentyn yn rhoi gwell cyfle i'r plentyn hwnnw gael lles a llwyddiant yn y tymor hir. Mae gwario ar addysg yn ystod y blynyddoedd ysgol, yn enwedig gyda ffocws ar lythrennedd, rhifedd a lleihau effaith amddifadedd, yn paratoi pobl ifanc i ennill y cymwysterau sydd eu hangen arnynt i gael y swydd maent ei heisiau ac yn lleihau'r camau unioni sydd eu hangen i wella sgiliau'r boblogaeth oedran gweithio neu gostau drwy fudd-daliadau.

12. O fewn y cynnydd cyffredinol, rydym wedi dyrannu £2.9 miliwn yn ychwanegol o'r Gronfa Wrth Gefn fel bod cyllid Her Ysgolion Cymru yn £15 miliwn ar gyfer y flwyddyn ariannol. Mae'r rhaglen hon yn cyflymu ac yn crynhoi ein hymdrechion i wella ysgolion, gan ganolbwyntio ar ysgolion uwchradd a chynradd yng Nghymru sy'n wynebu'r her fwyaf o ran amgylchiadau a cham datblygu. Mae canlyniadau'r flwyddyn gyntaf eisoes yn dangos gwelliant, ac er mai megis dechrau ar eu siwrnai i wella mae rhai ysgolion, bydd y rhaglen hon yn dod â budd sylweddol i athrawon, plant a phobl ifanc yr ysgolion hynny, a'r cymunedau ehangach.

13. Rydym wedi ailflaenoriaethu cyllid ysgolion er mwyn rhoi cyllid i weithredu Dyfodol Llwyddiannus a'r Fargen Newydd. Mae'r pedwar diben a nodir ar gyfer y cwricwlwm yn Dyfodol Llwyddiannus (dylai pob plentyn a pherson ifanc allu datblygu yn ddysgwyr uchelgeisiol, galluog sy'n barod i ddysgu gydol eu hoes; yn gyfranwyr mentrus, creadigol sy'n barod i chwarae eu rhan yn llawn yn eu bywyd a'u gwaith; yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus yng Nghymru a'r byd; yn unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas) yn cyd-fynd yn uniongyrchol â'r nodau ar gyfer lles economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol hirdymor yng Nghymru a nodir yn y Ddeddf. Bydd cyflawni'r pedwar diben yn cael effaith gadarnhaol ar bob un o'r nodweddion sy'n cael eu gwarchod o dan y Ddeddf Cydraddoldeb.

14. Bydd y cwricwlwm newydd yn annog addysgu a dysgu o safon uwch - gyda phwyslais o'r newydd ar Gymraeg llafar. Mae hyn yn gydnaws â Strategaeth yr Iaith Gymraeg. Bydd y safonau uwch hyn yn effeithio ar gyrhaeddiad yn gyffredinol hefyd, gan fod gwella canlyniadau addysgol yn cael effaith gadarnhaol uniongyrchol ar leihau tlodi a gwella cyfleoedd bywyd.

15. Yn sgil ailflaenoriaethu cyllid, mae'r Grant Gwella Addysg yn cael llai o arian. Bydd y lleihad hwn yn effeithio ar Awdurdodau Lleol, Consortia ac ysgolion; diben y grant yw galluogi gwelliannau ym mherfformiad ysgolion. Mae'n cefnogi'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol yn ogystal â sicrhau ffocws clir ar ein blaenoriaethau cenedlaethol ar gyfer ysgolion (gwella llythrennedd, rhifedd a lleihau effaith amddifadedd ar gyrhaeddiad addysgol). Felly, gallai hyn effeithio ar bobl sy'n byw mewn tlodi, ac mae'r rhain yn fwy tebygol o gynnwys rhai lleiafrifoedd ethnig nag eraill.

16. Er hynny, mae'r Grant Gwella Addysg yn hyblyg ac mae'r effaith gyffredinol yn dibynnu ar y penderfyniadau a'r blaenoriaethau yn rhanbarthol ac yn lleol yn ogystal â phenderfyniadau mewn ysgolion. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gyda CLlLC a Consortia i gynyddu'r hyblygrwydd er mwyn lleihau effaith y lleihad mewn cyllid.

17. Mae'r Pwyllgor wedi gofyn yn benodol am yr hen grantiau cyflawni ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr a lleiafrifoedd ethnig, sydd bellach yn rhan o'r Grant Gwella Addysg ehangach. Mae swm cyffredinol y grant hwn yn gostwng a gallai hyn leihau'r effaith gadarnhaol ar nodwedd warchodedig hil a'r rheini sy'n iau na 16 oed, ond ni ddisgwylir effaith amlwg ar unrhyw nodwedd warchodedig arall. Mae perthynas gref rhwng cefndir economaidd-gymdeithasol a chyrhaeddiad, er enghraifft, mae plant o gefndir Sipsiwn a Theithwyr deirgwaith yn fwy tebygol o gael prydau ysgol am ddim na'r cyfartaledd cenedlaethol. Felly, bydd yr effaith yn cael ei lleihau gan y cyllid ychwanegol a roddir drwy'r grant amddifadedd disgyblion a'r gwaith cyffredinol i wella llythrennedd a rhifedd mewn ysgolion ac yn y dyfodol gan fanteision y cwricwlwm newydd, y Fargen Newydd ac effaith gweithredu Addysgu Athrawon Yfory.

18. Bwriad y trefniadau a gyflwynwyd drwy'r Grant Gwella Addysg oedd rhoi mwy o hyblygrwydd i awdurdodau lleol allu mynd i'r afael â blaenoriaethau lleol. Mae pwysau yn anochel. Mae sawl ardal yng Nghymru wedi parhau i ddarparu gwasanaethau i'r dysgwyr agored i niwed hyn drwy'r gwasanaethau pwrpasol a sefydlwyd diolch i fuddsoddiad sylweddol Llywodraeth Cymru drwy'r trefniadau ariannu blaenorol. Rydym hefyd wedi annog awdurdodau lleol i ystyried sut caiff gwasanaethau eu darparu er mwyn sicrhau effeithlonrwydd a chynaliadwyedd, ac mae Caerdydd, er enghraifft, wedi dirprwyo mwy o reolaeth dros wasanaethau i ysgolion unigol tra'i fod yn parhau i ddarparu cefnogaeth yn ganolog er mwyn cyflwyno hyfforddiant ac asesu pa mor effeithiol yw ymyriadau. Mae hyn yn gydnaws â nod Llywodraeth Cymru o feithrin mwy o allu mewn ysgolion.

19. Bydd anghenion y dysgwyr hyn yn parhau i gael eu diwallu drwy'r dull cynhwysol sydd gennym yn y maes addysg yng Nghymru, a thrwy raglenni gwella ysgolion. Fodd bynnag, rydym wedi datgan yn ddiamwys bod yn rhaid i awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol fynd i'r afael â'u hanghenion ar wahân. Mae consortia wedi gorfod pennu mesurau canlyniadau allweddol yn 2015-16 ac mae gwaith ar y gweill gyda chonsortia i gyflwyno Fframwaith Canlyniadau yn 2016-17 a byddwn yn disgwyl gweld sut bydd anghenion y dysgwyr hyn yn cael eu diwallu.

20. Bydd angen diwallu anghenion ychwanegol ar gyfer ffoaduriaid o Syria. Mae awdurdodau lleol yn cael cyllid eisoes drwy'r Grant Cynnal Refeniw a'r Grant Gwella Addysg i helpu i ddarparu gwasanaethau yn cynnwys cynorthwyo plant i ddysgu iaith a darparu gwasanaethau cwnsela. Mae Llywodraeth Cymru wedi ceisio sicrhau bod hyblygrwydd yn y Grant Gwella Addysg fel y gall awdurdodau lleol ymateb i anghenion lleol.

21. Mae Llywodraeth Cymru wedi defnyddio arferion da cyfredol i ddatblygu rhestr wirio yn y gobaith y bydd yn helpu ysgolion, ac awdurdodau lleol, wrth ystyried anghenion ffoaduriaid sydd newydd gyrraedd yma. Gellir ei defnyddio i gynorthwyo athrawon i sicrhau bod anghenion

newydd-ddyfodiaid yn cael eu diwallu a bydd yn cael ei hanfon at bob awdurdod cyn dechrau'r tymor newydd ym mis Ionawr.

22. Mae'r Swyddfa Gartref wedi dweud y bydd yn talu am y costau yn y flwyddyn gyntaf fel rhan o'r Cynllun Adleoli Pobl Fregus. Mater i Lywodraeth y DU fydd unrhyw broblemau'n ymwneud â'r cyllid hwn.

Grant Amddifadedd Disgyblion

23. Rydym yn darparu £7.2 miliwn ychwanegol yn 2016-17 i gynyddu'r Grant Amddifadedd Disgyblion o £1,050 ar gyfer pob disgybl cymwys yn 2015-16 i £1,150 yn 2016-17. Mae hyn yn adeiladu ar y rhaglen gyfredol sy'n ymateb pwysig i dorri'r cysylltiad rhwng tlodi a chyrhaeddiad addysgol. Rydym yn parhau â'r Grant i gynnwys plant o dan 5 oed hefyd, er mwyn sicrhau bod y plant mwyaf difreintiedig yn gallu cael addysg gynnar o ansawdd yn y blynyddoedd cynnar. Bydd hyn yn cynyddu effaith ataliol y gwariant hwn.

24. Mae'r Grant Amddifadedd Disgyblion yn gweithio mewn partneriaeth â'r rhaglen Ailysgrifennu'r Dyfodol i godi cyrhaeddiad dysgwyr o gefndiroedd difreintiedig a lleihau'r blwch rhwng perfformiad dysgwyr difreintiedig a'u cyfoedion mwy cefnog. Mae gwella cyrhaeddiad ein dysgwyr mwyaf difreintiedig yn cynyddu eu dyheadau ac yn lleihau nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant. Mae hyn yn hollbwysig er mwyn torri'r "cylch tlodi" a thrwy gynorthwyo plant a phobl ifanc i gyflawni eu llawn botensial, maent yn magu'r sgiliau a fydd yn eu helpu i gymryd rhan fwy llawn mewn cymdeithas ac yn economi Cymru. Mae'r cohort o blant a phobl ifanc a fydd yn cael budd o'r grant hwn yn cynnwys nifer anghymesur o uchel sydd â nodweddion gwarchodedig, yn cynnwys plant a phobl ifanc ag anableddau neu anghenion dysgu ychwanegol; Sipsiwn a Theithwyr, tras Affricanaidd, Caribïaidd, Pacistanaidd a Bangladeshaidd; a Mwslemiaid. Felly, bydd cynyddu'r grant yn cael effaith gadarnhaol ar y grwpiau hyn.

Addysg Ôl-16

25. Dengys tystiolaeth fod pobl sy'n cymryd rhan mewn dysgu yn fwy tebygol o ymwneud â gweithgareddau cymunedol a chymdeithas sifil. Mae hyrwyddo a chefnogi dysgu ar ôl gadael yr ysgol yn cael effaith uniongyrchol ar iechyd a lles ac yn annog cyfle cyfartal ar gyfer y grwpiau hynny a allai wynebu rhwystrau wrth geisio cymryd rhan fel arall.

26. Mae'n bwysig i ni daro'r cydbwysedd cywir rhwng darparu addysg ôl-16 a'r cyfle i fynd ymlaen i addysg uwch. Mae rhai pobl ifanc dduon a lleiafrifoedd ethnig a phobl ifanc dan anfantais yn fwy tebygol o fyw mewn tlodi os nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant. Mae addysg a hyfforddiant ôl-16 fel prentisiaethau yn bwysig er mwyn ymateb

i'r her o leihau nifer y bobl nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant, ac mae lleihau nifer y bobl hyn yn elfen ganolog o'n Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi.

27. I gydnabod pwynt BAGE ynglŷn â phwysigrwydd addysg o ran mynd i'r afael ag anghydraddoldeb yn achos cyflogaeth a sgiliau a threchu tlodi, rydym wedi diogelu addysg ôl-16 gyda chyllideb arian gwastad, a thrwy ein cytundeb cyllideb 2014, rydym yn dyrannu £5 miliwn er mwyn parhau i gefnogi tua 2,500 o brentisiaethau. Rydym wedi mynd gam ymhellach ac wedi ymrwymo £5 miliwn arall i ariannu cohort newydd o 2,500 o brentisiaethau i gydnabod gwerth y dysgu seiliedig ar waith hwn fel y nodwyd gan BAGE.

28. Trwy ein penderfyniad i ddarparu setliad arian gwastad ar gyfer addysg ôl-16, rydym wedi cydnabod yr effaith ar drechu tlodi ac anfantais economaidd-gymdeithasol ac wedi ymrwymo i wireddu ein huchelgais o weld cynifer â phosibl o ddysgwyr, yn cynnwys dysgwyr o grwpiau gwarchodedig, yn gallu meithrin y sgiliau sydd eu hangen arnynt ar gyfer y gweithle. Mae rhan o'r gyllideb yn cynnwys darpariaeth ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg.

Addysg Uwch

29. Mae darparu cyllid ar gyfer dysgwyr yn y sector addysg uwch (AU) yn cyfrannu at amcanion lles a'r agenda trechu tlodi drwy helpu i greu a swyddi a chyflogaeth o ansawdd a sicrhau eu bod yn gynaliadwy, annog cyfle cyfartal ac annog mwy o bobl i gyfrannu'n effeithiol at gymdeithas. Darperir cymorth ar gyfer AU cyfrwng Cymraeg drwy'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol.

30. Bydd gostyngiadau yn y gyllideb yn dod i rym o 1 Ebrill 2016. Er mai Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru sy'n gyfrifol am ddosbarthu ei adnoddau ei hun, mae'r Gweinidog Addysg a Sgiliau yn cyhoeddi llythyr cylch gwaith blynyddol yn amlinellu blaenoriaethau'r Llywodraeth. Mae disgwyl i'r llythyr gadw'r ffocws ar gryfhau swyddi a thwf yng Nghymru, gan ofyn i sefydliadau weithio'n galetach i wella cydraddoldeb a thegwch ymhellach drwy ehangu mynediad at AU (a, thrwy hynny, gwneud cyfraniad pwysig at drechu tlodi a gwella canlyniadau'r rhai sy'n byw mewn cartrefi incwm isel) a sicrhau dyfodol hirdymor cynaliadwy a llwyddiannus ar gyfer AU yng Nghymru.

31. Byddwn yn ceisio cydweithio i liniaru'r canlyniadau ac rydym yn gwneud buddsoddiadau ychwanegol sylweddol yng ngallu ymchwil y sector AU hefyd drwy Sêr Cymru, gan ddefnyddio cronfeydd strwythurol a rhaglenni'r UE. Mae hyn yn cydnabod rôl gwyddoniaeth mewn arloesedd a datblygu technoleg sy'n gysylltiedig â thwf economaidd a chreu swyddi. Er gwaethaf y gostyngiad yng nghyllideb CCAUC, bydd cynnydd yn y gyllideb cymorth i fyfyrwyr yn Llywodraeth Cymru yn gwrthbwyso hyn.

32. Yn gyffredinol, mae disgwyl i incwm y sector AU yng Nghymru gynyddu wrth i'r newidiadau i ffioedd dysgu barhau i gael eu cyflwyno. Ers 2015-16, mae disgwyl y bydd sefydliadau'n defnyddio peth o'r incwm ychwanegol hwn o ffioedd i gynorthwyo myfyrwyr agored i niwed, yn cynnwys y rheini sy'n byw mewn cymunedau difreintiedig a chartrefi incwm isel. Yn ei lythyr cylch gwaith ar gyfer 2015-16, gofynnir i CCAUC fonitro a darparu cymorth i sefydliadau wrth iddynt baratoi eu cynlluniau.

33. Mae'n bosibl y gallai'r gostyngiadau arfaethedig yn y gyllideb gael effaith andwyol ar rai grwpiau gwarchodedig, yn cynnwys y rheini o gefndiroedd dan anfantais. Rydym wedi datgan yn glir mai buddsoddiad yn y person ifanc yw'n polisi ffioedd dysgu a dylai'r dewis o sefydliad a chwrs gael ei ddylanwadu gan amgylchiadau unigol yn hytrach na chost ffioedd. Bydd hyn yn cael effaith gadarnhaol ar bobl o bob ethnigrwydd, rhyw neu gefndir, gan gynnig ffordd allan o dlodi.

34. Mae CCAUC yn cynnal ei asesiadau effaith ei hun o gynigion ariannu a'r fethodoleg ar gyfer dosbarthu'r cyllid sydd ar gael. Fodd bynnag, gall sefydliadau ddadlau y gallai lleihad yn y cyllid a roddir gan CCAUC effeithio ar eu gallu i gyflwyno rhaglenni sy'n cynorthwyo myfyrwyr agored i niwed.

35. Merched yw mwyafrif y myfyrwyr prifysgol a byddai unrhyw doriadau yn cael effaith anghymesur ar y grŵp gwarchodedig hwn. Yn arbennig, byddai unrhyw effaith andwyol ar y Brifysgol Agored yn effeithio ar fenywod yn arbennig, gan fod cyfran helaeth o fyfyrwyr rhan-amser yn fenywod. Er y bydd llythyr cylch gwaith y Gweinidog yn cadarnhau bod dysgu rhan-amser yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru o hyd, mater i'r CCAUC yw dosrannu'r cyllid sydd ar gael. Yn unol ag adroddiadau annibynnol blaenorol, mae disgwyl i incwm y sector AU yn gyffredinol barhau i fod mewn cyflwr iach er gwaethaf gostyngiadau yng nghyllid grant uniongyrchol CCAUC.

36. Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal trafodaethau anffurfiol gyda rhanddeiliaid i asesu effaith bosibl y toriadau hyn ar bobl â nodweddion gwarchodedig a'r rheini sy'n byw mewn tlodi. Maent yn cynnwys trafodaeth gyda CCAUC ac Is-gangellorion pob sefydliad AU yng Nghymru.

37. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gydweithio â phartneriaid er mwyn gwella'r ffordd rydym yn cyflwyno ac yn monitro canlyniadau polisïau i leihau effaith toriadau yn y gyllideb ar wasanaethau addysg a sgiliau yng Nghymru.

<u>Tystiolaeth i drosglwyddo i gymorth i fyfyrwyr</u>

38. Mae'r model cyllid myfyrwyr yn cael ei fonitro, ei graffu a'i gytuno gan y Grŵp Defnyddwyr Rhagweld Cymorth Myfyrwyr sy'n cynnwys arweinwyr polisi AU, ystadegwyr AU, a swyddogion CCAUC. Mae'r Grŵp yn cyfarfod bob yn ail fis neu'n amlach os oes angen. Mae modelau cyllid

myfyrwyr yn cael eu llywio gan ffynonellau data cydnabyddedig sy'n cael eu defnyddio gan Lywodraeth Cymru a CCAUC - datganiadau ystadegol HESA ac UCAS yn ogystal â dadansoddiadau o dueddiadau gan y Cwmni Benthyciadau i Fyfyrwyr. Mae Grŵp Herio ar y cyd Llywodraeth Cymru/Y Cwmni Benthyciadau i Fyfyrwyr yn craffu ar ddata'r Cwmni.

39. Wrth benderfynu ar faint o'r grant ffioedd dysgu i'w drosglwyddo, mae Llywodraeth Cymru'n cyfarfod â CCAUC yn rheolaidd i graffu ar a herio rhagdybiaethau'r naill a'r llall ynghylch galw'r dyfodol. Wrth bennu newidiadau eraill i bolisi a allai effeithio ar fodelau cyllid myfyrwyr, mae arweinwyr polisi yn cynnal ymarfer ymgysylltu â rhanddeiliaid sy'n rhan o'r broses ddeddfwriaethol. Mae Hysbysiad Gwybodaeth Cyllid Myfyrwyr Cymru, yn cynnwys manylion y cynigion, yn cael ei gyhoeddi ar y fewnrwyd a'i anfon at amrywiaeth eang o bartïon â buddiant a rhanddeiliaid fel y gallant gyflwyno sylwadau arno.

40. Mae rhagdybiaethau ynghylch nifer myfyrwyr, cymhwysedd a galw yn y dyfodol yn seiliedig ar ffynonellau data cydnabyddedig a gaiff eu defnyddio gan bob rhan o'r llywodraeth a'r sector AU, fel y sonnir uchod. Mae'r effaith bosibl ar incwm sefydliadau wedi cael ei hystyried hefyd. Mae'r rhagolygon diweddaraf ar gyfer incwm yn deillio o ragolygon Swyddfa Archwilio Cymru, Cofnod Cyllid HESA a'r rhagolygon o niferoedd myfyrwyr. Mae disgwyl i incwm i'r sector yng Nghymru o bob ffynhonnell gynyddu'n raddol tan 2020.

41. Mae bod yn gymwys i gael cymorth i fyfyrwyr yn seiliedig ar reoliadau sy'n cael eu gwneud bob blwyddyn. Cafodd y pecyn o gymorth i fyfyrwyr sydd ar gael i fyfyrwyr ym mlwyddyn academaidd 2016-17 ei drin drwy broses ddeddfwriaethol ar wahân a pharatowyd asesiad ar wahân o effaith ar gydraddoldeb.

Dewisiadau Addysgol a Gyrfaol

42. Mae Gyrfa Cymru yn cynnig gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd dwyieithog a diduedd ar yrfaoedd i bobl o bob oedran ym mhob rhan o Gymru, ar sail cylch gwaith gwasanaeth blynyddol. Mae'n cynnig gwasanaethau i bobl ifanc sydd mewn perygl o gefnu ar addysg a hyfforddiant, gan helpu i'w hatal rhag bod yn bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant.

43. Bydd lleihau cyllid Gyrfa Cymru yn cael sawl effaith bosibl, sy'n golygu y bydd angen newid y cylch gwaith blynyddol ar gyfer 2016-17. Darparu'r gwasanaeth statudol sef Gwybodaeth, Cyngor a Chyfarwyddyd Gyrfaoedd i blant ysgol a phobl ifanc mewn Sefydliadau Addysg Bellach fydd craidd y ddarpariaeth o hyd.

44. Y grŵp cleientiaid y bydd hyn yn effeithio arno yw holl ddefnyddwyr gwasanaethau Gyrfa Cymru. Pobl ifanc hyd at 18 oed yw prif grŵp cleientiaid gwasanaeth Gyrfa Cymru. Gallai hyn gael effaith negyddol ar

y grŵp cleientiaid 18-24 oed gan nad yw'r grŵp oedran penodol hwn yn cael budd o gyllid gan unrhyw un o raglenni eraill Llywodraeth Cymru fel oedolion di-waith 25 oed a throsodd, neu gleientiaid sy'n colli gwaith yn sgil dileu swyddi.

45. Bydd rhagor o bwysau ariannol ar bob maes ar wahân i'r rhai sydd wedi'u pennu'n feysydd statudol craidd h.y. gwasanaethau i bobl ifanc mewn ysgolion a cholegau AB / pobl ifanc 16 ac 17 oed diwaith, ac mae'n bosibl y bydd angen lleihau gwasanaethau. Bydd unigolion â nodweddion gwarchodedig yn parhau i gael gwasanaethau a chymorth Gyrfa Cymru fel sy'n ofynnol yn y ddeddfwriaeth. Ni ragwelir effaith anghymesur ar bobl â nodweddion gwarchodedig eraill.

46. Er mwyn lleihau effaith gostyngiadau yn y gyllideb, byddwn yn parhau i ganolbwyntio ar wella ac ychwanegu at wasanaethau craidd drwy'r wefan, y llinell gymorth dros y ffôn, sgwrsio ar y we a sianeli cyfryngau cymdeithasol sydd ar gael i bawb, er gallai hyn gael effaith anghymesur ar bobl dlotach neu anabl nad oes ganddynt gymaint o fynediad at TG. Nid oes effaith ar Hawliau Plant gan y bydd cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd ar gael i bawb o hyd, boed ar ffurf wahanol.

47. Bydd lleihau'r gyllideb graidd yn golygu bod rhaid i Gyrfa Cymru dorri niferoedd staff y sefydliad eto. Bydd hyn yn effeithio'n bennaf ar faint o wasanaethau cyfarwyddyd wyneb yn wyneb y gellir eu cynnig i bobl ifanc mewn ysgolion a cholegau, ac i oedolion.

48. Mae cyngor gyrfaoedd yn annog pobl i weithio; mae hyn yn cael effaith gadarnhaol ar yr economi ac ar les. Mae rhai pobl ifanc dduon a lleiafrifoedd ethnig a phobl ifanc dan anfantais yn fwy tebygol o beidio â bod mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant, felly mae'n bosibl y gallai'r toriadau effeithio ar y grwpiau hyn.

49. Bydd Gyrfa Cymru yn parhau i ddarparu gwasanaeth dwyieithog, felly nid oes unrhyw effaith ar y Gymraeg. Rhoddir cyngor ar ddarpariaeth Gymraeg ac anghenion y farchnad lafur leol, yn cynnwys swyddi lle mae cyfle i ddefnyddio'r Gymraeg.

50. Cafwyd trafodaeth ynghylch amrywiaeth, ehangder a dyfnder y ddarpariaeth a roddir gan Gyrfa Cymru i'w gleientiaid craidd a chleientiaid eraill fel rhan o'r cyswllt rheolaidd â'r uwch dîm rheoli, i sicrhau darpariaeth addas, o safon.

51. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo o hyd i ddiogelu gwasanaeth gyrfaoedd cenedlaethol, diduedd ar gyfer pobl ifanc ac oedolion ledled Cymru.

52. Mae gan Gyrfa Cymru ei Bolisi a Chynllun Gweithredu Cydraddoldeb ac Amrywiaeth ei hun a bydd angen adolygu a diweddaru'r dogfennau hyn i ystyried y gostyngiad arfaethedig yn y gyllideb ar gyfer 2016-17.

Cymorth i Ddysgwyr Ôl-16

53. Mae myfyrwyr mewn sefydliadau addysg uwch yn gallu manteisio ar sawl math gwahanol o gymorth yn cynnwys grantiau a benthyciadau. Rydym yn parhau i ddarparu benthyciadau ffioedd dysgu a grantiau seiliedig ar brawf modd ar gyfer costau byw. Mae'r gyllideb ar gyfer grantiau myfyrwyr wedi cynyddu oherwydd bod disgwyl cynnydd yn y galw wrth i nifer y myfyrwyr gynyddu, ac wrth i incwm aelwydydd leihau mewn rhai ardaloedd, sy'n golygu bod mwy o fyfyrwyr islaw'r trothwy i gael cymorth grant. Mae darparu grantiau a benthyciadau yn cefnogi pob dysgwr ond mae'n cael effaith anghymesur o gadarnhaol ar y rheini o gefndiroedd difreintiedig gan fod rhai grantiau'n seiliedig ar brawf modd.

54. Yn sgil y pwysau ariannol cynyddol, comisiynwyd yr Athro Ian Diamond i gynnal adolygiad annibynnol o gyllid addysg uwch a threfniadau cyllid myfyrwyr yn 2014. Un o brif flaenoriaethau'r adolygiad yw ystyried cynaliadwyedd ariannol hirdymor y system Addysg Uwch. Caiff canfyddiadau'r adolygiad eu cyhoeddi yn 2016 a byddant yn helpu i lywio camau nesaf cyllido addysg uwch yng Nghymru. Yn y cyfamser, rydym yn dyrannu £10 miliwn ychwanegol i gydnabod y pwysau ar gymorth i fyfyrwyr yn 2016-17. Bydd hyn yn ein galluogi i barhau i gyflawni ein hymrwymiad parthed ffioedd dysgu.

Y Gymraeg

55. Wrth gydnabod rôl bwysig ysgolion o ran sicrhau dyfodol llewyrchus i'r Gymraeg, rydym wedi dyrannu cyllid ychwanegol i ysgolion, sy'n cael ei glustnodi'n bennaf ar gyfer cyllid ysgolion rheng flaen a bydd yn cael effaith gyfartal ar ysgolion cyfrwng Cymraeg, cyfrwng Saesneg a dwyieithog. Yn arbennig, rydym wedi gweld cynnydd calonogol yn nifer y disgyblion ysgol gynradd sy'n cael eu hasesu mewn Cymraeg iaith gyntaf. Rydym yn parhau i fod wedi ymrwymo i "Iaith Fyw", ein strategaeth ar gyfer y Gymraeg, a'r strategaeth addysg cyfrwng Cymraeg. Fodd bynnag, bydd cyni'n golygu bod angen gwneud dewisiadau anodd a byddwn yn ceisio lleihau'r effaith ar ddyfodol y Gymraeg a chymunedau Cymraeg eu hiaith. Yn unol â'r ymrwymiad hwn ac i gydnabod y pwysau sy'n wynebu'r gwaith o ddiogelu dyfodol a threftadaeth y Gymraeg, rydym wedi dyrannu £1.2 miiwn yn 2016-17 i leddfu effaith y gostyngiadau mewn cyllid.

56. Mae'r Gymraeg yn rhan annatod o'r gwaith o weithredu'r adolygiad o'r Cwricwlwm, ac mae ysgolion cyfrwng Cymraeg a dwyieithog yn rhan o'r Rhwydwaith o Ysgolion Arloesi sy'n datblygu'r cwricwlwm a'r Fargen Newydd. Mae gwaith yn y maes hwn hefyd yn ariannu gweithgareddau addysgol y tu allan i ysgolion ac rydym wedi gwneud toriadau mewn rhai meysydd lle bydd modd rheoli'r effaith, er mwyn blaenoriaethu gwariant mewn ysgolion.

GWELLIANT PARHAUS

57. Rydym wedi ymrwymo i sicrhau bod yr asesiad effaith integredig yn cael ei ystyried wrth wneud pob penderfyniad am y gyllideb. Ar ôl paratoi ar gyfer cylchoedd cyllideb 2014-15, 2015-16 a 2016-17, mae gennym ddadansoddiad llinell sylfaen o effaith newidiadau yn y gyllideb ar gydraddoldeb, hawliau'r plentyn, datblygu cynaliadwy, trechu tlodi a'r Gymraeg. Mae hyn wedi ein galluogi i ystyried yn llawn anfantais economaidd-gymdeithasol, hawliau plant, y Gymraeg a datblygu cynaliadwy, yn ogystal â'r pwyslais ar gydraddoldeb a threchu tlodi. Bydd hyn yn cael ei ddefnyddio i lywio penderfyniadau ynglŷn â'r gyllideb drwy gydol y flwyddyn ac ar gyfer cyllideb gyntaf tymor nesaf y cynulliad.

58. Caiff asesiadau effaith integredig eu hystyried fel rhan o bob penderfyniad gweinidogol perthnasol. Bydd yr adran yn cryfhau ei chanllawiau ar asesiadau effaith a sut maent yn berthnasol i wahanol fathau o gyngor a roddir i Weinidogion drwy gyngor gweinidogol yn unol â datblygiadau gan dimau canolog Llywodraeth Cymru.

Huw Lewis
Minister for Education and Skills
Welsh Government
Tŷ Hywel
Cardiff Bay CF99 1NA

3 December 2015

Dear Huw

Petitions about allowing children leave of absence from school during term time (Petitions P-04-576 and P-04-606)

Thank you for attending the Petitions Committee meeting on 10 November and for answering our questions about the issues underlying the above petitions.

The Committee has reviewed your oral evidence and the evidence given by the lead petitioners, Bethany Walpole-Wroe and Jane Douglas and Helen Weedon of *Pembs Parents Want a Say*.

The Committee welcomed your assurances that the legal position in Wales is different to England and that head teachers here have clear discretion to allow pupils up to ten days leave of absence from school for holidays. The Committee noted that the requirement that holidays only be allowed in 'exceptional circumstances' relates to absences of more than ten school days.

You indicated that you want the current discretion in the *Education (Pupil Registration) (Wales) Regulations 2010* to continue and that you were against blanket bans or permissions; the Committee shares your view. You went on to say that you were not aware of any blanket bans that would not be compliant with the 2010 regulations. You also explained that government officials monitor compliance with the regulations and intervene if there is cause for concern. You said that you would be prepared to consider evidence from the Committee that demonstrated concerns about the way the regulations were being applied.

In the light of this, the Committee received a summary of the information publically available from each local authority relating to their position on authorising term time holidays. This information is not complete because in a number of cases the information is not easy to find. Where the information was

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA
SeneddDeisebau@cynulliad.cymru
www.cynulliad.cymru/SeneddDeisebau
0300 200 6565

National Assembly for Wales
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA
SeneddPetitions@assembly.wales
www.assembly.wales/SeneddPetitions
0300 200 6565

difficult to find, the Committee has considered information contained within other documents or on school websites etc. The fact that this information is not always easily accessible to the public is itself a possible cause for concern, particularly given the legal requirement for every local authority to produce a code of conduct under the *Education (Penalty Notices) (Wales) Regulations 2013.*

However, the information we have seen tends to show that there is a great deal of confusion within local authorities about the legal position, with many advising schools and parents that some sort of 'exceptional' or 'special' circumstances must apply in order for a request for leave to be authorised. As you know, this is not correct.

Blaenau Gwent, Caerphilly, Conwy, Denbighshire, Monmouthshire, Rhondda Cynon Taff, Torfaen and Vale of Glamorgan refer to schools being able to authorise term time holidays only in 'exceptional circumstances', while the Isle of Anglesey and Pembrokeshire refer to schools only being able to authorise in 'special circumstances'. Cardiff ask head teachers not to authorise at all. Ceredigion refer to head teachers having been advised by the ERW consortium not to authorise holidays taken in term time. The model attendance policy of the EAS consortium, (whose area covers Blaenau Gwent, Caerphilly, Monmouthshire, Newport and Torfaen) also makes reference to authorising term-time holidays only in exceptional circumstances.

The attached document sets out this information in more detail. The Committee are particularly concerned that some local authorities are misstating the legal position. By way of example, in a letter to parents from Conwy's Chief Education Officer, Richard Ellis Owen, which appears on the website of a school within Conwy CBC it states:

> *"Welsh Government regulations state that Headteachers may, in exceptional circumstances agree up to 10 days absence during an academic year outside statutory school holiday dates".*

On the website of Torfaen County Borough Council, under the heading *"the Law"*, it states:

> *"The law says that parents do not have the right to take their child out of school for holidays during the term-time. In exceptional circumstances, however, schools can allow parents to take their child out of class for up to ten days in a school year".*

In the light of this, the Committee agreed that I should write to you to express its concern at the information we have received and to ask that your officials investigate the situation as a matter of urgency. Should you agree that there is widespread misunderstanding or misstatement of the legal position, the Committee asks that you take whatever steps are appropriate to ensure that local authorities and consortia rectify the position as a matter of urgency.

We are particularly concerned that parents may have, received or paid Fixed Penalty Notices based on a misunderstanding or misapplication of the regulations by head teachers which has at least in part been contributed to by advice or in some cases instructions given to them by local authorities or the relevant education consortium.

The situation in Cardiff Council and Rhondda Cynon Taf CBC is of considerable concern. We understand, from the response to a Freedom of Information request in August this year, that 529 parents in Cardiff received fixed penalty notices for taking their children out of school for a holiday in term time and that 4 of these parents had been prosecuted. Media reports in May this year indicated that Rhondda Cynon Taf Council had issued 196 fixed penalty notices for the same reason. Many more parents may have been affected since then.

Whilst the Committee appreciates that Fixed Penalty Notices are issued for all types of unauthorised absence, given the published statements on these authorities' websites, which is set out in the enclosed document, we have real concerns that many parents may have been dealt with unfairly and unlawfully where the reason for the unauthorised absence is a holiday during term-time. Although the parents concerned would have recourse through the courts, if they were unwilling to pay any fine, it is conceivable that many of those affected will not have been able or willing to pursue this given the possible cost, inconvenience and uncertainty involved. Indeed, presumably many parents would be unaware of their right to challenge.

I am copying this to the petitioners and to Ann Jones AM, the Chair of the Children and Young People's Committee, for information.

I look forward to an early response.

Yours sincerely

William.

William Powell AC/AM
Cadeirydd/ Chair

Blaenau Gwent County Borough Council

Code of conduct

No relevant information.

Website :-

Taking Holidays during term time

You don't have the right to withdraw your child from school during term-time.

In exceptional circumstances, the school's head teacher and governing body may agree to allow up to 10 school days of authorized absence.

This is at the discretion of head teacher and the governing body.

School Admissions Booklet/Parents Information:-

The law advises that parents do not have the right to take their child(ren) out of school for holidays during term time. In line with other authorities in Wales and England, **Blaenau Gwent has decided that holidays in term will no longer be authorised.** The Local Authority will administer Fixed Penalty Notices in line with the other Local Authorities in Wales, and in accordance with the code of conduct for Fixed Penalty Notices. You can access the Code of conduct for Fixed Penalty Notices on the Blaenau Gwent website.

Bridgend County Borough Council

Code of conduct

No relevant information.

Website

No relevant information.

School Admissions Booklet/Parents Information:-

Parents/carers should not normally take children on holidays in term time. However, the regulations do allow schools the discretion to grant up to 10 days authorised absence for family holidays. Parents/carers have to apply for the 'leave' in advance and each request is considered individually, taking account of:

- the age of the child;
- the time of the year;
- the child's stage of education and progress;
- the child's overall pattern of attendance.

Schools should invite parents/carers to discuss any proposed holiday in term time and except in the most exceptional circumstances will only authorise absences up to 10 days. Should parents exceed this any extra days will be deemed unauthorised and trigger the involvement of the Educational Welfare Services.

Caerphilly County Borough Council

Code of conduct

No relevant information

Website:-

You do not have the automatic right to withdraw their children from school for an annual holiday and will be reminded of the effect absences can have on a pupil's potential achievement.

If you wish to take a holiday during term time they must apply in advance in writing to the school explaining the circumstances for the leave of absence.

The school will consider any application for leave of absence and will only agree to authorise the absence in exceptional circumstances.

School Admissions Booklet/Parents Information:-

Family holidays during term time.
Parents are advised that they do not have an automatic right to withdraw pupils for holidays while schools are in session. Prior application should be made to the Headteacher who will take into account relevant factors such as:

- age of the child.
- the time of year proposed for the trip.
- its nature and parental wishes.
- the overall attendance pattern of the pupil.

Where a school does not grant leave of absence and the pupil still goes on holiday,such absence will be recorded as unauthorised and could result in the issue of a fixed term penalty notice.

The City of Cardiff Council

Code of conduct

No relevant information.

Website:-

Cardiff Council has now asked head teachers not to authorise requests for a holiday in term-time. There is no right that enables parents and carers to take a child out of school for a term-time holiday. To put this in context, schools are open to pupils on 190 days of the year which leaves 175 days for holidays and visiting family.
It is unacceptable to take your child out of school for any of the following reasons:
To look after brothers or sisters
Shopping trips
Days off for birthdays
To visit relatives
Sleeping in
Arriving late for school
Minding the house
To go on day trips or holidays

School Admissions Booklet/Parents Information:-

Given the need to ensure high attendance, we have reviewed the impact of holidays in term time. **We are now asking headteachers not to authorise requests for a holiday in term-time.** There is no right that enables parents and carers to take a child out of school for a term-time holiday. To put this in context, schools are open to pupils on 190 days of the year which leaves 175 days for holidays and visiting family. The policy that Cardiff Council used to have on Extended Holidays has also been withdrawn. Families are requested to make arrangements to take these in the 6 week break in July and August in order to help schools to support your child in achieving success.

Carmarthenshire County Council

Code of conduct

Unable to find on website

Website

No relevant information

School Admissions Booklet/Parents Information

No relevant information

Ceredigion County Council

Code of conduct

No relevant information

Website

No relevant information

School Admissions Booklet/Parents Information

HOLIDAYS DURING TERM TIME
Can I take my child on holiday during term time?
Parents do not have an automatic right to withdraw pupils from school for a holiday and, by law, have to apply for permission in advance. The LA actively discourages holidays in term time in that they are damaging to the pupil's continuity of learning and **headteachers have been advised by the ERW Consortium not to authorise holidays taken in term time.**

Conwy County Borough Council

Code of conduct:-

No relevant information

Website:-

Your child's school will not authorise absences for the following reasons:
shopping during school hours
day trips
term time holidays
birthdays
looking after brothers or sisters or ill relatives

School Admissions Booklet/Parents Information

No relevant information

Letter to parents July 2014 from Chief Education Officer:-

Taking your child/children out of school during term time will impact on their attendance and overall attainment. Regular attendance is central to Welsh Government's agenda and drive to raise attainment in Wales, and research indicates that attendance and attainments are strongly linked.
The law does not grant parents an automatic right to take their child/children out of school during term time. All requests for holidays will be considered by the Headteacher on an individual basis. Parents must always request permission for holiday leave allowing 4 weeks for the school to consider and respond. **Welsh Government regulations state that Headteachers may, in exceptional circumstances agree up to 10 days absence during an academic year outside statutory school holiday dates.** If you consider that your request for a holiday is exceptional you will need to complete the attached form and you may be asked to attend an interview in the school to discuss your request. If the holiday is not considered to be an exceptional circumstance, but nevertheless you still take your child/children out of school, the absence will be recorded as unauthorised.

Denbighshire County Council **<u>Code of conduct</u>** Unable to find on website **<u>Website:-</u>** Am I entitled to take my child out of school for a family holiday? · No. Parents have a legal duty to ensure that their children attend school or the alternative provision on a regular basis · The Education Act 1996 makes it a criminal offence for a parent to "fail to secure their child's regular school attendance at the school" **• Our view is no term time holidays should be approved** **• Headteachers must not grant any leave of absence (holiday) during term time unless there are exceptional circumstances** · Parents do not have entitlement to take their child out of school for a holiday in term time **<u>School Admissions Booklet:-</u>** 3.2.1 The Law The law advises that parents do not have the right to take their child(ren) out of school for holidays during term-time. In exceptional circumstances schools may allow parents to take their child(ren) out of class for up to ten days in a school year. If parents take their child(ren) on holiday without the school's permission, or if the child(ren) do not return on the agreed date, this will be recorded as unauthorised absence (truancy). The school has the right to take child(ren) off roll if attendance is poor. This could result in parents having to apply to a different school for their child(ren). Parents may also receive a Fixed Penalty Notice (fine) from the Local Authority. 3.2.2 School's decision When deciding whether to allow term time leave, the school will consider:- the child's age; the time and duration of the leave; the child's record of attendance; previous term-time absences. It is important that parents carefully consider the implications of taking their child out of school during term-time.

Flintshire County Council

Code of conduct

No relevant information

Website:-

In total there are 175 non-school days a year. This gives families the opportunity to:
Spend time together
Go on family visits and days out
Go on holiday
Go shopping
Attend routine appointments
Students are not granted leave of absence unless there are exceptional circumstances. Any such absences are at the discretion of the Headteacher. Taking a holiday during term time, seriously affects your child's attendance and in turn their attainment. If an unauthorised holiday is taken, this may result in a Fixed Penalty Notice being served

School Admissions Booklet/Parent's Information:-

Family holidays term time
There is no automatic right to withdraw pupils from school for a holiday and, in law, parents must request permission from the headteacher in advance. Please contact the school to obtain a holiday form before booking holidays, as permission is not automatic.

Holidays during term-time guideline:-

You should not normally take your child on holiday in term time as it can be disruptive both to your child's education and to the school. Holidays in term time can only be agreed by the Head teacher or someone with appropriate authority. Schools can use their discretion to grant up to 10 days' authorised absence in a school year if: the parent the child normally lives with applies to the school in advance of the holiday **there are special reasons for the holiday**
Schools can only agree to more than 10 school days' absence in any school year in exceptional circumstances. Schools must judge each holiday request on a case by case basis. They can take into consideration:

the time of year for the proposed trip
if it's near any exam dates

- your child's overall attendance pattern
- any holidays already taken in the school year
- the age and stage of education of your child
- your wishes
- the ability of your child to catch up the work that they have missed
- the reason why you are taking the time off during term time

Schools should not take into consideration:

- availability of cheap holidays
- availability of desired accommodation
- poor weather experienced in school holiday periods
- overlap with the beginning or end of term

Gwynedd Council

Code of conduct

Unable to find on website.

Website:-

Going on holiday during school term
Taking children on holiday during term time can lead to a series of problems such as:
your child's education suffering
missing lessons and extra curricular activities
continuity of work being lost
As a result we ask you to avoid going on holiday during term time if possible.If you have to take your child out of school during term time, you will have to discuss and agree with your school.

School Admissions Booklet/Parent's Information:-

No relevant information.

Isle of Anglesey County Council

Code of conduct

Unable to find on website

Website

No relevant information

School Admissions Booklet/Parents Information:-

No relevant information

Letter from the Director Lifelong learning 21st September 2015:-

Term time Holidays As directed by the LA the school can only authorise up to 10 days (Foundation Phase, Key Stage 2). Parents should not normally take pupils on holidays in term time and parents must apply for the leave in advance of booking the holiday (form available from the school). Each request for holiday absence will be considered individually, taking account of: the age of the child; the time of year proposed for the trip; its nature and parental wishes; the overall attendance pattern of the pupil; the child's stage of education and progress; and whether circumstances warrant it. **Schools can only agree to absence for a family holiday if they believe there are special circumstances which warrant it.** The school will then return the holiday form stating whether they authorise the holiday or not. If not the school will state the reason and also point out that if the family choose to go ahead and book the holiday then they will be considered for a Fixed Penalty Notice of £60 (if paid within 28 days) or increasing to £120 (if paid within 29 and 42 days).

Merthyr Tydfil County Borough Council **<u>Code of conduct</u>** Unable to find on website. **<u>Website:-</u>** Holidays During Term Time Local Authorities in Wales following the introduction of the Welsh Government's Education (Penalty Notices) (Wales) Regulations 2013, and in conjunction with the previous Education (Pupil Registration) (Wales) Regulations 2010 **are discouraging holidays from being taken in term time, except in exceptional circumstance**s; and such 'unauthorised' holidays may result in the issuing of a Fixed Penalty Notice. If the applications for holidays during term time are to be requested the following should be considered where possible: closeness to examinations or tests, proximity of GCSE. the first year at a new school; the beginning of a new school term. children who are taken out of school during term time may never catch up with important work they have missed. younger children could find it difficult to renew friendships with their classmates Parents do not have an automatic right to withdraw pupils for holidays while schools are in session. No school in Merthyr Tydfil operates a ‘blanket approval’ policy to requests for holidays during term time. They consider each request individually, and take into account relevant factors such as: the pupil’s age the timing of the proposed holiday its nature and parental wishes (bearing in mind that working in the family business would not come within the scope of the relevant regulation) the overall attendance pattern of the pupil the stage of the pupil’s education and progress Where a school does not grant leave of absence and the pupil still goes on holiday, they will record the absence as unauthorised, and may be subject to the issuing of a FPN.
If parents fail to abide by any agreement reached with the school and keep a child away for a period in excess of that agreed, any extra time may be recorded as unauthorised.

Only in exceptional circumstances will the school agree leave of absence in excess of 10 school days in any school year (and 10 days should not be regarded as the norm in any event).

School Admissions Booklet

No relevant information

Monmouthshire County Council

Code of conduct

No relevant information

Website:-

Holidays in term time
Monmouthshire strongly discourages the taking of holidays in term time and advises Head Teachers to consider any requests on an individual pupil basis. The All Wales Attendance Framework allows Head Teachers to authorise up to 10 days per year. This is not an automatic right for parents or pupils. Head Teachers will take into consideration pupils' previous attendance records when considering parental requests for holidays in term time.
If you are considering booking a holiday in term time you are strongly advised to contact the Head Teacher before confirming any booking. Term dates can be obtained from the school either verbally, in writing or on a school's website.

School Admissions Booklet/Parents Information:-

No relevant information

Local Authority Attendance Policy:-

Absence during term time

Parents do not have an automatic right to withdraw pupils from school for a holiday and, in law, have to apply for permission in advance.
Monmouthshire County Council advises all Governing Bodies not to authorise any holiday requests during term time, except where there are exceptional and extenuating circumstances.

Exceptional and extenuating circumstances include and would normally be limited to:

-family holiday request from parents who are employed by the Ministry of Defence;
-family requests for holiday due to religious beliefs.

Such considerations, in exceptional circumstances, may result in the school agreeing with the request and authorising the absence accordingly.

This means that holiday requests during term time will not be authorised by the school unless there is agreement between the school and the parent/carer that exceptional and extenuating circumstances apply, as aforementioned.

There is an expectation that parents and carers will abide by these arrangements in order to continue to secure the best possible educational outcomes for their child/children during their time in schools in Monmouthshire.

However, where parents fail to abide by the agreement reached with the school and keep a child away from school or where parents fail to seek permission, the time taken will be treated as an unauthorised absence in accordance with the application of this policy.

Where schools are experiencing difficulties with family holidays taken during term time, they may wish to:

- issue a letter on the matter to parents, requesting a meeting to discuss further; or
- contact the school EWO for advice and support.

All requests for holiday in exceptional circumstances during term time should be in writing, which should be made by a parent / carer of the child even if they are not going on holiday with them. If the parent with whom the child lives does not give consent to the holiday, leave cannot be given lawfully by the school except by a court order.

Neath Port Talbot County Borough Council

Code of conduct

No relevant information

Website

No relevant information

School Admissions Booklet/Parents Information:-

No relevant information

Newport City Council

Code of conduct

No relevant information

Website

No relevant information

School Admissions Booklet/Parent's Information:-

No relevant information

Extract from a School Attendance Policy

NB – it is not clear whether Newport CC have a standard attendance policy which all schools must use.

Family Holidays during Term Time

Whilst Regulation 8 of the Education (Pupil Registration) Regulations 1995 (amended) gives schools discretionary power to grant leave for the purpose of an annual family holiday during term time. **Newport City Council does not support this and encourages Headteachers not to authorise such absences.**

Pembrokeshire County Council

Code of conduct

No relevant information

Website:-

Family Holidays during Term Time
Schools have been strongly advised to authorise holidays in term time only in special circumstances. It is important that your child attends school regularly throughout the term in order to gain the maximum benefit from the education provided. Any requests will be viewed by the head teacher on an individual basis, and it is at their discretion whether to authorise the absence or unauthorise the absence. The decision was taken by ERW, our regional education consortium, to strongly recommend to headteachers and governing bodies that they do not authorise any absences due to holidays during term times.

School Admissions booklet/Parents Information

No relevant information

Powys County Council

Code of conduct

No relevant information

Website

School Admissions booklet/Parents Information:-

No relevant information

Extract from School Attendance Policy:-

ERW (the consortium which covers Carmarthen, Ceredigion, Neath Port Talbot, Pembrokeshire, Powys and Swansea) has developed a model attendance policy which has been utilised by schools in the area. It provides:-

Holidays
Headteachers do have the discretionary power to grant leave for the purpose of a family holiday or trips. However, the ERW Consortium is strongly advising that any holidays or day trips in term time should be unauthorised, and that there should be no exceptions to this policy. The school adheres to this and family holidays during term time will not be authorised.

Rhondda Cynon Taf County Borough Council

Code of conduct

No relevant information.

Website:-

If you are planning a family holiday that falls during school the school term, you must make a formal request for time off to the Head Teacher prior to booking any holiday

From September 2014, the Local Authority has introduced a "zero-tolerance" approach to holidays during term time, and head teachers have been asked to unauthorise holiday requests in line with this decision, although each request should be considered on its own merits. Should there be any exceptional family circumstances that prohibit a family taking a holiday during the school holiday periods, the head teacher may possibly decide to authorise the request. Such exceptions include:
Families of serving armed forces personnel (parents);
Parent or child experiencing a life limiting illness;
Families that have suffered an acute trauma.

If your holiday request is not authorised, you may receive a Fixed Penalty Notice, if the pupil is of compulsory school age.

School Admissions Booklet/Parents Information

In accordance with The Education (Penalty Notices) (Wales) Regulations 2013, the local authority has introduced a new Code of conduct for the issuing of fixed penalty notices for regular non-school attendance. All penalty notices issued for non-school attendance will be processed in line with this Code, a copy of which can be obtained from any RCT school or the Attendance and Wellbeing Service (aws@rctcbc.gov.uk). **Furthermore, the Council has adopted a 'zero tolerance' approach to holidays in term time, resulting in holiday absences being unauthorised unless the family situation is considered to be an exceptional circumstance.**

City and County of Swansea

Code of conduct

No relevant information

Website:-

Will I have a penalty notice for taking my child on holidays?
The headteacher has the discretion to authorise holidays. If the holiday is not authorised then you may receive a penalty notice if the holiday means your child misses 10 school sessions and your child's attendance falls below 90% in the school year to date.

School Admissions Booklet/Parent's Information

No relevant information

Torfaen County Borough Council

Code of conduct

No relevant information

Website

The law
The law says that parents do not have the right to take their child out of school for holidays during term-time. **In exceptional circumstances, however, schools can allow parents to take their child out of class for up to ten days in a school year.** If you take a holiday without the school's permission or if the child fails to return on the agreed date this will be recorded as unauthorised absence (truancy), and noted on the child's attendance certificate and could result in Non Attendance (Fixed Penalty Notices).
School's decision
Holidays in term time will not be authorised **unless there are exceptional circumstances.** When deciding whether to allow term-time leave, the school will ask the parents what are the exceptional circumstances for the request to go on holiday.
It is important that parents carefully consider the implications of taking their child out of school during term-time. There are 175 days (weekends and school holidays) available to use for holidays, which would not have a detrimental effect on your child's education. Every school day counts!

School Admissions Booklet/Parents Information:-

Family holidays during term time
Torfaen County Borough Council's approach is **to no longer approve pupils taking holidays during term time except for exceptional circumstances at the discretion of the Headteacher.** Where a school does not grant leave of absence and the pupil still goes on holiday, such absence will be recorded as unauthorised.

Vale of Glamorgan

Code of conduct
No relevant information

Website
No relevant information

School Admissions Booklet
No relevant information

Revised School Attendance Policy 2014:-
Absence during term time
Parents do not have an automatic right to withdraw pupils from school for a holiday and, in law, have to apply for permission in advance. **The Vale of Glamorgan Council advises all Governing Bodies not to authorise any holiday requests during term time, except where there are exceptional and extenuating circumstances.**
Exceptional and extenuating circumstances include and would normally be limited to:
i. family holiday request from parents who are employed by the Ministry of Defence;
ii. family requests for holiday due to religious beliefs.
Such considerations, in exceptional circumstances, may result in the school agreeing with the request and authorising the absence accordingly.
This means that holiday requests during term time will not be authorised by the school unless there is agreement between the school and the parent/carer that exceptional and extenuating circumstances apply, as aforementioned.
There is an expectation that parents and carers will abide by these arrangements in order to continue to secure the best possible educational outcomes for their child/children during their time in schools in the Vale of Glamorgan.
However, where parents fail to abide by the agreement reached with the school and keep a child away from school or where parents fail to seek permission, the time taken will be treated as an **unauthorised absence** in accordance with the application of this policy.

Wrexham County Borough Council

Code of conduct

No relevant information

Website:-

No further information

School Admissions Booklet/Parent's Information:-

Absence for other reasons, including holidays in term time, should be discussed with the headteacher. Permission for holiday leave can only be given by the headteacher. The Welsh Government guidance says "schools should use their discretion sparingly". Also "save in exceptional circumstances a parent shall not be granted more than ten school days leave of absence in any school year" but "ten school days should not be regarded as the norm".

Huw Lewis AC / AM
Y Gweinidog Addysg a Sgiliau
Minister for Education and Skills

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref P-04-576 and P-04-606
Ein cyf/Our ref HL/02362/15

William Powell AM
Chair - Petitions Committee
Ty Hywel
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

15 December 2015

Dear William,

Thank you for your letter, dated 3 December, following your review of evidence at Petitions Committee on holidays in term time in Wales.

I am pleased to see that we are in agreement on the principles, and the interpretation of the law, in respect of parents taking their children on holiday in term time.

As you will know, I have been very clear about my position on the implementation of the Regulations and am concerned at the additional information that you have now provided. Based on the examples you have provided, there appear to be continuing issues around interpretation of the Regulations which needs to be addressed, as you suggest, with some urgency. I have therefore written to all Directors of Education in Wales – and regional education consortia – asking for their personal assurance that the arrangements are being implemented fairly and to provide my officials with evidence to support that. We will undertake an analysis of the information as soon as it is received from local authorities.

I will also be writing to all head teachers and Chairs of Governors in Wales, supported by guidance through Frequently Asked Questions, early in the New Year to ensure that schools are clear about how the arrangements need to operate.

Your letter also raised the potential impact that these arrangements might have on parents receiving fines due to the misapplication of the regulations. As you appreciate, it is for local authorities and their legal teams to ensure they are compliant with the regulations. Similarly, it is for the judicial system to decide whether parents have been dealt with fairly and lawfully.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0300 0603300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0300 0604400
Correspondence.Huw.Lewis@wales.gsi.gov.uk

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

The ‘guidance on penalty notices for regular non-attendance at school’ advises that all school attendance policies include information on issuing penalties and that it is brought to the attention of parents. In doing so parents should be aware of their right to challenge.

I have attached a copy of the letter that has issued to local authorities and regional consortia for your information.

Yours sincerely

Huw Lewis AC / AM
Y Gweinidog Addysg a Sgiliau
Minister for Education and Skills

Huw Lewis AC / AM
Y Gweinidog Addysg a Sgiliau
Minister for Education and Skills

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref
Holl Gyfarwyddwyr Addysg Cymru

cc: Rheolwyr Gyfarwyddwyr y Consortia Addysg Rhanbarthol

11 Rhagfyr 2015

Mae Rheoliadau Cofrestru Disgyblion (Cymru) 2010 yn rhoi pŵer disgresiwn i benaethiaid i ganiatáu iddynt awdurdodi absenoldeb ar gyfer gwyliau teuluol yn ystod y tymor os yw rhieni'n gofyn am ganiatâd. Ac eithrio amgylchiadau eithriadol, ni ddylid caniatáu mwy na 10 diwrnod o absenoldeb at y diben hwn.

Daeth Rheoliadau Addysg (Hysbysiad Cosb) (Cymru) 2013 i rym ym mis Medi 2013. Cyhoeddwyd canllawiau (dogfen ganllaw rhif 116/2013**)** i gyd-fynd â'r Rheoliadau, a chyhoeddwyd y rhain hefyd fis Medi 2013.

Daeth i'm sylw nad yw'r trefniadau sydd ar waith mewn rhai ardaloedd yng Nghymru yn adlewyrchu bwriad y Rheoliadau. Rwy'n pryderu'n benodol am y ffaith bod canllawiau rhai awdurdodau lleol neu gonsortia yn nodi *na* ddylai penaethiaid arfer eu disgresiwn ac y dylent, yn hytrach, wrthod pob cais i ganiatáu i ddisgybl fod yn absennol yn ystod y tymor fel mater o drefn ni waeth beth yw'r amgylchiadau dros wneud y cais. Mae hyn yn groes i'r Rheoliadau sy'n caniatáu i ysgolion arfer rhywfaint o ddisgresiwn mewn materion o'r fath er mwyn medru ystyried pob cais yn deg ac yn ôl ei deilyngdod ei hun. Yn ôl y gyfraith gyhoeddus, mae'n ofynnol arfer disgresiwn o'r fath yn deg ac i'r rhai sy'n gwneud y penderfyniadau beidio â gwneud hynny â meddwl caeedig (h.y. yr un polisi i bawb, ni waeth beth yw'r amgylchiadau).

Mae'n bosibl eich bod hefyd wedi clywed adroddiadau ar y cyfryngau'n ddiweddar bod cysylltiad rhwng ceisiadau am wyliau yn ystod y tymor a chyhoeddi hysbysiadau cosb yn 'awtomatig'. Unwaith eto, nid yw hyn yn cyd-fynd ag ysbryd y Rheoliadau Hysbysiad Cosb na bwriad y polisi; y bwriad oedd defnyddio'r hysbysiadau fel ffordd bosibl o helpu i ymdrin â disgyblion sy'n absennol yn rheolaidd.

Rwyf wedi bod yn glir iawn ynglŷn â'r modd y dylai'r trefniadau ar gyfer mynd ar wyliau yn ystod y tymor gael eu rhoi ar waith ar hyd a lled Cymru. Mae'r Rheoliadau yng Nghymru yn rhoi pŵer i benaethiaid arfer eu disgresiwn wrth awdurdodi absenoldeb. Dim ond yn achos absenoldeb *o fwy na deg diwrnod ysgol* y mae'r term 'amgylchiadau eithriadol' yn berthnasol. Rwy'n pryderu am y nifer gynyddol o achosion sy'n dod i'm sylw sy'n awgrymu nad yw'r Rheoliadau'n cael eu gweithredu'n briodol.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0300 0603300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0300 0604400
Correspondence.Huw.Lewis@wales.gsi.gov.uk

Rwy’n ymwybodol bod gwefannau nifer o awdurdodau lleol yn dangos nad yw eu trefniadau, o bosibl, yn cydymffurfio â’r gyfraith, a hynny am y rhesymau a amlinellir uchod ac nad yw’n hawdd ychwaith dod o hyd i’r wybodaeth am y trefniadau. Penderfyniad rhai awdurdodau lleol i osod gwaharddiadau cyffredinol neu i fabwysiadu polisi dim goddefgarwch, y modd y mae rhai’n camddefnyddio’r term amgylchiadau ‘eithriadol’ neu’n hepgor gwybodaeth am God Ymddygiad yn ymwneud ag Hysbysiadau Cosb oddi ar eu gwefannau yw dim ond rhai o’r enghreifftiau y tynnwyd fy sylw atynt. Mae hyn yn annerbyniol a byddwn yn ddiolchgar pe baech yn rhoi sylw brys i’r mater.

Gan fod y rhain yn amgylchiadau mor ddifrifol, rwy’n gofyn ichi fy sicrhau’n bersonol fod eich awdurdod yn:

- sicrhau bod y Rheoliadau’n cael eu gweithredu’n gyson ac yn gywir, mewn ffordd sydd wedi’i chymeradwyo gan eich timau cyfreithiol
- rhoi gwybodaeth glir i rieni ac ysgolion mewn ffordd sy’n cydymffurfio â’r gyfraith.

Byddaf hefyd yn ysgrifennu at y penaethiaid yn y Flwyddyn Newydd i egluro fy safbwynt.

I osgoi unrhyw amwysedd pellach, a fyddech cystal â sicrhau eich bod yn gwneud yr uchod a chadarnhau hynny. Wrth ymateb, a wnewch chi hefyd gynnwys dolen i’r wybodaeth sydd ar gael ar eich gwefan er mwyn i mi fedru gweld bod y wybodaeth arni’n gywir ac yn glir.

Hoffwn ichi anfon eich ymateb, yn sicrhau bod gennych drefniadau priodol ar waith, erbyn dydd Gwener 18 Rhagfyr. Anfonwch eich ymateb i wellbeingshare@wales.gsi.gov.uk .

Huw Lewis AC / AM
Y Gweinidog Addysg a Sgiliau
Minister for Education and Skills

Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Dyddiad: Ionawr 2016
Teitl: Craffu ar y Gyllideb Ddrafft

Diben
Darparu papur tystiolaeth mewn perthynas ag iechyd a gwasanaethau cymdeithasol plant yn y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a ddaw o fewn cylch gwaith y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg.

DS: (Ar y cam hwn, nid yw'r pwyllgor yn bwriadu cynnal sesiwn tystiolaeth lafar benodol)

Cyflwyniad
Cyhoeddwyd y Gyllideb Ddrafft ar 8 Rhagfyr 2016. Mae'r papur hwn yn darparu gwybodaeth ar gyfer y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ar gynigion cyllideb y dyfodol ar gyfer 2016-17.

Daw'r gwariant ar blant a phobl ifanc o amryw o gyllidebau.
Mae dau gam gweithredu penodol sy'n cynnwys pedair Llinell Wariant yn y Gyllideb o fewn y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol sy'n cwmpasu gwasanaethau plant, sef:

Cam Gweithredu: Gwasanaethau Cymdeithasol Plant
- Grantiau i Gefnogi Gwasanaethau Plant a Theuluoedd
- Eiriolaeth
- Gwasanaethau ar gyfer Plant

Cam Gweithredu: Rhaglenni CAFCASS CYMRU
- CAFCASS Cymru.

Trosolwg o'r Gyllideb -
Mae'r tabl isod yn dangos y cyllidebau ar gyfer y ddau gam gweithredu/Llinell Wariant yn y Gyllideb hyn yn y Gyllideb Ddrafft. Nid oes unrhyw newidiadau o linellau sylfaen 2015-16.

Refeniw	**2016-17**
Gwasanaethau Cymdeithasol Plant	**£m**
Grantiau i Gefnogi Gwasanaethau Plant a Theuluoedd	4.6
Eiriolaeth	1.0
Gwasanaethau ar gyfer Plant	1.0
Cyfanswm Camau Gweithredu Gwasanaethau Cymdeithasol Plant	**6.6**
Rhaglenni CAFCASS Cymru	
CAFCASS Cymru - Llinell Sylfaen	10.2
Cyfanswm Camau Gweithredu Rhaglenni CAFCASS	**10.2**

Cymru	
Cyfanswm y Gyllideb	**16.8**

Yn ogystal â hyn, bydd awdurdodau lleol yn cael cyllid yn eu setliad refeniw i ddarparu eu gwasanaethau plant a theuluoedd.

Caiff gwasanaethau'r GIG a ddarperir mewn perthynas â phlant, cyflyrau meddygol plant ac iechyd cyffredinol plant eu cyllido'n bennaf drwy'r dyraniadau refeniw blynyddol i fyrddau iechyd. O ystyried natur gynhwysol gwasanaethau iechyd, ni chaiff gwariant arfaethedig ei nodi yn ôl categori oedran fel mater o drefn. Fodd bynnag, bydd cyfran sylweddol o wariant y GIG yn mynd ar gyllido gwasanaethau a ddarperir i blant.

- Byrddau iechyd sy'n gyfrifol am bennu'r defnydd gorau o gyllid ym mhob maes cyfrifoldeb, wedi'i lywio gan asesiad - gyda phartneriaid lleol - o anghenion eu poblogaeth leol o ran iechyd a lles. Mae amrywiaeth o bolisïau a mesurau cenedlaethol yn bodoli er mwyn llywio penderfyniadau cynllunio, a phob un yn canolbwyntio ar yr angen am fuddsoddiad effeithiol mewn gwasanaethau ar gyfer plant a phobl ifanc a'r angen am ddulliau gweithredu ataliol ac ymyrraeth gynnar. Mae'r rhain yn cynnwys, ond nid ydynt yn gyfyngedig i'r canlynol: y Fframwaith Gwasanaeth Cenedlaethol ar gyfer Plant, Pobl Ifanc a'r Gwasanaethau Mamolaeth yng Nghymru
- Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair
- Canlyniadau Iechyd Tecach i Bawb
- Nifer o gynlluniau cyflawni'r GIG ar gyfer cyflyrau penodol

Mae ffocws penodol ar iechyd a lles yn ystod blynyddoedd cynnar plentyn, a'r GIG yw'r prif wasanaeth cyffredinol yn hyn o beth. Mae byrddau iechyd yn cynnig rhaglenni arolygu iechyd ac archwiliadau datblygol a gynhelir o'r adeg y caiff plentyn ei eni hyd nes y bydd yn mynd i'r ysgol er mwyn nodi unrhyw gyflyrau meddygol neu oedi yn ei ddatblygiad y gall fod angen ymchwilio ymhellach iddynt, eu monitro'n weithredol neu eu trin. Yn aml, defnyddir y cysylltiadau rheolaidd hyn fel cyfleoedd i hybu iechyd gyda'r plant a'r teulu, gan ystyried anghenion holistaidd ac amgylchiadau plant unigol, eu rhieni a'u teuluoedd ehangach. Mae gwaith yn mynd rhagddo i adolygu arferion presennol a datblygu model arfer gorau drwy'r rhaglen 'Plentyn Iach Cymru'.

Meysydd o ddiddordeb fel y Nodir yn y Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor

Hawliau a Chydraddoldeb Plant

Mae Mesur Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 yn rhoi dyletswydd ar bob Gweinidog i roi sylw dyladwy i CCUHP a rhaid iddynt fod yn llwyr ymwybodol o'r ddyletswydd pan fyddant yn gwneud eu penderfyniadau, yn cynnwys penderfyniadau cyllidol.

Ym mis Mai 2014, diweddarodd Llywodraeth Cymru ei Chynllun Hawliau Plant sy'n nodi'r trefniadau y mae'n rhaid i Weinidogion Cymru eu rhoi ar waith er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r ddyletswydd. Mae Cynllun Hawliau

Plant 2014 yn rhoi prosesau cadarn ar waith er mwyn sicrhau bod y Gweinidogion yn gweithredu yn unol â'u dyletswydd o dan adran 1 o'r Mesur.

Rhoddwyd dull gweithredu integredig ar waith ar gyfer asesu effaith ar gyfer Cyllideb 2016-17, sy'n cynnwys rhoi sylw i'r holl ddyletswyddau ac asesiadau effaith gorfodol. Rhoddwyd sylw i hawliau plant a CCUHP fel rhan o'r dull integredig hwn o asesu effaith.

Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHS)
Nod y rhaglen Gyda'n Gilydd dros Blant a Phobl Ifanc a arweinir gan y GIG yw sicrhau bod y GIG a'i bartneriaid yn sicrhau bod yr holl lwybr CAMHS, o ofal sylfaenol i wasanaethau arbenigol iawn, yn gweithio mewn modd mwy effeithiol a holistaidd i blant a phobl ifanc gan sicrhau y caiff pobl eu gweld gan bobl sy'n briodol i'w hanghenion.

Mae'r buddsoddiad gwerth £7.6m a gyhoeddais yn 2015, sy'n cynrychioli cynnydd o 18% ar y gwariant blynyddol ar CAHMS, yn cefnogi'r gwaith hwn, gan dargedu'n arbennig feysydd lle mae'r rhaglen yn ceisio gwella darpariaeth. Er enghraifft, mewn perthynas â diagnosis niwroddatblygiadol (£2) a'r gwasanaethau a ddarperir i bobl ifanc mewn gofal sylfaenol (£0.8m). Caiff unrhyw fuddsoddiad pellach sydd ei angen yn CAMHS ei asesu wrth i'r rhaglen gael ei rhoi ar waith.

Caiff y cyllid ychwanegol o £7.6m ei gynnwys o fewn cyfanswm yr arian a glustnodwyd ar gyfer iechyd meddwl. Bydd yn ofynnol i'r holl fyrddau iechyd gyflwyno'r adroddiadau manwl ar y wybodaeth ddiweddaraf yn erbyn eu gwasanaethau newydd arfaethedig i Lywodraeth Cymru cyn i'r adnoddau gael eu rhyddhau - mae hyn yn cynnwys tystiolaeth o'r effaith ar amseroedd a rhestrau aros.

Nid argymhellodd yr adolygiad gan PWC sut y dylid clustnodi adnoddau CAMHS. Rwyf eisoes wedi cadarnhau y bydd yr arian ehangach a glustnodwyd ar gyfer iechyd meddwl yn parhau. Gallai cyflwyno rhagor o gyllid i'w glustnodi fod yn wrthgynhyrchiol i'r hyn rydym am ei gyflawni yn CAMHS yn benodol ar gyfer glasoed hŷn. Er enghraifft, mae cyllid ar gyfer ymyrraeth gynnar mewn seicosis wedi'i anelu'n benodol at bobl ifanc 14-25 oed yn seiliedig ar dystiolaeth glinigol o'r oedran y bydd yn cychwyn. Rydym am sicrhau bod CAMHS a gwasanaethau iechyd meddwl i oedolion yn cydweithio'n agosach i reoli anghenion pobl ifanc ond hefyd i weithredu mewn modd darbodus. Mae hefyd yn wir bod gan berson ifanc yr hawl i nodi ei ddymuniad ynghylch ble a sut y mae am gael ei driniaeth. Efallai y bydd yn well gan unigolyn 17 oed sy'n byw ac yn gweithio fel oedolyn gael gwasanaethau i oedolion, ac efallai y bydd unigolyn 19 oed llai aeddfed yn teimlo'n hapusach yn parhau i weithio gyda CAMHS.

Gwella Gofal Newyddenedigol
Cyflwynwyd diweddariad llawn ar gynnydd yn erbyn argymhellion yr adolygiad o ofal newyddenedigol i gadeirydd y pwyllgor ym mis Gorffennaf 2015.
Mae'r cynnydd fel a ganlyn:

- Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr - Mae'r achos busnes ar gyfer y Ganolfan Gofal Dwys Newyddenedigol Isranbarthol yn mynd rhagddo. Rhoddwyd £1.4m i'r bwrdd iechyd er mwyn datblygu'r achos busnes a gwneud gwaith seilwaith yn Ysbyty Glan Clwyd. Disgwylir i'r achos busnes amlinellol gael ei gyflwyno i swyddogion Llywodraeth Cymru graffu arno yn ystod mis Rhagfyr ac yna y bydd y gwaith yn dechrau ar yr achos busnes llawn
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro - cyflwynwyd £7.5m ar gyfer cyfleuster dros dro a chamau cyntaf y gwaith o ddatblygu'r gwasanaeth newyddenedigol yn Ysbyty Athrofaol Cymru
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf - mae achos busnes wrthi'n cael ei ddatblygu
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda - mae ail gam y Datblygiad Newyddenedigol yn Ysbyty Glangwili wrthi'n cael ei ddatblygu.

Gwnaed ymrwymiad gweinidogol i'r gronfa, y buddsoddiad hwn, yn amodol ar y sicrwydd achos busnes arferol.

Lleihau Gordewdra ymhlith Plant;
Yn 2015, cynhaliwyd dwy ymgyrch Newid am Oes, gan ganolbwyntio ar ddeiet plant a lefel eu gweithgarwch corfforol. Cynhaliwyd ymgyrch chwe wythnos, 'Dewis Llai Melys', ym mis Ionawr a mis Chwefror, a anogodd deuluoedd â phlant i wneud newidiadau syml er mwyn lleihau faint o siwgr y mae eu plant yn ei fwyta. Cofrestrodd mwy na 6,500 o deuluoedd newydd ar gyfer yr ymgyrch, gan ychwanegu at y 70,000 a mwy sydd eisoes wedi cofrestru ar gyfer Newid am Oes.

Ym mis Tachwedd, lansiwyd ymgyrch wyth wythnos, Gemau am Oes, gan ganolbwyntio ar lefelau gweithgarwch corfforol plant i'w helpu i gyflawni nod y Prif Swyddog Meddygol o wneud o leiaf 60 munud o weithgarwch corfforol bob dydd.

Er mwyn sicrhau bod y Llwybr Gordewdra yn cael ei weithredu'n llawn, mae Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan gydweithio â byrddau iechyd, wedi datblygu manylebau gwasanaeth ar gyfer gwasanaeth tair lefel i blant. Wrth fabwysiadu'r manylebau gwasanaeth, bydd y bwrdd iechyd yn diweddaru ei gynlluniau ar gyfer datblygu gwasanaethau gordewdra cynhwysfawr i blant sy'n mynd i'r afael â phob lefel o'r llwybr.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru, fel rhan o'i ffocws ar atal gordewdra yn y blynyddoedd cynnar, yn datblygu rhaglen *'10 Cam at Bwysau Iach'*, gan ddwyn ynghyd gyngor ac arweiniad ar fwyta ffrwythau a llysiau bob dydd, osgoi yfed diodydd sy'n cynnwys siwgr tra'n bwydo ar y fron, a chyngor arall. Mae cynllun cyfathrebu wrthi'n cael ei gwblhau er mwyn cefnogi'r rhaglen 10 cam gyda'r nod o'i lansio ym mis Ebrill 2016.

Cafodd y trydydd adroddiad ar Raglen Mesur Plant Cymru ei gyhoeddi ym mis Mai 2015. Nododd yr adroddiad fod cyfraddau gordewdra ymysg plant oedran derbyn yng Nghymru wedi aros yn sefydlog dros y ddwy flynedd ddiwethaf, gan atal y cynnydd a welwyd yn flaenorol. Fodd bynnag, roedd 14.6% o blant

pedair i bump oed yng Nghymru dros eu pwysau ac roedd 11.8% ohonynt yn ordew. Hefyd, roedd cydberthynas gref rhwng lefelau gordewdra ac amddifadedd, ond ni welwyd cynnydd yn y bwlch rhwng yr ardaloedd mwyaf a lleiaf difreintiedig a nodwyd y llynedd.

Gwella Iechyd y Geg i Blant
Rydym yn gwneud cynnydd da gyda'r rhaglen 'Cynllun Gwên' sydd â'r nod o fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd y geg yn ein cymunedau mwyaf difreintiedig. Mae'r data diweddaraf a gyhoeddwyd (mis Rhagfyr 2014) yn dangos bod y nifer sy'n manteisio ar y rhaglen yn cynyddu bob blwyddyn, a bod 92,948 o blant mewn 1,452 o ysgolion a meithrinfeydd ledled Cymru yn cymryd rhan yn y rhaglen ar hyn o bryd (59.5% o'r holl blant o'r cyfnod cyn ysgol i flwyddyn dau yng Nghymru).

Dengys data o'r arolwg diweddaraf o blant pum mlwydd oed a gynhaliwyd gan Uned Gwybodaeth Iechyd Geneuol Cymru yn 2013, yn gyffredinol, fod iechyd deintyddol plant pum mlwydd oed wedi gwella 6%, a 17% yn achos plant sy'n mynd i ysgolion sy'n cymryd rhan yn y rhaglen. Mae canfyddiadau'r arolwg yn galonogol iawn ac mae hyn yn dda o beth. Mae lefelau clefydau deintyddol ymhlith plant yn gwella yng Nghymru ym mhob grŵp cymdeithasol. Nid oes unrhyw dystiolaeth i ddangos bod anghydraddoldebau'n cynyddu. Mae hyn yn cyferbynnu ag arolygon blaenorol lle'r oedd lefelau pydredd gwell fel arfer yn gysylltiedig â mwy o anghydraddoldeb. Bydd gennym well dealltwriaeth o effaith lawn y rhaglen ar ôl yr arolwg nesaf o blant pum mlwydd oed a gaiff ei gyhoeddi yn 2016.

Ym mis Mawrth 2015, cyhoeddodd Uned Gwybodaeth Iechyd Geneuol Cymru ei harolwg cyntaf o iechyd deintyddol plant tair blwydd oed. Dengys, ymhlith y plant hynny â phydredd dannedd, fod nifer gyfartalog y dannedd yr oedd pydredd wedi effeithio arnynt yng Nghymru (2.9) islaw cyfartaledd Lloegr (3.1) ac yn is byth na chyfartaledd gogledd-orllewin Lloegr (3.3) (- yn seiliedig ar arolygon iechyd y geg i blant blaenorol, dyma'r cymharydd mwyaf priodol i Gymru).

Gwella Gwasanaethau Mabwysiadu - EDIT
Lansiwyd y Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol ym mis Tachwedd 2014, a chaiff ei ddarparu drwy bum gwasanaeth mabwysiadu rhanbarthol a gefnogir gan gyfarwyddwr gweithrediadau cenedlaethol, grŵp cynghorol a bwrdd llywodraethu. Cyngor Caerdydd sy'n cyflawni'r swyddogaethau canolog.

Caiff y Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol ei arwain a'i ddarparu gan lywodraeth leol, gan weithio ar y cyd ac mewn partneriaeth â'r asiantaethau mabwysiadu gwirfoddol. Caiff y trefniadau newydd eu hategu gan gyfarwyddiadau cyfreithiol a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2015. Caiff y gwasanaethau mabwysiadu rhanbarthol a swyddogaethau canolog y Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol hefyd eu hariannu gan lywodraeth leol.

Llywodraeth Cymru sy'n ariannu Cofrestr Mabwysiadu Cymru, sef un o swyddogaethau Gweinidogion Cymru. Sefydlwyd y gofrestr ym mis Ebrill 2014, gan ddisodli'r gofrestr flaenorol ar gyfer Cymru a Lloegr. Yn wreiddiol, roedd ar gontract i Gymdeithas Mabwysiadu a Maethu Prydain (BAAF), a chafodd ei throsglwyddo i'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol ym mis Medi 2015 pan aeth BAAF i'r wal. Mae'r gofrestr yn rhan hanfodol o'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol, ac mae'n un o'i swyddogaethau canolog. Dyfarnodd Llywodraeth Cymru grant o £0.63m i'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol i reoli'r gofrestr o fis Medi 2015 i 31 Mawrth 2016, ynghyd â thaliad untro o £0.004m i ddiweddaru'r feddalwedd.

Yn 2016-17, bydd y Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol yn cynnal adolygiad o ymarferoldeb y gofrestr er mwyn sicrhau ei bod yn cyd-fynd yn agosach â safonau fframwaith perfformiad y Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol. Rwyf wedi cytuno dros dro i roi hyd at **£0.076m** ar gyfer 2016-17 er mwyn parhau i gynnal y gofrestr am flwyddyn arall, ynghyd â £0.004m ychwanegol i ymestyn trwydded y feddalwedd.

Yn 2015-16, dyfarnodd Llywodraeth Cymru grant o £0.110m i'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol hefyd i ddatblygu dull strategol o ddarparu gwasanaethau cymorth mabwysiadu, dulliau cyfathrebu'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol â mabwysiadwyr a phlant a fabwysiadwyd, a dull proffesiynol o recriwtio mabwysiadwyr.

Rhaglen Lywodraethu

Yn ôl yn 2011, gwnaethom gyflwyno'r Rhaglen Lywodraethu fwyaf uchelgeisiol a chynhwysfawr ers datganoli, sydd bellach yn cynnwys 547 o bwyllgorau ar wahân sy'n cwmpasu'r holl wasanaethau rydym yn gyfrifol amdanynt. Gwnaethom hyn gan wybod fod y rhagolygon ar gyfer cyllid cyhoeddus yn heriol.

Roedd ymdopi â chaledi yn brawf mawr i Lywodraeth Cymru ac i ddatganoli yn gyffredinol, ond gwnaethom lwyddo drwy gynnal ffocws cadarn ar ddarpariaeth ac ar gefnogi'r sawl sydd â'r angen mwyaf. Gwnaethom hyn drwy bennu pedair blaenoriaeth gyffredin ar ran pobl Cymru, ar iechyd a gwasanaethau iechyd, cyrhaeddiad addysgol, twf a swyddi ac ar gefnogi plant, teuluoedd a chymunedau difreintiedig. Ar bob un o'r prif flaenoriaethau hyn, rydym wedi canolbwyntio ein hadnoddau er mwyn gwneud gwahaniaeth i fywydau pobl.

Fel Llywodraeth, rydym hefyd wedi parhau i ymrwymo i egwyddor tryloywder fel y gall y Llywodraeth hon gael ei barnu ar ei llwyddiant. Ers 2011, rydym wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol i roi cyfrif tryloyw o'r hyn a wneir a'r hyn a gyflawnir yn erbyn ein 547 o ymrwymiadau a fesurir gan 336 o ganlyniadau a dangosyddion perfformiad.

Gwnaethom gyhoeddi'r adroddiad blynyddol olaf ar y Rhaglen Lywodraethu ym mis Mehefin 2015 a ddangosodd fod mwy na 95 y cant o'n hymrwymiadau naill ai wedi cael eu cyflawni, neu ar y llwybr cywir i gael eu cyflawni.

Fframweithiau Canlyniadau
Yn ddiweddar, gwnaethom gyhoeddi Fframwaith Canlyniadau'r GIG a chyflwyno Fframwaith Canlyniadau Iechyd Cyhoeddus Cymru ar gyfer ymgynghoriad. Bydd y fframweithiau yn ein helpu i fesur faint o wahaniaeth gwirioneddol y mae gwasanaethau yn ei wneud i fywydau pobl, yn cynnwys plant a phobl ifanc. Bydd Fframwaith Canlyniadau'r GIG yn mesur darpariaeth yn ehangach na dim ond mewn ysbytai acíwt er mwyn adlewyrchu strwythur ac atebolrwydd y byrddau iechyd. Mae'n cymryd cam tuag at gynnwys iechyd a lles ar draws yr holl GIG a phartneriaid ehangach. Mae Fframweithiau Canlyniadau Iechyd Cyhoeddus Cymru, a ddatblygwyd yng nghyd-destun strategaethau a fframweithiau eraill sy'n ceisio gwella iechyd pobl Cymru, yn cysylltu â'r dangosyddion cenedlaethol ar gyfer Deddf Lles Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sydd hefyd yn mynd drwy broses ymgynghori a datblygu ar hyn o bryd.

Bydd y dull gweithredu hwn yn atgyfnerthu'r angen am wasanaethau sy'n canolbwyntio ar bobl, yn cynnwys cael pobl i gyfrannu'n uniongyrchol at eu lles eu hunain.

Gwasanaethau Cymdeithasol
Ein polisi mewn perthynas â gwasanaethau cymdeithasol, fel y nodwyd yn Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy: *Fframwaith Gweithredu* ac a weithredwyd drwy Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru) 2014, yw bod plant a phobl ifanc yn cael eu hystyried yng nghyd-destun eu teuluoedd a'u cymunedau. Mae hyn yn golygu bod llawer o'n hymyriadau, fel y Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd, yn darparu gwasanaethau o fewn y fframwaith hwn. Er na fydd y trosglwyddiad i'r system reoleiddio newydd a sefydlwyd gan Fil Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) yn dechrau tan 2018-19, gwneir gwaith sylweddol ar y cyd â'r sector a rhanddeiliaid yn 2016/17 i ddatblygu Rheoliadau, canllawiau a'n dull gweithredu ar gyfer trosglwyddo. Mae manylion gofynion cyllidebol a nodir yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol wedi'u nodi isod.

Caiff y broses o ddarparu ymrwymiadau Rhaglen Lywodraethu'r gwasanaethau cymdeithasol ei monitro drwy'r dull gweithredu strategol pum mlynedd, y Rhaglen Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Mae'r rhaglen drawsbynciol hon a'r dull rheoli prosiect yn ymgorffori holl ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu a chaiff adroddiad misol ar gynnydd ei gyflwyno i'r Gweinidog bob mis.

Ystyrir bod cyllideb y rhaglen fel y'i cyflwynwyd yn ddigonol i gyflawni ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu sy'n weddill. Fodd bynnag, daw'r rhan fwyaf o'r costau sy'n gysylltiedig â darparu gwasanaethau cymdeithasol drwy'r Grant Cynnal Refeniw i awdurdodau lleol. Mae cyllideb y rhaglen gwasanaethau cymdeithasol yn yr Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn cynrychioli llai na 4% o'r holl gyllideb ar gyfer y sector drwy'r Grant Cynnal Refeniw.

Bydd y £21m ychwanegol ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol a gyhoeddwyd yn y Gyllideb Ddrafft yn galluogi awdurdodau lleol i ganolbwyntio ar drawsnewid gwasanaethau gyda chefnogaeth y ddeddfwriaeth newydd.

Ynghyd â'r cyllid a roddwyd gennym i awdurdodau lleol a'u partneriaid i gefnogi'r broses o drosglwyddo i'r trefniadau newydd o dan y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru), bydd yn galluogi awdurdodau lleol a byrddau iechyd i fagu hyder yn eu gallu i gyflawni ffyrdd newydd o weithio a chyflwyno trefniadau integredig newydd.

Costau sy'n gysylltiedig ag Ymrwymiadau'r Rhaglen Lywodraethu

Wrth baratoi ar gyfer cyfyngiadau ariannol yn y dyfodol, rydym wedi ceisio targedu buddsoddiad er mwyn sicrhau bod ein cynlluniau gwario yn parhau i ganolbwyntio ar ein prif flaenoriaethau, sef: iechyd a gwasanaethau iechyd; twf a swyddi; cyrhaeddiad addysgol; a chefnogi plant, teuluoedd a chymunedau difreintiedig. [Bydd hyn yn cynnwys buddsoddiad ar y broses o gyflawni ymrwymiadau parhaus y Rhaglen Lywodraethu.]

Cynllun Gwên
Caiff ein rhaglen 'Cynllun Gwên' fuddsoddiad parhaus o **£3.7m** yn 2016-17. Mae'r cyllid hwn o fewn y dyraniad cylchol a glustnodwyd ar gyfer materion deintyddol yn un o gynlluniau gweithredu Cyflenwi Gwasanaethau GIG Craidd

Gordewdra ymhlith Plant
Mae'r llwybr gordewdra ar gyfer Cymru gyfan yn pennu dull gweithredu haenog ar gyfer atal a thrin gordewdra, o wasanaethau ataliol ac ymyriadau cynnar yn y gymuned i wasanaethau meddygol a llawfeddygol arbenigol.

Mae nifer o fentrau cenedlaethol ar waith i gefnogi'r llwybr ac i helpu plant a phobl ifanc i fwyta deiet cytbwys, iach a gwneud mwy o weithgarwch corfforol. Mae hyn yn cynnwys rhaglenni fel Newid am Oes sydd â chyllideb o £0.3m ar gyfer 2016-17.

Gwasanaeth Nyrsio mewn Ysgolion
Roedd ymrwymiad i ddarparu gwasanaeth nyrsio iechyd cyhoeddus cyffredinol i bob plentyn ysgol yn ymrwymiad maniffesto Cymru'n Un - *Fframwaith ar gyfer Gwasanaeth Nyrsio mewn Ysgolion i Gymru* (2009). Yn dilyn cynhadledd gonsensws ar nyrsio mewn ysgolion ym mis Mawrth 2015, mae'r Prif Swyddog Nyrsio wedi bod yn gweithio gyda nyrsys ysgol yn ystod 2015-16 er mwyn diweddaru'r fframwaith ar gyfer Nyrsio mewn Ysgolion. Caiff drafft cyntaf ei ddatblygu erbyn mis Mawrth 2016.

Anghenion Iechyd Plant mewn Ysgolion Arbennig
Er bod y fframwaith yn cyfeirio at y ddarpariaeth ar gyfer plant y nodwyd bod ganddynt anghenion arbennig a addysgir mewn ysgolion uwchradd a gynhelir gan y wladwriaeth, ni cheir cyfeiriad at y rhai a addysgir mewn ysgolion arbennig.

Cwblhawyd ymarfer cwmpasu i nodi anghenion iechyd plant mewn ysgolion arbennig ar ddiwedd mis Tachwedd 2013. Yn seiliedig ar argymhellion o'r adroddiad, mae cynllun peilot i dreialu dull 'tîm o amgylch y teulu' ar gyfer plant mewn ysgolion arbennig yn cael ei gynnal yn ardal Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg. Dechreuodd y prosiect ym mis Tachwedd 2014 a bydd yn para am 12 mis.

Beichiogrwydd yn yr Arddegau
Mae Llywodraeth Cymru yn ariannu'r broses o ddarparu a chyflenwi dulliau atal cenhedlu gwrthdroadwy hirdymor mewn gwasanaethau camddefnyddio sylweddau yng Nghymru rhwng 2014 a 2017 gyda'r nod o leihau nifer yr achosion o feichiogrwydd anfwriadol ymhlith merched sy'n gaeth i gyffuriau nes y byddant wedi gwella digon i'w galluogi i fod yn rhiant effeithiol.

Cafodd Iechyd Cyhoeddus Cymru ei ariannu gan Lywodraeth Cymru i gyflwyno'r prosiect grant beichiogrwydd yn yr arddegau (Grymuso i Ddewis) mewn byrddau iechyd rhwng 2010 a 2014. Mae merched sy'n beichiogi yn eu harddegau yn wynebu llawer mwy o risg y byddant yn beichiogi eto yn ystod eu harddegau - gall eu hannog i ddefnyddio dulliau atal cenhedlu gwrthdroadwy hirdymor gael effaith ystyrlon ar gyfraddau beichiogi yn yr arddegau. Nid oes unrhyw gyllideb ychwanegol ar gyfer hyn yn 2016-17.

Gwariant Ataliol
Mae nodi'r adnoddau sy'n gysylltiedig â gwariant ataliol yn gymhleth, a bydd y casgliadau yn amrywio yn dibynnu ar y diffiniadau a'r meini prawf a ddefnyddir. Yn gyffredinol, gellir rhannu gwasanaethau ataliol yn dair agwedd:

Nod **gwasanaethau ataliol sylfaenol** yw atal clefydau cyn iddynt ddechrau. Mae dulliau gweithredu i helpu pobl i gael iechyd da a chynnal eu lles, fel tai o ansawdd da, cyrhaeddiad addysgol, lleihau troseddu ac ati, oll yn rhan o wasanaethau ataliol sylfaenol. Mae darparu addysg a newid amgylcheddol er mwyn helpu pobl i helpu eu hunain yn rhan fawr o'r gwasanaethau ataliol sylfaenol. Fodd bynnag, mae imiwneiddio hefyd yn enghraifft o'r dull gweithredu hwn, ac yn un sy'n cynnwys ymyriad gofal iechyd.

Nod **gwasanaethau ataliol eilaidd** yw nodi problemau iechyd ar gam cynnar a thriniadwy, gan ysgogi'r driniaeth angenrheidiol. Mae'r rhan fwyaf o wasanaethau ataliol eilaidd yn cynnwys rhyw fath o ymyriad gofal iechyd, fel prawf sgrinio.

Mae **gwasanaethau ataliol trydyddol** yn canolbwyntio ar bobl sydd â chyflwr iechyd hirsefydlog eisoes, fel diabetes, ac a all ddatblygu unrhyw gymhlethdodau rhagweladwy a'u rheoli mor effeithiol â phosibl. Mae sgrinio retinopatheg diabetig yn un enghraifft o'r dull gweithredu hwn. Darperir llawer o wasanaethau ataliol trydyddol ym maes gofal sylfaenol, fel rhan o'r broses o ofalu am bobl â phroblemau iechyd cronig.

Mae angen cymryd gofal wrth ystyried goblygiadau gwariant ataliol. Mae gwasanaethau ataliol weithiau wedi cael eu hyrwyddo fel dull o wella iechyd y

cyhoedd ac arbed arian ar yr un pryd, ond nid yw'n debygol y bydd unrhyw gydberthynas linellol o'r fath. Mae atal niwed ataliadwy yn rhyddhau arian at ddibenion iechyd a gofal cymdeithasol eraill. Felly, mae'n bwysig gwahaniaethu rhwng arbedion posibl o fewn maes clefyd penodol a lleihau cyllideb y GIG a gofal cymdeithasol yn gyffredinol. Mae'r cyntaf yn bwysig ac yn werth ymchwilio iddo hyd yn oed os bydd yr effaith gyffredinol ar yr ail yn fwy cymhleth.

Ni ellir priodoli adnoddau sy'n gysylltiedig â gwariant ataliol i garfannau oedran bob amser. Er enghraifft, caiff cyfran helaeth o waith ataliol eilaidd a thrydyddol ei wneud mewn gofal sylfaenol a chymunedol, a bydd cyfran o hyn mewn perthynas â phlant a phobl ifanc, er na ellir nodi'r lefelau gwariant gwahanol mor hawdd.

Gellir priodoli'r rhan fwyaf o wariant Iechyd Cyhoeddus Cymru i wasanaethau ataliol. Dyrennir £86.0m i gyllid craidd Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae hyn yn galluogi Iechyd Cyhoeddus Cymru i ddarparu amrywiaeth o wasanaethau iechyd cyhoeddus sy'n cwmpasu gwella a diogelu iechyd, felly mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru rôl allweddol i'w chwarae o ran cefnogi'r broses o gyflawni sawl cam gweithredu mewn perthynas â gwella iechyd y cyhoedd a lleihau anghydraddoldebau iechyd ymysg plant a phobl ifanc. Nid yw'r cyllid hwn wedi'i glustnodi ar gyfer unrhyw weithgarwch penodol er mwyn sicrhau cymaint â phosibl o hyblygrwydd wrth reoli ei adnoddau er mwyn cyflawni amrywiaeth eang o flaenoriaethau ac ymrwymiadau.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cynnal nifer o raglenni gwella iechyd gyda'r nod o atal salwch yn cynnwys Cynlluniau Ysgolion Iach - Rhwydwaith Cymru, Cynllun Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy, rhaglen atal smygu a arweinir gan gymheiriaid, y Rhaglen Genedlaethol Bwydo ar y Fron, Cymorth Cyntaf Iechyd Meddwl a Rhaglen Mesur Plant Cymru.

Mae'r rhaglenni a gynhelir gan Iechyd Cyhoeddus Cymru yn mynd i'r afael â nifer o gamau gweithredu yn adroddiad Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru *Iechyd Plant a Phobl Ifanc yng Nghymru,* fel cynyddu lefelau o weithgarwch corfforol, lleihau arferion bwyta'n afiach, lleihau nifer y bobl sy'n smygu, lleihau niwed o ganlyniad i alcohol a chyffuriau, lleihau beichiogrwydd yn yr arddegau, gwella lles meddwl a lleihau damweiniau ac anafiadau a thargedu lefelau gordewdra a nodir yn yr adroddiad ar Raglen Mesur Plant 2012-13.

Mae **rhaglenni sgrinio** yn fentrau iechyd y cyhoedd pwysig gan eu bod yn golygu y gellir canfod problemau iechyd posibl a'u trin yn gynnar. Caiff tua 45% o gyllideb graidd Iechyd Cyhoeddus Cymru ei gwario ar raglenni cenedlaethol i sgrinio'r boblogaeth (£36.6m yn 2015-16). Ymysg y prif uchafbwyntiau ar gyfer plant a phobl ifanc mae:

Profion Sgrinio Smotyn Gwaed Babanod Newydd-anedig sy'n sgrinio babanod pan fyddant rhwng pump ac wyth diwrnod oed ar hyn o bryd am bum cyflwr y bydd eu canfod a'u trin yn gynnar yn gwella'r canlyniad hirdymor i'r plentyn. Cafodd pedwar prawf newydd - homocystinuria, clefyd wrin surop marsan, glutaric aciduria math 1 ac isovaleric aciduria eu cynnwys yn y

rhaglen sgrinio hon ym mis Ionawr 2015. Hefyd, cwblhawyd y broses o gyflwyno'r prawf sgrinio cyfunol am Syndrom Down ledled Cymru ym mis Medi 2015.

Caiff un neu ddau o fabanod o bob 1000 eu geni â cholled clyw a all effeithio ar eu datblygiad lleferydd ac iaith.

Mae'r **Prawf Sgrinio Clyw Babanod Newydd-anedig** yn helpu i ganfod y babanod hyn a chynnig help a chymorth o'r dechrau. Mae'r cyfraddau cwmpas yn ardderchog a chynigir y profion sgrinio i 99.9% o fabanod cymwys a chaiff 99.4% ohonynt eu profi, ac nid oes llawer o rieni yn gwrthod y prawf.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cynnal nifer o raglenni gwella iechyd gyda'r nod o atal salwch fel Cynlluniau Ysgolion Iach - Rhwydwaith Cymru, Cynllun Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy, rhaglen atal smygu a arweinir gan gymheiriad, y Rhaglen Genedlaethol Bwydo ar y Fron, Cymorth Cyntaf Iechyd Meddwl a Rhaglen Mesur Plant Cymru.

Caiff £17.6m ei fuddsoddi ar **imiwneiddio** yn 2016-17. Caiff y cyllid hwn ei ddyrannu ar gyfer rhaglenni imiwneiddio newydd a rhai sy'n bodoli eisoes, yn cynnwys:

- Ehangu'r rhaglen ffliw tymhorol i gynnwys plant dwy, tair a phedair blwydd oed nad ydynt yn yr ysgol a phlant mewn dosbarth derbyn, a blynyddoedd un, dau a thri yn yr ysgol.
- Y rhaglen MenB newydd rheolaidd ar gyfer babanod a gyflwynwyd ym mis Hydref 2015.
- Y rhaglen MenACWY newydd ar gyfer y glasoed a myfyrwyr sy'n mynd i'r brifysgol am y tro cyntaf, er mwyn diogelu rhag y cynnydd diweddar mewn achosion o MenW, a gyflwynwyd ym mis Medi 2015.

Mae imiwneiddio yn fesur ataliol allweddol. Mae pob rhaglen imiwneiddio yn seiliedig ar gyngor arbenigol gan y Cyd-bwyllgor ar Imiwneiddio a Brechu (CBIB), sef panel annibynnol yn y DU. Mae CBIB yn asesu cost-effeithiolrwydd cyn cyflwyno rhaglenni, a chaiff rhaglenni eu hadolygu'n barhaus er mwyn ystyried newidiadau yn y dystiolaeth wyddonol ddiweddaraf.

Cychwyn Iach

Mae £8.5m yn cefnogi'r cynllun Cychwyn Iach, sef cynllun statudol ledled y DU sy'n darparu rhwyd ddiogelwch o ran maeth i ferched beichiog sy'n agored i niwed, mamau newydd a phlant mewn teuluoedd sy'n cael budd-daliadau. Caiff y cynllun Cychwyn Iach ei weinyddu gan yr Adran Iechyd ar ran Cymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Mae'r gwaith hwn yn cefnogi cam gweithredu 8.1 yn adroddiad Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru Iechyd Plant a Phobl Ifanc yng Nghymru i leihau arferion bwyta afiach. Yn ogystal, bydd y Cynllun Cychwyn Iach yn cael effaith gadarnhaol ar leihau'r lefelau gordewdra a nodir yn yr adroddiad ar Raglen Mesur Plant 2013-14.

Ymgyrch Marchnata Cymdeithasol Newid am Oes

Ymrwymodd y Rhaglen Lywodraethu i gynnal ymgyrch iechyd flynyddol er mwyn mynd i'r afael â'r blaenoriaethau mwyaf o ran iechyd y cyhoedd. Mae

Ymgyrch Marchnata Cymdeithasol Newid am Oes yn canolbwyntio ar ordewdra, bwyta'n iach, gweithgarwch corfforol ac alcohol a mynd i'r afael â hyn ac mae mwy na 76,000 o bobl wedi cofrestru i gael gwybodaeth. Bydd y gwaith a wneir gan Newid am Oes yn cael effaith gadarnhaol ar y lefelau gordewdra a nodwyd yn yr adroddiad ar Raglen Mesur Plant 2013-14. Cytunwyd ar gyllid o £0.3m ar gyfer 2016-17 i ddatblygu'r rhaglen Newid am oes y tu hwnt i ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu.

ASH Cymru
Dyfarnwyd £0.1m i ASH Cymru i gefnogi'r broses o gyflawni agweddau ar *Gynllun Gweithredu Cymru ar Reoli Tybaco*, sydd â'r nod o leihau nifer y bobl sy'n smygu ledled Cymru i 16% erbyn 2020, yn cynnwys cefnogi Llywodraeth Cymru i atal pobl rhag dechrau smygu. Y gyfradd smygu bresennol yw 20%. Mae'r camau gweithredu ar smygu yn cynnwys dau nod:

- atal pobl rhag dechrau smygu, a
- helpu smygwyr i roi'r gorau iddi.

Bydd camau gweithredu i atal pobl rhag dechrau smygu wedi'u hanelu at blant a phobl ifanc yn bennaf.

Gwasanaethau Cymdeithasol
O fewn gwasanaethau cymdeithasol, mae ein dull gweithredu polisi yn seiliedig ar les pobl ac ar ystyried plant a phobl ifanc yng nghyd-destun eu teuluoedd a'u cymunedau. Mae'r diffiniadau lles a'r dyletswyddau cyffredin sy'n deillio o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn ymwneud â hyrwyddo lles pobl ac yn y bôn, mae a wnelo hynny ag atal problemau. Os caiff canlyniadau lles cadarnhaol eu cyflawni, bydd hyn yn dileu neu'n gohirio'r angen am wasanaethau. Mae portffolio'r rhaglen gwasanaethau cymdeithasol, sy'n cynnwys cyflwyno Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru), yn cwmpasu amrywiaeth o weithgareddau sy'n diwallu angen a nodwyd ac sydd â'r nod o leihau'r galw am wasanaethau yn y dyfodol. Y flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol fel yr ategir yn y Ddeddf, a ffocws cyllidebau gwasanaethau cymdeithasol Llywodraeth Cymru yw hyrwyddo a chyflymu newid trawsffurfiol yn y ffordd y caiff gwasanaethau eu darparu, gan symud adnoddau ar draws yr holl system tuag at ddarpariaeth gymunedol, gan ddwyn ynghyd ddarpariaeth y GIG, yr awdurdod lleol, y trydydd sector a darpariaeth annibynnol er mwyn gwella'r gallu i atal ac ymyrryd yn gynnar.

Mae portffolio teuluoedd y gwasanaethau cymdeithasol yn cwmpasu amrywiaeth o weithgareddau sy'n ymgorffori ymyrraeth ataliol ac ymyrraeth nad yw'n ataliol. Caiff llawer o fentrau ataliol penodol a gynhelir yn y sector eu cyllido drwy'r Grant Cymorth Refeniw i awdurdodau lleol, neu grantiau penodol fel Buddsoddi i Arbed neu Cefnogi Pobl.

Ymrwymiadau/Rhaglenni Penodol sy'n gysylltiedig â Phlant a Phobl Ifanc
Caiff rhai o ymrwymiadau penodol Llywodraeth Cymru mewn gwasanaethau cymdeithasol sy'n effeithio'n uniongyrchol ar blant a'u teuluoedd eu cyflawni

gan ddefnyddio cyllid penodol drwy'r Prif Grŵp Gwariant. Mae hyn yn cynnwys £0.9m o fewn y Gwasanaethau ar gyfer Plant sy'n darparu cymorth cyllidebol penodol ar gyfer Ymrwymaidau'r Rhaglen ym meysydd Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol a Diogelu.

Cynllun statudol yw'r Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd (IFSS) sy'n helpu rhai o'r plant a'r teuluoedd mwyaf agored i niwed yng Nghymru. Mae'r gwasanaethau'n canolbwyntio ar deuluoedd lle mae gan y rhieni broblemau penodol a heriol sy'n effeithio ar les eu plant. Cyflwynwyd y cynllun ledled Cymru drwy lywodraeth leol a throsglwyddwyd £4.6m i'r Grant Cynnal Refeniw yn rheolaidd yn 2015-16.

Mae'r gyfarwyddiaeth gwasanaethau cymdeithasol yn rhoi cymorth sylweddol i'r trydydd sector yng Nghymru. Ar ôl ymgysylltu â rhanddeiliaid a chynrychiolwyr y trydydd sector, yn cynnwys y Gynghrair Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, sefydlwyd grant newydd ar gyfer y trydydd sector o fis Ebrill 2016. Ar ôl rownd cynigion cystadleuol yn 2015-16, caiff cyllid ei ddarparu i sefydliadau'r trydydd sector er mwyn helpu i gyflawni ein hagenda strategol ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol cynaliadwy a'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) sy'n cefnogi gwasanaethau ataliol ac ymyrraeth gynnar.

Mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i gynnal ei gwaith i ddiogelu a gwarchod y bobl fwyaf agored i niwed mewn cymdeithas. Mae ein cyllideb diogelu o £0.6m a gaiff ei chynnwys yng Nghamau Gweithredu Gwasanaethau Cymdeithasol Plant yn cefnogi amrywiaeth o fentrau i atgyfnerthu trefniadau ledled Cymru, mewn meysydd fel esgeulustod, masnachu mewn plant a chamfanteisio'n rhywiol ar blant.

Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n gyfrifol am gyllido'r rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant a bydd hyn yn sicrhau dyfodol y rhaglen yn yr hirdymor.

Cynlluniau Cyflenwi Cyflyrau Difrifol

Drwy weithio mewn partneriaeth â GIG Cymru a rhanddeiliaid ehangach, mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu cyfres o gynlluniau cyflyrau difrifol er mwyn gwella gwasanaethau a chanlyniadau cleifion. Mae nifer o'r cynlluniau cyflenwi hyn yn cynnwys adrannau ar blant a phobl ifanc neu gamau gweithredu sy'n gysylltiedig â gwasanaethau pediatrig. Mae'r cynllun diabetes yn cynnwys pennod ar blant a phobl ifanc sy'n nodi diabetes fel un o'r clefydau cronig mwyaf cyffredin yn ystod plentyndod a'r angen i gefnogi plant a phobl ifanc i reoli lefel y glwcos yn eu gwaed yn dda.

Mae GIG Cymru yn darparu gofal diabetes pediatrig drwy 14 o unedau a gaiff eu rhwydweithio fel rhan o'r cynllun a chaiff y rhwydwaith ei arwain gan gydgysylltydd cenedlaethol sy'n gweithio ar draws byrddau iechyd er mwyn gwella gofal. Caiff safonau a chanlyniadau gwasanaeth eu monitro drwy'r archwiliad cenedlaethol o ddiabetes pediatrig a chynhelir proses i adolygu modelau gwasanaeth gan gymheiriaid er mwyn gwella darpariaeth.

Nid yw'n bosibl mesur lefel y buddsoddiad a wneir yn y gwasanaethau hyn, ond mae gwaith sylweddol yn mynd rhagddo er mwyn gwella darpariaeth, pontio a chanlyniadau. Yn benodol, caiff deunyddiau addysgu diabetes strwythuredig newydd eu datblygu a'u cyflwyno gan y rhwydwaith diabetes pediatrig fel rhan o'r buddsoddiad o £1m yn y cynllun cyflawni ar gyfer diabetes. Mae'r adroddiad blynyddol ar y cynllun diabetes yn dangos cynnydd mewn rhai meysydd allweddol, fel gostyngiad yn nifer y plant a phobl ifanc sydd â cetoasidosid diabetig (cymhlethdod sy'n bygwth bywyd) a chynnydd yn nifer y plant a phobl ifanc sy'n cael y prosesau gofal blynyddol allweddol.

Cyhoeddwyd y Cynllun Cyflawni Iechyd Anadlol yn 2014; mae ei grŵp gweithredu wrthi'n datblygu atodiad ar blant a phobl ifanc er mwyn rhoi mwy o fanylion ar ei ddull gweithredu mewn perthynas â gwasanaethau anadlol pediatrig. Mewn perthynas â'r cynlluniau anadlol a chanser, bydd y gwaharddiad ar smygu mewn mannau cyhoeddus ac mewn ceir sy'n cludo plant yn helpu i leihau amlygiad i fwg tybaco a lleihau'r risg o ddatblygu clefydau anadlol a chanser. Mae'r cynllun canser hefyd yn datblygu'r safonau ar gyfer plant a phobl ifanc ac mae nifer o gynlluniau yn cynnwys gwaith i wella ffyrdd o fyw a lleihau ffactorau risg a fydd yn effeithio ar blant a'u risg o ddatblygu clefydau.

Yn 2015, crëwyd swydd arbenigol bediatrig genedlaethol er mwyn helpu plant a phobl ifanc â lymffoedema - y swydd hon yw'r cyntaf o'i bath yn y DU a bydd yn helpu i sicrhau y caiff mwy o ofal lymffoedema ar gyfer plant â'r cyflwr hwn yng Nghymru yn nes at y cartref yn y dyfodol, yn hytrach na bod teuluoedd yn wynebu teithiau hir i ganolfannau arbenigol yn Llundain a Lerpwl.

Mae'r cynllun Cyflawni Diwedd Oes yn cynnwys gofal lliniarol pediatrig. Darparwyd cyllid gofal lliniarol ar gyfer arweinydd clinigol cenedlaethol yng Nghymru ar gyfer pontio i ofal lliniarol. Dyma'r unig swydd o'i bath yn y DU. Tan yn ddiweddar, swydd ran amser oedd hon, fodd bynnag, fis diwethaf, cytunodd Tŷ Hafan i gyllido camau i ehangu'r swydd i gwmpasu darpariaeth ychwanegol o ran ymgynghorydd gofal lliniarol pediatrig. Mae Tŷ Gobaith hefyd wedi sefydlu tîm pontio ymroddedig a grŵp amlasiantaethol sy'n ystyried gwella'r broses bontio ar gyfer oedolion ifanc y cyfyngwyd ar eu bywydau.

Mae'r rhwydwaith clinigol ar gyfer gwasanaethau gofal lliniarol pediatrig yng Nghymru yn chwarae rhan allweddol yn y gwaith o hwyluso'r gofal arbenigol priodol a ddarperir pan fydd plentyn wedi'i leoli yng Nghymru. Mae'r rhwydwaith hwn yn adrodd yn uniongyrchol i'r bwrdd gweithredu. Mae gan Gymru hefyd wasanaeth cyngor dros y ffôn y tu allan i oriau ar gyfer gofal lliniarol pediatrig.

Mae'r Cynllun Cyflawni Niwrolegol a gyhoeddwyd yn 2014 hefyd yn cynnwys pennod ar blant a phobl ifanc. Mae'n cydnabod y dylid sicrhau bod plant a phobl ifanc â chyflyrau niwrolegol difrifol yn cael yr ansawdd bywyd gorau, drwy ddarparu diagnosis, ymchwiliad, ymyrraeth, rheolaeth a gwybodaeth ardderchog. Mae'n datblygu'r safonau ar gyfer gwasanaethau niwrowyddoniaeth i blant a phobl ifanc. Gwnaed rhywfaint o waith i wella'r

cyfnod pontio rhwng gwasanaethau plant ac oedolion, ond cydnabyddir bod angen rhoi mwy o sylw i waith mewn perthynas â gwasanaethau pediatrig o fewn y grŵp gweithredu.

<u>Darpariaeth ar gyfer Deddfwriaeth</u>

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn darparu'r fframwaith ar gyfer hyrwyddo'r newidiadau sydd eu hangen i greu gwasanaethau cymdeithasol addas ar gyfer y dyfodol. Daw'r Ddeddf i rym ar 6 Ebrill 2016 ac mae ein rhaglen weithredu yn cefnogi'r newidiadau a ddaw yn sgil y Ddeddf. Gwyddom fod yn rhaid i'r cyfnod pontio, sydd wedi'i fframio drwy'r Ddeddf, fod yn flaenoriaeth ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod gan bobl eu hunain lais cryfach a mwy o reolaeth dros y gwasanaethau y maent yn eu derbyn, gan ganolbwyntio ar wasanaethau ataliol ac ymyrraeth gynnar a datblygu mwy o ffocws ar integreiddio iechyd a gwasanaethau cymdeithasol mewn meysydd critigol.

Yn y tymor hwy, fel y nodir yn yr asesiad effaith rheoleiddiol sy'n cyd-fynd â'r Bil, bydd y Ddeddf yn niwtral o ran refeniw.

Mae dadansoddiad costau a manteision ar gyfer yr is-ddeddfwriaeth sy'n sail i'r Ddeddf wedi'i gynnwys mewn asesiadau effaith rheoleiddiol a gyhoeddwyd fel rhan o'r memoranda esboniadol sy'n cyd-fynd â'r rheoliadau a gyflwynwyd. Mae'r gwaith hwn wedi rhoi darlun cliriach o'r costau a'r manteision unigol cyfyngedig sy'n deillio neu'n cronni o ganlyniad i'r newidiadau sy'n ofynnol gan y Ddeddf. Dylid ystyried hyn yn erbyn cefndir ehangach system a ddatblygwyd i fod yn niwtral o ran refeniw drwy newid ffocws a baich costau tuag at gefnogi lles, ymyrraeth gynnar a llais y bobl ac i ffwrdd oddi wrth ymyriadau drud, ymwthiol, dwyster uchel ar gam hwyr.

Cefnogwyd y newid pwysig hwn gan dair blynedd o gyllid trosiannol i lywodraeth leol a'i phartneriaid i'w cynorthwyo i dalu costau symud i ffordd newydd o weithio.

Yn y byrdymor, mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi'r newid i'r system newydd ac yn rhoi cymorth trosiannol wrth baratoi ar gyfer 2016. Rydym wedi dyrannu £3m yn 2015-16 er mwyn cefnogi'r broses o weithredu'r Ddeddf. Mae hyn yn barhad o'r cyllid a ddarparwyd yn 2013-14 a 2014-15 er mwyn galluogi awdurdodau lleol a phartneriaid i gyflawni'r Ddeddf newydd. Mae'r holl linellau gwariant ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol wedi'u targedu at gyflawni'r agenda gwasanaethau cymdeithasol addas a ategir gan y Ddeddf. Yn 2015-16, mae rhaglen datblygu'r gweithlu gofal cymdeithasol yn darparu £7.2 miliwn i fuddsoddi mewn hyfforddiant ar gyfer pobl sy'n gweithio ym maes gofal cymdeithasol a gaiff ei gyfeirio tuag at eu paratoi ar gyfer newidiadau sy'n deillio o'r Ddeddf.

Rydym yn dyrannu £4.3m yn 2016-17 er mwyn cefnogi'r gwaith o ddarparu'r fframwaith deddfwriaethol newydd ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol a gyflwynwyd gan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)

2014. Bydd yr holl linellau gwariant ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol yn parhau i ategu'r polisi a gyflwynir gan y Ddeddf a'r gwaith cynllunio ar gyfer gweithredu Bil Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru).

Bil Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru)
Amcangyfrifodd yr asesiad effaith rheoleiddiol sy'n cyd-fynd â'r Bil y byddai Llywodraeth Cymru yn gwario £1.5m yn 2016-17 er mwyn talu'r costau amcangyfrifedig o newid o'r system reoleiddio bresennol o dan Ddeddf Safonau Gofal 2000 i'r system newydd a sefydlwyd o dan y Bil. Mae trafodaethau parhaus rhwng cyrff rheoleiddio a Gweinidogion, yn ogystal ag ailbroffilio dros gyfnod hwy o amser yn debygol o leihau'r gofyniad cyffredinol hwn ar gyfer 2016-17.

Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru)
Cyflwynwyd Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru) i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 8 Mehefin 2015. Mae diogelu iechyd plant, ac atal niwed i iechyd yn y dyfodol, yn un o brif ddibenion y Bil. Mae'r Bil yn cynnwys darpariaethau sy'n ymwneud â chyfyngu'r defnydd o dybaco a chynhyrchion nicotin mewn mannau cyhoeddus amgaeedig, cofrestr o fanwerthwyr tybaco a chynhyrchion nicotin a'r drosedd o roi tybaco neu gynhyrchion nicotin i bobl ifanc dan 18 oed oll yn ceisio diogelu plant drwy atal mynediad i dybaco a chynhyrchion nicotin, ac atgyfnerthu'r cynnydd a wnaed mewn blynyddoedd diweddar i ddadnormaleiddio ymddygiad smygu. Mae'r darpariaethau sy'n ymwneud â gweithdrefnau arbennig a'r gwaharddiad ar roi twll mewn man personol ar gorff plentyn dan 16 oed hefyd yn gamau diogelu pwysig ar gyfer plant yng Nghymru.

Amcangyfrifodd yr asesiad effaith rheoleiddiol a oedd yn cyd-fynd â'r Bil pan gafodd ei gyflwyno y byddai Llywodraeth Cymru yn gwario £0.720m ar hyn yn 2016-17. Os caiff y Bil ei basio gan y Cynulliad Cenedlaethol, bydd hyn yn cynnwys costau staff mewn perthynas â datblygu rheoliadau, ynghyd â chostau gweithredu cynnar eraill. Mae'r costau'n ymwneud â'r Bil yn ei gyfanrwydd, ond gan mai un o themâu canolog y ddeddfwriaeth yw diogelu iechyd plant, bydd cyfran helaeth o'r costau cyffredinol yn berthnasol i blant a phobl ifanc. Mae'r costau fel y'u cyflwynwyd yn agored i newid wrth i'r Bil fynd ar ei hynt drwy brosesau craffu'r Cynulliad, a rhagwelir hefyd y gellid gwneud rhai arbedion wrth i agweddau ar y broses weithredu gael eu cydgysylltu ar draws rhannau gwahanol o'r Bil.

Rheoliadau Mangreoedd etc Di-fwg (Cymru) (Diwygio) 2015
Daeth y Rheoliadau i rym ar 1 Hydref. Mae bellach yn drosedd i unigolyn o unrhyw oedran smygu mewn cerbyd preifat pan fydd rhywun dan 18 oed yn bresennol ac; i yrrwr (yn cynnwys gyrrwr â thrwydded dros dro) beidio ag atal rhywun rhag smygu yn yr amgylchiadau hyn. Nid yw'r rheolau'n gymwys i e-sigaréts. Diweddarwyd Rheolau'r Ffordd Fawr er mwyn adlewyrchu'r Rheoliadau newydd. Cynhaliwyd ymgyrch i godi ymwybyddiaeth rhwng canol mis Medi a diwedd mis Hydref, a thargedwyd yr hysbysebion at ardaloedd o amddifadedd. Nid eir i unrhyw gostau yn 2016/17.

Deddf Trawsblannu Dynol (Cymru) 2013 (a weithredwyd yn llawn ar 1 Rhagfyr 2015): Amcangyfrifodd yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol a oedd yn cyd-fynd â'r Bil y byddai Llywodraeth Cymru yn gwario £0.5 miliwn ar hyn yn 2016-17. Bydd y gwariant hwn yn cwmpasu gweithgarwch cysylltiadau (yn cynnwys cyfathrebu â phobl ifanc 17 oed); rhywfaint o waith sy'n weddill mewn perthynas ag ailddatblygu'r Gofrestr Rhoddwyr Organau; prosesu cofrestriadau ychwanegol, a darnau amrywiol o waith gwerthuso sy'n gysylltiedig â'r ddeddfwriaeth newydd. Diwygiwyd y gyllideb i £0.6 miliwn oherwydd bod rhai elfennau o'r gyllideb wedi cael eu hailbroffilio o gymharu â'r ddwy flynedd flaenorol mewn perthynas â gwaith a wnaed ar y Gofrestr Rhoddwyr Organau a'r rhaglen ymchwil.

Eiriolaeth

Trosglwyddwyd swyddogaethau eiriolaeth i gamau gweithredu Gwasanaethau Cymdeithasol Plant o fewn Prif Grŵp Gwariant iechyd a gwasanaethau cymdeithasol o gamau gweithredu Plant, Pobl Ifanc a Theuluoedd o fewn Prif Grŵp Gwariant cymunedau a threchu tlodi. Gweithredwyd hyn fel dull o drosglwyddo swyddogaethau rhwng gweinidigion (peirianwaith y llywodraeth) o ganlyniad i'r newid ym mhortffolios gweinidogion.

Gall eiriolaeth sicrhau bod safbwyntiau, dymuniadau a theimladau pobl yn ganolog i'r broses o sicrhau y gallant bennu eu canlyniadau llesiant a'u llunio ar y cyd.

Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn atgyfnerthu'r hawliau sy'n bodoli eisoes ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a phlant eraill a nodwyd. Rydym yn cydweithio â llywodraeth leol, darparwyr a'r Comisiynydd Plant i ddatblygu dull eiriolaeth cenedlaethol sy'n sicrhau mynediad cyfartal ac ymwybyddiaeth.

Mae'r Ddeddf hefyd yn cydnabod pwysigrwydd mynediad i gymorth eiriolaeth i bobl o bob oed drwy ymgorffori ystyriaeth o anghenion pobl am eiriolaeth, fel rhan o fframwaith cydgysylltiedig ar gyfer nodi'r sawl ag anghenion gofal a chymorth a'u helpu.

Lluniwyd cod ymarfer ynghylch cyflawni swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol mewn perthynas ag Eiriolaeth o dan ran 10 a rhannau cysylltiedig o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ar y cyd gan weithgor technegol yn cynnwys cynrychiolwyr sy'n cwmpasu anabledd' anabledd dysgu; gofalwyr, byw'n annibynnol, plant, pobl hŷn, llywodraeth leol, byrddau iechyd lleol a'r Comisiynwyr Plant a Phobl Hŷn.

Daeth yr ymgynghoriad ar y cod ymarfer drafft i ben ar 31 Gorffennaf. Ar ôl dadansoddi'r ymatebion i'r ymgynghoriad, diwygiwyd y cod i gynnwys manylion ynghylch pryd y mae'n rhaid i awdurdod lleol ddarparu gwasanaeth eiriolaeth proffesiynol annibynnol. Cyflwynwyd y cod ar 3 Tachwedd.

Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Asesiad Effaith Integredig ar Gyllideb 2016-17

<u>TROSOLWG O’R PORTFFOLIO</u>

Mae'r Adran yn cefnogi'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol drwy ddatblygu a chyflwyno polisïau sy'n darparu gwasanaeth iechyd a gofal cymdeithasol cynaliadwy i Gymru ac yn cynnig sylfaen ar gyfer ymyriadau eraill gyda'r nod o wella canlyniadau iechyd a lles i bobl Cymru.

Mae'r portffolio yn cynnwys rhai o'r blaenoriaethau allweddol ar gyfer y GIG gan ganolbwyntio ar sicrhau ansawdd a diogelwch gwasanaethau, gwella mynediad at wasanaethau a phrofiadau cleifion, ac atal afiechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd i bawb. Mae ein penderfyniad i ddyrannu cyllid ychwanegol o £293m ar gyfer iechyd yn 2016-17 yn cydnabod bod darparu setliad iechyd digonol a chynaliadwy yn ystyriaeth hollbwysig i gymdeithas yn gyffredinol, ac mae hefyd yn cydnabod yr effeithiau cadarnhaol anghymesur ar grwpiau gwarchodedig. Defnyddir y cyllid hwn i gynnal mynediad at wasanaethau acíwt o safon pan fo’u hangen, i hyrwyddo datblygiad parhaus gwasanaethau sylfaenol a chymunedol yn nes at adref ac i gynyddu’r cyllid sydd ar gael ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl a phobl hŷn. Fel y nodwyd gennym y llynedd, mae ymchwil yn awgrymu bod gwariant ar wasanaethau cyhoeddus megis iechyd ac addysg yn lleihau anghydraddoldeb drwy fod o fwy o fudd i gartrefi incwm isel na chartrefi cyfoethog. Gellir mesur yr effaith gyfartalu yn ei chyfanrwydd, ac effaith rhaglenni gwariant gwahanol, a gellir gosod rhaglenni yn eu trefn o’r rhai sy’n fwyaf ffafriol i bobl dlawd i’r rhai mwyaf ffafriol i bobl gyfoethog. Mae'r GIG yn gwario mwy y pen ar bobl hŷn ac ar blant ifanc, ac mae cartrefi sy’n cynnwys unigolion o’r ddau fath i’w gweld yn fwy aml mewn grwpiau incwm is na'r cyfartaledd.

Mae lleihau anghydraddoldebau iechyd, gwella canlyniadau iechyd plant a theuluoedd sy'n byw mewn cartrefi incwm isel a mynd i'r afael â'r ddeddf gofal wrthgyfartal yn ganolog i amcanion ein Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi. Nod y portffolio Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yw hyrwyddo, diogelu a gwella iechyd a lles pawb yng Nghymru drwy ddarparu gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol o ansawdd uchel, gan gynnwys cyllido GIG Cymru a gosod fframwaith strategol ar gyfer gwasanaethau gofal cymdeithasol i oedolion a phlant yn ogystal â rheoleiddio a hyfforddi’r gweithlu gofal cymdeithasol. Mae'r portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol hefyd yn darparu cymorth sylweddol i'r sector gwirfoddol yng Nghymru.

Lle ceir anghydraddoldebau iechyd, rydym yn gweithio ar draws y Llywodraeth i fynd i'r afael â'r dylanwadau cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol sy'n effeithio ar iechyd a lles.

Proffil Gwariant

Terfyn DEL Adnoddau Cyllidol			
Maes Rhaglenni Gwariant	**Cyllideb Atodol Gyntaf 2015-16**	**Newidiadau 2016-17**	**Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft 2016-17**
	£m	**£m**	**£m**
Darpariaeth y GIG	6018.229	244.851	6263.080
Cyllidebau Canolog Iechyd	231.155	(0.464)	230.691
Iechyd y Cyhoedd ac Atal	158.576	0.334	158.910
Gwasanaethau Cymdeithasol	68.470	(0.075)	68.395
CAFCASS Cymru	10.162	-	10.162
Cyfansymiau	**6486.592**	**244.646**	**6731.238**

Newidiadau Allweddol i Wariant

- Cyllid ychwanegol i Iechyd o £293m;
- Gofal Sylfaenol a Gofal yn y Gymuned – Drwy’r cyllid ychwanegol ar gyfer iechyd, dyrennir £30m i gynyddu’r cyllid ar gyfer y Gronfa Gofal Canolraddol i £50m yn 2014-16;
- Gwasanaethau Iechyd Meddwl a Phobl Hŷn - o'r £293m ychwanegol a neilltuwyd, £30m ychwanegol i gynyddu'r arian sydd ar gael ar gyfer iechyd meddwl a gwasanaethau ar gyfer pobl hŷn;
- Gwasanaethau Cymdeithasol – dyrannu £21m ychwanegol i’r Grant Cynnal Refeniw;
- Ymyriadau ataliol mewn gofal Cymdeithasol ehangach – Diogelu’r rhaglen Cefnogi Pobl;
- Iechyd y Cyhoedd – rydym yn diogelu buddsoddiad mewn rhaglenni i wella iechyd y cyhoedd. Bydd cyllidebau a neilltuwyd ar gyfer Iechyd y Cyhoedd ac Atal yn cynyddu £0.334m o £158.576m yn 2015-16 i £158.910m yn 2016-17. Mae’r cynnydd yn adlewyrchu trosglwyddiad a/neu ehangiad rhaglenni iechyd y cyhoedd.

Iechyd - Effeithiau

Mae gwariant ar y GIG yn bwysig ond nid yw darparu gofal o safon uchel pan fydd pobl yn sâl ond yn rhan o'r ateb i iechyd da. Mae gennym hefyd gyfrifoldeb ar y cyd i atal afiechyd rhag digwydd lle bo'n bosibl. Mae ffocws o'r newydd ar atal yn arbennig o bwysig pan ystyriwn yr angen i ddiogelu iechyd plant a phobl ifanc yn y dyfodol. Nodwyd pwysigrwydd ailgydbwyso'r system iechyd yng Nghymru tuag at atal mewn nifer o ddogfennau strategol allweddol gan gynnwys Law yn Llaw at Iechyd.

Mae ffocws ar atal ar draws rhaglenni strategol a pholisïau Llywodraeth Cymru yn gwbl gyson ag egwyddorion gofal iechyd darbodus, gan ei fod yn ymwneud â rhoi camau ar waith ar bwyntiau sy'n gwneud y gorau o'r potensial ar gyfer manteision hirdymor, o ran cynnydd iechyd a lleihau'r costau hirdymor uwch sy'n gysylltiedig â salwch y gellir ei atal. Mae gwaith ataliol hefyd yn elfen hollbwysig yn y bartneriaeth newydd rhwng y llywodraeth a'r cyhoedd, lle mae Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am ddarparu a hyrwyddo amodau cymdeithasol sy'n gydnaws ag iechyd da, gyda chyfrifoldeb cyfatebol ar bob un ohonom fel unigolion i weithredu mewn ffyrdd sy'n hybu ac yn diogelu ein hiechyd a'n lles ein hunain.

Mae ein gweithgarwch yn y maes hwn yn amrywio o raglenni sy'n canolbwyntio ar hybu negeseuon cadarnhaol ynghylch ffordd o fyw a chynorthwyo pobl i fod yn fwy gwybodus ynglŷn â'u hiechyd a'u lles, i raglenni imiwneiddio a brechu, cefnogi gwasanaethau iechyd cyhoeddus ataliol megis gwasanaethau rhoi'r gorau i ysmygu, a rheoleiddio agweddau ar yr amgylchedd cymdeithasol ehangach. Mae hyn hefyd yn golygu gweithio mewn partneriaeth agos gydag ystod o randdeiliaid, gan gynnwys Iechyd Cyhoeddus Cymru, sefydliadau eraill y GIG, awdurdodau lleol a sefydliadau'r sector gwirfoddol.

Gan fod y GIG yn wasanaeth rhad ac am ddim yn y man defnyddio, bydd y cyllid ychwanegol a neilltuir yn 2016-17, yn ogystal â'r cyllid craidd presennol a ddyrennir i Fyrddau Iechyd, yn cyfrannu'n sylweddol at yr agenda trechu tlodi ac anghydraddoldeb. Mae gwaith i atal afiechyd y mae modd ei osgoi hefyd yn cyfrannu'n allweddol at yr agenda hon, gan fod llawer o'n blaenoriaethau iechyd cyhoeddus yn effeithio'n anghymesur ar yr unigolion, y teuluoedd a'r cymunedau mwyaf difreintiedig. Mae enghreifftiau o weithredu trawslywodraethol o'r fath yn cynnwys ehangder y camau a ddatblygir drwy'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi a Canlyniadau Iechyd Tecach i Bawb.

Gyda'r tueddiadau'n dangos galw cynyddol yn y nifer sy'n cael eu trin am salwch, gofal heb ei drefnu a gofal cymdeithasol, a chan gydnabod ar yr un pryd yr effeithiau cadarnhaol sylweddol ar grwpiau gwarchodedig, rydym wedi mynd ati mewn modd integredig i ddyrannu cyllid i Iechyd a Gofal Cymdeithasol. Ein dull yw helpu dinasyddion i fod yn gyfrifol am eu hiechyd a'u lles drwy'r dull cydgynhyrchu, yn ogystal â datblygu GIG wedi'i arwain gan ofal sylfaenol a gofal cymunedol ataliol. Geilw hyn am newid adnoddau ariannol ac adnoddau'r gweithlu'n barhaus er mwyn darparu mwy o ofal iechyd yn y gymuned. Mae'r dull hwn yn cynnwys mwy o gydweithio rhwng y gwasanaethau iechyd, llywodraeth leol, y trydydd sector a'r sector annibynnol. Dylid darparu gwasanaethau yn y cartref neu'n agos at adref, a'u cynllunio i atal problemau a chanfod afiechyd yn gynnar, osgoi'r angen am ofal ysbyty a chefnogi rhyddhau cleifion yn amserol o'r ysbyty, a galluogi pobl i farw mewn man gofal o'u dewis megis yn eu cartrefi eu hunain. Mae mwyafswm helaeth o'r gwariant sy'n gysylltiedig â'r dull hwn yn cael ei ddarparu'n uniongyrchol i'r GIG yn y grant bloc. Nod y fframwaith polisi yw llywio cyfluniad gwasanaethau'r GIG a'r adnoddau hynny tuag at y model hwn sy'n canolbwyntio ar ofal sylfaenol a chymunedol.

Ar gyfer y cyllid GIG ychwanegol o £200m i Gyflenwi Gwasanaethau GIG Craidd, bydd yn ofynnol i bob Bwrdd Iechyd ystyried effaith eu penderfyniadau gwariant pan bennir eu prif ddyraniadau yn rhan o Ddyraniadau Refeniw Byrddau Iechyd a gyhoeddir yn ddiweddarach ym mis Rhagfyr.
Bellach mae'n rhaid i bob Bwrdd Iechyd lunio cynllun integredig tair blynedd ac fel rhan o'r gofynion cynllunio yn Fframwaith Cynllunio GIG Cymru mae'n ofynnol iddynt ddangos sut mae eu cynllun integredig yn adlewyrchu cyfrifoldebau Deddf Cydraddoldeb 2010. Mae'n ofynnol felly i'r Byrddau Iechyd ddangos sut maent yn ystyried pob un o'r nodweddion gwarchodedig yn rhan o'u dyletswydd o dan y Ddeddf gan sicrhau hefyd fod hawliau plant yn cael eu hystyried.

Mae Fframwaith Cynllunio'r GIG ar hyn o bryd hefyd yn cyfeirio at yr angen i ystyried cynllunio ar gyfer anghenion grwpiau penodol sy'n cynnwys:

- ystyried amrywiaeth ddiwylliannol mewn cymunedau ac anghenion iechyd grwpiau penodol,
- adlewyrchu'r heriau penodol a wynebir mewn cymunedau trefol a gwledig, gan gynnwys amddifadedd,
- ystyried yr iaith Gymraeg.

Tystiolaeth ac Ymgysylltu
Nododd yr adroddiad gan Ymddiriedolaeth Nuffield a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2014 ar y pwysau ariannol sy'n wynebu'r GIG yng Nghymru y bydd y GIG yn parhau'n fforddiadwy os yw'n cael rhan o'r twf mewn termau real a ragwelir yn economi'r DU ac os yw'n sicrhau'r enillion o ran arbedion effeithlonrwydd a chynhyrchiant y mae Nuffield yn eu nodi fel rhai cyraeddadwy. Mae'r GIG yng Nghymru eisoes wedi cael llwyddiant sylweddol yn y meysydd hyn, drwy fesurau megis gwelliannau mewn effeithlonrwydd a chynhyrchiant, lleihau hyd cyfnodau aros yn yr ysbyty a gostyngiadau yn nifer y rhai sy'n cael eu derbyn i'r ysbyty.

Gofal Sylfaenol a Gofal yn y Gymuned
Mae'r mwyafswm llethol o ofal iechyd yng Nghymru yn cael ei ddarparu yn y gymuned, yn agos at gartrefi cleifion. Mae'r Gronfa Gofal Canolraddol wedi bod yn sbardun allweddol i weithio mewn partneriaeth ar draws y maes iechyd a gofal cymdeithasol, gyda'r trydydd sector a'r sector annibynnol, ar ddatblygu gwasanaethau i helpu pobl hŷn i aros yn annibynnol. Mae hyn yn cynnwys darparu gofal a chymorth yn y cartref ac yn y gymuned i osgoi derbyn cleifion i'r ysbyty yn ddiangen ac i atal achosion o oedi wrth ryddhau pobl o'r ysbyty. Drwy'r cyllid ychwanegol ar gyfer iechyd, dyrennir £30m er mwyn chwyddo'r cyllid ar gyfer y Gronfa Gofal Canolraddol i £50 miliwn yn 2016-17.

Iechyd Meddwl
Cafwyd ymrwymiad i glustnodi cyllid iechyd meddwl ers mis Medi 2008 er mwyn diogelu'r swm o arian yng nghyllideb y GIG a datganiad clir y gellir gwneud arbedion ond na ellir gwario unrhyw arbedion ar ddim heblaw'r hyn a glustnodwyd. Rydym yn parhau i gydnabod rôl bwysig y gwasanaethau iechyd meddwl yn gwella canlyniadau i gleifion. Felly, rydym wedi dyrannu £30m o'r £293m i gynyddu'r arian sydd ar gael ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl

yn ogystal â chyllid ar gyfer pobl hŷn. Yn unol â'n hymagwedd integredig tuag at iechyd a gofal cymdeithasol, rydym yn parhau'n ymrwymedig i'r addewid hwn er mwyn helpu i wneud gwelliannau pellach mewn nifer o feysydd allweddol, gan gynnwys gwasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasoed a gofal dementia, er mwyn sicrhau manteision i grwpiau allweddol.

Effeithiau
Nod *Law yn Llaw at Iechyd Meddwl* yw mynd i'r afael â stigma a gwahaniaethu a threchu anghydraddoldebau. Caiff stigma a gwahaniaethu a ddioddefir gan bobl â phroblemau iechyd meddwl a salwch meddwl eu lleihau gyda'r canlyniad gweithredu ategol _ *Mae pobl â nodweddion gwarchodedig a grwpiau hyglwyf yn cael mynediad teg, mae gwasanaethau'n fwy ymatebol i anghenion poblogaeth amrywiol Cymru*. Gwneir cynnydd ar gamau gweithredu penodol y cynllun cyflawni yn y maes hwn.

Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHS)
Mewn perthynas â'n gofynion mewn deddfwriaeth i ystyried anghenion penodol plant a phobl ifanc, mae'r ddarpariaeth o Wasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHS) yn parhau i fod yn faes blaenoriaeth ar gyfer gwella. Bob blwyddyn, rydym yn parhau i neilltuo £7.65m ychwanegol ar gyfer gwella ystod y ddarpariaeth CAMHS, a fydd hefyd yn galluogi mwy o bobl ifanc sy'n gorfod mynd o Gymru i gael triniaeth ar hyn o bryd i gael yr un driniaeth yng Nghymru, gan arbed arian ar leoliadau costus o'r fath.

Rydym hefyd yn hyrwyddo datblygiad timau triniaeth ddwys yn y gymuned mewn modd cyson ar draws Cymru gyfan a dull cynnar o nodi seicosis a phobl ifanc mewn argyfwng yn ystod y flwyddyn hon. Mae tystiolaeth yn dangos y gallai nodi cynnar a thriniaeth yn y gymuned leihau cyfraddau derbyn i'r ysbyty a hyd arhosiad pobl ifanc sy'n ddifrifol wael. Yn gynyddol, mae ymchwil yn cadarnhau manteision allgymorth pendant ac yn cefnogi'r angen i ddatblygu trefniadau partneriaeth lleol ar draws asiantaethau. Mae hyn yn cyd-fynd ag egwyddorion gofal iechyd darbodus a lle bynnag y bo modd, pan fydd risg yn caniatáu, dylid gofalu am bobl ifanc yn y gymuned mor agos at eu cartrefi â phosibl.

Mae rhaglen wella CAMHS wedi bod ar waith ers 2014-15 a bydd yn parhau yn 2016-17. Geilw hyn am newid diwylliannol yn y ddarpariaeth er mwyn sicrhau y gall adnodd bach ac arbenigol CAMHS ganolbwyntio ar y rhai sydd â'r salwch meddwl mwyaf parhaus. Wrth fwrw ymlaen â hyn, bydd angen i CAMHS adeiladu, cynnal a chryfhau partneriaethau gydag asiantaethau eraill ym maes gofal cymdeithasol awdurdodau lleol ac mewn mannau eraill. Mae timau amlddisgyblaethol sy'n gweithio yn y Gwasanaethau Integredig Cymorth i Deuluoedd a mentrau fel elfen iechyd Dechrau'n Deg yn hollbwysig i sicrhau bod y rhai sydd â'r angen mwyaf yn cael mynediad at CAMHS arbenigol ar y cyfle cyntaf; a sicrhau hefyd nad oes unrhyw anfantais i rai sydd â salwch meddwl ar lefel is, y gallai asiantaethau eraill ymdrin â nhw, gyda chymorth CAMHS priodol, gan leihau stigma.

Plant sy'n derbyn gofal a throseddwyr ifanc

Dengys tystiolaeth fod pobl ifanc sy'n derbyn gofal â lefelau uwch o anhwylder ymlyniad. Yn yr un modd, mae lefelau uwch o salwch meddwl i'w weld ymhlith rhai sy'n rhan o'r system troseddau ieuenctid. Gall adnabod a mynd i'r afael ag anghenion iechyd meddwl y grwpiau agored i niwed hyn yn gynnar sicrhau eu bod yn gallu integreiddio a chymryd rhan lawn yn yr ysgol ac yn eu cymunedau ehangach. Gall hefyd helpu gydag adsefydlu a lleihau cyfraddau atgwympo ymhlith troseddwyr ifanc. I gefnogi hyn, rydym wedi rhyddhau £250,000 ychwanegol ers 2015-16 i wella'r ffordd y mae CAMHS yn gweithio gyda thimau troseddau ieuenctid.

Sipsiwn a Theithwyr

Ym mis Gorffennaf 2015 cyhoeddwyd 'Teithio at Iechyd Gwell'. Mae'n ymateb i dystiolaeth glir fod angen gwella gwasanaethau gofal iechyd a mynediad atynt i Sipsiwn a Theithwyr. Cyfeiria hyn at sawl un o ymrwymiadau'r *Rhaglen Lywodraethu*, sef gwella mynediad a phrofiad y claf ac atal afiechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd drwy gynorthwyo ymarferwyr gofal iechyd i weithio'n effeithiol gyda Sipsiwn a Theithwyr. Lluniwyd y canllawiau mewn cydweithrediad â Sipsiwn a Theithwyr ar bob cam ac mae'n rhoi cyngor ar ymarfer proffesiynol a allai annog pobl i gyfranogi mwy ym maes iechyd a gwasanaethau iechyd. Cefnogir canllawiau Teithio at Iechyd Gwell gan nifer o ddulliau o fesur canlyniadau i fyrddau iechyd allu cynorthwyo yn y gwaith o'u gweithredu'n effeithiol. Er bod goblygiadau ariannol yn y flwyddyn gyfredol yn ymylol, yn y tymor hwy, yn dilyn ymgynghori a gweithrediad pellach y canllawiau, efallai y bydd goblygiadau ariannol pellach, yn enwedig o ran sicrhau bod y GIG yn meddu ar wybodaeth, dealltwriaeth a hyfforddiant i staff gofal iechyd mewn perthynas â'r gymuned hon.

Ym mis Medi 2015 cyhoeddwyd fframwaith gwasanaeth ar gyfer trin pobl sydd â phroblemau iechyd meddwl a phroblemau oherwydd camddefnyddio sylweddau sy'n cyd-ddigwydd. Lluniwyd yr arweiniad hwn i lywio a dylanwadu ar y modd y cyflawnir ymarfer integredig a chydweithredol wrth ddarparu gwasanaethau iechyd meddwl a chamddefnyddio sylweddau i oedolion, plant a phobl ifanc. Unwaith eto, ystyrir bod y goblygiadau ariannol yn ymylol yn y flwyddyn gyfredol, ond gallai fod goblygiadau pellach o ran y modd y caiff y canllawiau hyn eu rhoi ar waith yn enwedig o ran hyfforddiant a roddir i staff rheng flaen.

Mae gwaith wedi bod yn mynd rhagddo mewn nifer o feysydd ychwanegol gan gynnwys cefnogi'r broses o gyflwyno concordat Argyfwng rhwng yr Heddlu, y GIG a phartneriaid eraill i wella ymatebion i bobl sy'n cysylltu â'r heddlu ynglŷn â phroblemau iechyd meddwl, ac yn arbennig, mynd i'r afael ag anghenion iechyd ceiswyr lloches a ffoaduriaid.

Cyn-filwyr

Ers 2014-15 rydym wedi rhyddhau £100,000 ychwanegol yn flynyddol fel rhan o'r buddsoddiad mewn therapïau seicolegol i wella amseroedd aros am driniaeth yn ein gwasanaeth iechyd meddwl i gyn-filwyr, GIG Cymru i Gyn-filwyr. Caiff hyn ei ategu gan waith parhaus rhwng y gwasanaeth ac Iechyd Cyhoeddus Cymru er mwyn gweithredu canlyniadau adolygiad a gynhaliwyd yn 2014 ac a fydd yn gwneud y gwasanaeth yn fwy ymatebol i anghenion cyn-

filwyr sy'n cael eu hatgyfeirio at y gwasanaeth. Rhagwelir (gan y Lleng Brydeinig Frenhinol ac elusennau mawr eraill y lluoedd arfog) y bydd y galw am y gwasanaeth yn cynyddu o ganlyniad i frwydro diweddar yn Affganistan ac wrth i niferoedd y rhai sy'n gadael y gwasanaeth godi o ganlyniad i ddileu swyddi milwrol.

Mae iechyd meddwl yn 1 o'r 4 maes blaenoriaeth ar gyfer gweithredu cynnar a nodwyd yn fframwaith strategol yr iaith Gymraeg - *Mwy na Geiriau*. Dangosodd Arolwg Boddhad Defnyddwyr Gwasanaeth (Archwiliad Hanfodion Gofal) ym mis Mehefin 2013 fod 98% o gleifion yn cael gwybodaeth lawn am eu gofal mewn iaith a modd sy'n sensitif i'w hanghenion. Er mwyn cefnogi hyn ymhellach rydym wedi sicrhau bod y pedwar llyfr mwyaf poblogaidd o dan Gynllun Presgripsiwn Llyfrau Cymru wedi cael eu cyfieithu i'r Gymraeg ac ar gael ar CD. Yn lleol, mae mentrau iaith Gymraeg Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr yn cynnwys datblygu llwybr defnyddwyr gwasanaeth dwyieithog i sicrhau bod gweithwyr iechyd meddwl dwyieithog ar gael ar gyfer defnyddwyr gwasanaeth sy'n siarad Cymraeg, a nodi anghenion heb eu diwallu. Bellach, mae Pecyn Cymorth Asesu Gwybyddol Cymdeithas Alzheimer yn cael ei ddefnyddio'n helaeth ar draws gofal sylfaenol fel adnodd diagnostig, a chaiff ei gydnabod yn eang gan gyrff proffesiynol, gan gynnwys Coleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol a Choleg Brenhinol y Seiciatryddion. Mae'n parhau i chwarae rhan hanfodol yn cynyddu dealltwriaeth meddygon teulu ac yn hybu gwell dealltwriaeth a rhagoriaeth. Mae defnyddio dewis iaith yn arbennig o bwysig, nid yn lleiaf oherwydd gall y dirywiad sy'n gysylltiedig â dementia olygu na all siaradwyr Cymraeg iaith gyntaf gyfathrebu'n rhwydd mewn unrhyw iaith heblaw eu mamiaith. Yn ddiweddar, cwblhaodd Prifysgol Bangor gyfieithiad o'r adnodd hwn, sy'n golygu bod mwy o ddewis i glinigwyr a chleifion Cymraeg eu hiaith.

Ceir cysylltiad clir rhwng problemau iechyd meddwl a thlodi. Canfu astudiaethau mai ymhlith pobl ag afiechyd meddwl y mae'r gyfradd gyflogaeth isaf o blith unrhyw grŵp o bobl anabl. Mae modd dadlau hefyd eu bod yn dioddef mwy yn sgil tlodi, tai llai addas a mwy o arwahanrwydd cymdeithasol. Mae'n bwysig fod ein hymdrechion i drechu tlodi yn cydnabod hyn. Gwyddom fod lleihau nifer yr achosion o broblemau iechyd meddwl yn bwysig er mwyn cael cymunedau sy'n gweithredu'n iach, gwella cydlyniant a chynhwysiant cymdeithasol a sicrhau ffyniant. Gwyddom mai pobl yn ardaloedd mwyaf difreintiedig Cymru sydd fwyaf tebygol o ddioddef waethaf yn sgil salwch meddwl a mwy o achosion o salwch meddwl.

Mae cyllidebau'n effeithio'n uniongyrchol ac yn anuniongyrchol ar anfantais economaidd-gymdeithasol, trechu tlodi ac adeiladu cymunedau cynaliadwy, gan gyfrannu at gyflogi pobl yn uniongyrchol ym maes iechyd meddwl, yn enwedig y Trydydd Sector a gefnogir drwy arian grant S64. Mae ein gwaith hefyd yn cefnogi pobl sy'n agored i niwed drwy hyrwyddo adferiad sy'n eu helpu i fyw'n annibynnol a chymryd rhan yn economaidd. Dengys tystiolaeth mai salwch meddwl yw un o'r prif resymau dros absenoldeb yn y gweithlu ac mae'n ffactor sylweddol yn achos nifer o bobl sy'n economaidd anweithgar yn hirdymor. Mae bod mewn gwaith yn diogelu'n helaeth rhag gorfod byw mewn tlodi. Bydd hybu lles meddyliol a sefydlu gwasanaethau cymorth hygyrch yn

lleihau nifer y bobl sy’n methu â gweithio oherwydd salwch meddwl, ac i bobl mewn gwaith, bydd yn ysgogi gwellhad mwy buan, yn lleihau'r amser y byddant yn absennol o'r gwaith ac yn eu galluogi i ddychwelyd i'r gwaith yn gynt. Rydym yn cwblhau manylion rhaglen newydd o gefnogaeth gan gymheiriaid i helpu bron 6,000 o bobl sydd â phroblemau camddefnyddio sylweddau a phroblemau iechyd meddwl i gael gwaith neu i ddod yn nes at gael gwaith. Cefnogir y rhaglen yn rhannol gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop. Ceir rhaglen arall o gefnogaeth gan gymheiriaid a fydd hefyd yn helpu pobl mewn gwaith sy'n dioddef problemau iechyd i gadw eu gwaith.

Un o themâu allweddol ein dull o weithredu yw mynd i'r afael â phroblemau yn gynnar mewn bywyd er mwyn eu hatal rhag datblygu’n broblemau mwy difrifol ar ôl tyfu’n oedolion. Bydd gan 1 o bob 10 o blant rhwng 5 ac 16 oed broblem iechyd meddwl, a bydd llawer mwy â phroblemau ymddygiad. Yn ogystal, mae llawer o blant yn gweithredu fel gofalwyr ac yn gorfod cynorthwyo rhiant/gwarcheidwaid sydd â salwch meddwl eu hunain. Maent angen cymorth i gyflawni eu rôl, gan gynnwys gwybodaeth a chyngor.

Ar ben arall y sbectrwm oedran, mae gwella gofal, cymorth ac ymwybyddiaeth o ddementia yn flaenoriaeth allweddol. Mae dementia yn costio cryn dipyn i’r pwrs cyhoeddus a phreifat, gyda’r niferoedd yn cynyddu wrth i'r boblogaeth heneiddio. Gofalwyr sy’n ysgwyddo cyfran fawr o’r gost a gall gyfrannu’n sylweddol at dlodi’r cartref. Mae Dementia UK yn amcangyfrif bod £690m y flwyddyn o incwm yn cael ei golli gan ofalwyr sy'n gorfod rhoi'r gorau i weithio neu leihau oriau gwaith. Mae'r gost yn bersonol hefyd, gan fod y gofalwr yn aml yn gorfod aberthu eu bywyd cymdeithasol er mwyn darparu gofal pwrpasol 24/7.

Erys pryderon mewn perthynas â Diwygio Lles yng Nghymru a chynhyrchwyd papur ar effaith diwygio lles ar iechyd pobl â salwch meddwl difrifol gan y sefydliad trydydd sector, Hafal. Mae'r papur yn disgrifio sut y gall y diwygiadau presennol i'r system budd-daliadau lles beri anhawster i bobl yng Nghymru sydd â salwch meddwl difrifol a’r cysylltiad posibl rhwng hyn a'r anghydraddoldebau sy'n bodoli eisoes o ran y canlyniadau iechyd a gofal cymdeithasol y mae’r grŵp hwn o bobl yn eu hwynebu.

Tystiolaeth

Mae buddsoddiad rheolaidd ers 2011-12 o £3.5 miliwn yn cefnogi deddfwriaeth iechyd meddwl arloesol Mesur Iechyd Meddwl (Cymru) 2010, a gychwynnodd yn 2012. Mae'r buddsoddiad wedi golygu bod Gwasanaethau Cymorth Iechyd Meddwl Gofal Sylfaenol Lleol yn cael eu darparu’n lleol bellach ledled Cymru. Rhwng mis Ebrill 2013 a mis Medi 2015, cynhaliwyd dros 80,000 o asesiadau iechyd meddwl sylfaenol (nid oedd y gwasanaeth hwn ar gael cyn gweithredu’r Mesur). Nifer cyfartalog yr asesiadau bob mis yw 2,669.

Mae'r Mesur hefyd yn sicrhau hawl statudol i gynllun gofal a thriniaeth holistaidd ar gyfer defnyddwyr gwasanaethau mewn gofal eilaidd, adolygiad rheolaidd a hawliau i ailasesu gwasanaethau yn dilyn eu rhyddhau o ysbyty. Rhwng mis Ebrill 2013 a mis Hydref 2015 roedd 24,767 o drigolion Cymru ar

gyfartaledd yn cael gwasanaethau iechyd meddwl eilaidd bob mis. Hefyd, buddsoddodd y Mesur £1.5 miliwn tuag at sicrhau eiriolaeth i bob claf iechyd meddwl mewnol pa un a ydynt yn gleifion dan gadwad ai peidio.

Roedd adran 48 o'r Mesur yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i adolygu gweithrediad y Mesur at ddibenion cyhoeddi un neu ragor o adroddiadau o fewn pedair blynedd i'w gychwyn. Bydd y ddyletswydd derfynol i lunio adroddiad adolygu yn cael ei osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn 2015. Mae'r adolygiad wedi defnyddio gwybodaeth o amrywiaeth eang o ffynonellau gan gynnwys:

- grwpiau gorchwyl a gorffen a gynulliwyd o blith ystod o randdeiliaid i ystyried materion penodol
- ymchwil a gomisiynwyd yn annibynnol
- arolygon boddhad defnyddwyr gwasanaeth ac ymarferwyr cyffredinol
- arolygon a sylwadau'r trydydd sector
- cydymffurfiaeth â gofynion cyfreithiol y Mesur
- dulliau meintiol o fesur perfformiad
- gwaith craffu ar ôl deddfu y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol ar argymhellion y Mesur

ac yn cefnogi canfyddiadau'r Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol fod y Mesur wedi gwella gwasanaethau, ond hefyd ei fod wedi sicrhau gwerth am arian, a bod y gwelliannau'n parhau.
Bydd set ddata craidd iechyd meddwl, gan gynnwys canlyniadau o safbwynt defnyddiwr gwasanaeth, yn gwerthuso effaith y strategaeth. Bydd yn cynnwys mesur canlyniadau o safbwynt defnyddiwr gwasanaeth a bydd hefyd yn casglu data ethnigrwydd ym mhob un o leoliadau cleifion mewnol seiciatrig y GIG. Rydym yn parhau i ddatblygu hyn gydag Uned Cydraddoldeb a Hawliau Dynol y GIG a Diverse Cymru
Mae Strategaeth Law yn Llaw at Iechyd Meddwl (2012) yn disgrifio sut mae iechyd meddwl yn sbardun allweddol i ddatblygiad cymdeithasol ac economaidd. Bydd y cynnydd yn y gyllideb iechyd meddwl, i wasanaethau oedolion a phlant fel ei gilydd, yn sicrhau bod Cymru ar y blaen o ran hybu iechyd meddwl da a mynd i'r afael â salwch meddwl pan fydd yn digwydd. Strategaeth integredig ar draws y Llywodraeth yw hi, sy'n sicrhau bod iechyd, gofal cymdeithasol a phartneriaid ehangach megis tai, addysg a gwaith yr heddlu yn cydweithredu i gyflawni ei chanlyniadau. Mae'n oed-gynhwysol ar gyfer plant ac yn ymgorffori Siarter y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Hawliau'r Plentyn yn ei dull o weithredu. Mae'r strategaeth yn ceisio sicrhau gwelliant parhaus ac o ganlyniad, mae'n cynnwys cynlluniau cyflawni tair blynedd ar hyd y deng mlynedd y bydd yn weithredol, er mwyn sicrhau bod y camau nesaf ar gyfer gwella yn cael eu hystyried. Mae wedi ystyried y cynllun ar gyfer y tair blynedd gyntaf ac mae'r canfyddiadau, ochr yn ochr ag ymgysylltiad pwysig â rhanddeiliaid wedi llywio'r cynllun cyflawni nesaf sy'n cael ei ddrafftio ar gyfer y cyfnod 2016-19. Bydd y cynllun hwn yn destun ymgynghoriad ffurfiol rhwng mis Ionawr a mis Mawrth 2016 ac mae disgwyl iddo gael ei gyhoeddi ym mis Mehefin 2016.

Ystyrir bod gan bobl â phroblemau iechyd meddwl anabledd, felly i bob pwrpas mae’r strategaeth hon yn anelu at estyn yn gadarnhaol i galon y broses o fynd i'r afael ag anghydraddoldebau. Caiff materion yn ymwneud â’r iaith Gymraeg eu hystyried yn llawn mewn perthynas â'r Strategaeth a'i chynllun cyflawni ac ar gyfer y rhai sydd â’r angen mwyaf, rhoddir sylw arbennig, er enghraifft, i bobl â dementia sydd ag angen clinigol am asesiad yn eu hiaith gyntaf.

Bydd y buddsoddiad hwn yn effeithio’n uniongyrchol ar ddatblygiad economaidd hirdymor Cymru drwy greu swyddi arbenigol o ansawdd uchel yn y GIG. Bydd hefyd yn helpu i chwyddo’r gweithlu ar gyfer y dyfodol. Er enghraifft, mae disgwyl i'r gweithlu nyrsio yn CAMHS gynyddu tua dwy ran o dair o ganlyniad i'r buddsoddiad hwn.

Yn fwy cyffredinol, bydd y buddsoddiad yn cefnogi amcanion trechu tlodi drwy wella cyrhaeddiad addysgol plant a phobl ifanc, sy’n ganolog i’r cynlluniau gwariant. Dengys tystiolaeth y gellir priodoli’r cynnydd yn nifer yr atgyfeiriadau at wasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasoed yn y blynyddoedd diwethaf (gyda mwy na 100% o gynnydd yn nifer yr atgyfeiriadau dros bedair blynedd), yn rhannol i atgyfeiriadau ar gyfer cyflyrau niwroddatblygiadol. Caiff £2m o gyllid ei dargedu at ddatblygu gwasanaethau i wneud diagnosis a thrin y cyflyrau hyn a fydd yn sicrhau manteision uniongyrchol i gyrhaeddiad pobl ifanc yn sgil eu gallu i gymryd rhan yn llawn yn eu haddysg. Hefyd, targedir cyllid tuag at bobl ifanc yn y system cyfiawnder troseddol, y dangosodd ymchwil gan yr Ymddiriedolaeth Diwygio Carchardai fod ganddynt lefelau uwch o anghenion iechyd meddwl. Bydd sicrhau bod eu hanghenion yn cael eu diwallu mewn modd amserol yn gostwng lefelau aildroseddu ymhlith y grŵp hwn gan hyrwyddo’r broses o’u hadsefydlu yn y gymdeithas.

Ar gyfer oedolion sydd â phroblemau iechyd meddwl, mae’r buddsoddiad hwn yn cefnogi adferiad pobl a’u cadw mewn gwaith os ydynt yn datblygu problemau iechyd meddwl ac yn eu caniatáu i ailymgysylltu â'r gweithle wrth iddynt wella. Bydd hyn yn cefnogi datblygiad economaidd fel y gwna cymorth i'w gofalwyr allu parhau yn y gweithle er mwyn lleihau tlodi.

Mae cyfran sylweddol o'r buddsoddiad iechyd meddwl newydd ar gyfer 2015-16 (£5.5m) wedi’i dargedu tuag at gefnogi a gwella gwasanaethau dementia, cyflwr sy’n effeithio’n fwyaf penodol ar bobl hŷn, sy’n boblogaeth â nodwedd warchodedig. Mae hyn yn cynnwys £4.05m i helpu i sefydlu timau cyswllt seiciatrig ym mhob ysbyty cyffredinol dosbarth yng Nghymru i gynorthwyo staff i ddarparu asesiadau iechyd meddwl amserol a lleihau hyd arhosiad a chyfraddau ailddерbyn i’r ysbyty, £500,000 o fuddsoddiad newydd ar gyfer gweithwyr cymorth Therapi Galwedigaethol mewn unedau iechyd meddwl i bobl hŷn er mwyn gwella gweithgareddau dydd ac ansawdd gofal a £800,000 o gyllid newydd ar gyfer Gweithwyr Cymorth Dementia Gofal Sylfaenol. Hefyd, roedd £240,000 o gyllid anghylchol ar gyfer sesiynau nyrsys cyswllt dementia i gynyddu cyfraddau diagnosis a hyfforddiant ar gyfer staff cartrefi gofal.

Mae poblogaeth Cymru yn heneiddio ac o ganlyniad, bydd nifer yr achosion o ddementia yn cynyddu. Mae ymchwil a gynhaliwyd gan Gymdeithas

Alzheimer, ar gyfer ei hail argraffiad o'r adroddiad Dementia UK, yn dangos y bydd 850,000 o bobl yn byw gyda dementia yn y DU erbyn 2015. Mae hyn yn costio £26 biliwn y flwyddyn i'r DU. Telir dwy ran o dair (£17.4 biliwn) o gost amcangyfrifedig dementia gan bobl â dementia a'u teuluoedd, naill ai drwy ofal di-dâl (£11.6 biliwn) neu drwy dalu am ofal cymdeithasol preifat. Mae gwella gwasanaethau i bobl sy'n dioddef o ddementia nid yn unig yn gwella ansawdd eu bywydau hwy, mae hefyd yn gwella ansawdd bywydau aelodau teuluol sy'n gorfod ysgwyddo'r baich a'r gost o ofalu amdanynt, gyda llawer ohonynt yn gorfod rhoi'r gorau i weithio er mwyn cynorthwyo eu perthnasau. Bydd hyn yn effeithio ar ansawdd eu bywydau eu hunain ac felly bydd buddsoddi mewn gwasanaethau newydd yn atal tlodi ymysg y boblogaeth ehangach hefyd ac yn hyrwyddo blaenoriaethau Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).

O ran y nodweddion gwarchodedig eraill, gellir dangos y bydd y buddsoddiad a ddarperir o 2015-16 yn creu manteision ehangach. Yn benodol, bydd darparu cyllid newydd o £1.5m ar gyfer gwasanaethau amenedigol (nodweddion gwarchodedig mamolaeth a phlant) yn gwella proses ymlyniad rhwng y fam a'r plentyn y gwyddys ei bod yn gwella canlyniadau ar gyfer y plentyn a'r teulu ac yn atal risgiau o broblemau yn ddiweddarach mewn bywyd. Defnyddir yr arian i sefydlu gwasanaethau amenedigol arbenigol yn y gymuned ar draws pob bwrdd iechyd yng Nghymru.

Rydym hefyd yn darparu £3 miliwn (£1.9m ar gyfer oedolion ac £1.1m ar gyfer plant) i wella mynediad at therapïau seicolegol. Mae'r Pwyllgor Rheoli Therapïau Seicolegol Cenedlaethol wedi cynhyrchu cynllun gweithredu sy'n darparu adnodd i gynorthwyo byrddau iechyd i ddatblygu gweithlu gyda'r cymwyseddau i ddarparu therapïau seicolegol. Mae byrddau iechyd wedi cyflwyno eu cynigion gan ddefnyddio'r fframwaith hwn er mwyn dangos sut y maent yn bwriadu gwella mynediad at therapïau seicolegol. Mae'r fenter hefyd yn cefnogi unigolion a allai fod wedi dioddef stigma a gwahaniaethu o ganlyniad i gyfeiriadedd rhywiol, anabledd, hil, crefydd a chred, gan gyfrannu at gydlyniant cymunedol.

Mae integreiddio a chydweithio yn ganolog i'r gwaith hwn, yn enwedig o ran cymorth gofal mwy hirdymor ar gyfer pobl hŷn â dementia, lle mae'r ddarpariaeth dai a gofal a chymorth awdurdodau lleol yn rhan o'r pecyn ehangach o gymorth ar gyfer y gymuned hon. Hefyd mewn perthynas â darparu ar gyfer iechyd emosiynol ac iechyd meddwl plant a phobl ifanc, lle rydym yn buddsoddi £7.65m, a lle mae darpariaeth y GIG yn un rhan o wasanaeth sy'n rhychwantu gwaith ieuenctid, gwasanaethau plant Awdurdodau Lleol a gwasanaethau cymdeithasol, cwnsela ysgolion ac eraill.

Datblygwyd cynigion ariannu o ganlyniad i dystiolaeth o'r angen i wella darpariaeth y Comisiynydd Plant, ymchwiliadau pwyllgorau Cynulliad Cenedlaethol Cymru, ymchwiliadau AGIC/Swyddfa Archwilio Cymru ac adborth arall gan randdeiliaid.

Ceir disgwyliad cyffredinol bod defnyddwyr gwasanaeth yn cymryd rhan weithredol ac yn cydgynhyrchu fel partneriaid cyfartal yn eu dewisiadau gofal

eu hunain ac yn y gwaith o ddatblygu gwasanaethau. Mae defnyddwyr gwasanaeth yn cyfrannu eu safbwyntiau drwy gyfranogi ar fyrddau partneriaeth lleol a chenedlaethol yn ogystal â rhanddeiliaid a grwpiau eraill, gyda fforwm Cenedlaethol Defnyddwyr Gwasanaethau, sydd â gofynion penodol er mwyn sicrhau bod pobl o grwpiau gwarchodedig megis pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig ac ati wedi’u cynrychioli ar y fforwm, yn cyfarfod dair gwaith y flwyddyn. Gwneir gwaith hefyd gan Wasanaeth Gwella 1000 o Fywydau Iechyd Cyhoeddus Cymru, y trydydd sector a defnyddwyr gwasanaeth ar gynhyrchu dulliau o fesur canlyniadau'n seiliedig ar nodau defnyddwyr gwasanaeth sy'n caniatáu i ddefnyddwyr gwasanaeth roi gwybod am eu canfyddiad o’r modd y cyflawnir canlyniadau sy'n bwysig iddynt.

Gwelliant Parhaus
Mae Law yn Llaw at Iechyd Meddwl yn ein galluogi i fesur llwyddiant ein gwaith drwy ystod o ddulliau o fesur canlyniadau, yn cynnwys rhai sy’n benodol i iechyd meddwl yn ogystal â dangosyddion mwy cyffredinol o newid ehangach.

Gwasanaethau Cymdeithasol
Mae pobl iau, pobl hŷn a phobl anabl yn fwy tebygol o ddibynnu ar y gofal cymdeithasol a ddarperir gan wasanaethau cyhoeddus. Yn y cyd-destun hwn dengys rhagolygon y bydd newidiadau demograffig a disgwyliadau cynyddol ymysg y cyhoedd ochr yn ochr â chynnydd yn yr achosion o gyflyrau penodol sy’n fwy cyffredin ymhlith pobl hŷn, megis dementia, yn cynyddu pwysau ar gostau gofal. Gwyddom fod gofalwyr, pobl anabl ac eraill sy'n agored i niwed yn fwy tebygol o fod yn byw mewn tlodi a phrofi allgáu cymdeithasol. Ar yr un pryd mae’r un tueddiadau hyn yn awgrymu y gallai mesurau ataliol wella lles ac arbed arian cyhoeddus dros y tymor hwy o dan yr amgylchiadau cywir. Mae'r dadansoddiad hwn yn cefnogi ein penderfyniad i gynnwys gwasanaethau cymdeithasol ymhlith yr ystyriaethau allweddol ar gyfer y Gyllideb Ddrafft hon.

Mae ein penderfyniad i ddyrannu £21m ychwanegol i'r Grant Cynnal Refeniw ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol yn cydnabod pwysigrwydd canolbwyntio ar gefnogi a chyflymu newid trawsffurfiol ar draws y system iechyd a gofal cymdeithasol er mwyn rhoi sylw i'r heriau hyn, gan ganolbwyntio'n benodol ar ddarpariaeth rheng flaen.

Mae ein blaenoriaethau allweddol ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol wedi’u hymgorffori yn y rhaglen Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy i Gymru a gweithrediad Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru). Mae'r rhain yn gosod pwyslais ar les pobl sydd angen gofal a chymorth a gofalwyr sydd angen cymorth ochr yn ochr â sicrhau bod gan bobl lais llawer cryfach a mwy o reolaeth dros y gwasanaethau y maent yn eu cael, symleiddio'r ffordd y caiff gwasanaethau eu darparu, a gwella lles yr holl bobl sy'n byw yng Nghymru.

Drwy amddiffyn rhaglenni hanfodol megis y rhaglen Cefnogi Pobl rydym wedi cydnabod cyfraniad pwysig gofal cymdeithasol i’r bobl fwyaf agored i niwed, boed am resymau’n ymwneud â henaint, anabledd neu'r angen i amddiffyn

plant. Mae'r rhaglen hon nid yn unig yn darparu cymorth sy'n gysylltiedig â thai ar gyfer rhai o'r bobl fwyaf agored i niwed ac wedi'u hallgáu'n gymdeithasol ond mae hefyd yn helpu unigolion a theuluoedd sy'n ddigartref neu mewn perygl o fod yn ddigartref i ddod o hyd i gartref a'i gadw, ac i fyw'n annibynnol, yn ogystal â gwneud cyfraniad o bwys i'n hagenda Trechu Tlodi. Mae'r rhaglen yn enghraifft o'r camau y gellir eu cymryd i atal neu leihau'r angen am ymyriadau mwy costus gan y GIG a/neu ofal cymdeithasol. Mae'n helpu unigolion a theuluoedd ac mewn rhai achosion, yn cynorthwyo pobl sy'n dod yn rhan o'r system cyfiawnder troseddol.

Roedd gwariant cyhoeddus gros ar ofal cymdeithasol yn fwy na £19.6 biliwn yn 2014-15, gyda £0.2 biliwn wedi'i godi mewn ffioedd gan fod cymaint o wasanaethau cymdeithasol i oedolion yn ddarostyngedig i brawf modd. Mae'r gwariant hwn bron i gyd yn cael ei ariannu gan lywodraeth leol. Mae pwysau demograffig yn sgil cynnydd yn y disgwyliad oes ymhlith pobl hŷn a phobl sy'n anabl, ynghyd â thwf yn y galw am wasanaethau i blant, wedi golygu bod gwariant ar wasanaethau cymdeithasol wedi mwy na dyblu ers 2001-02. Mae dyletswydd statudol ar Awdurdodau Lleol i ddarparu gwasanaethau cymdeithasol ac mae'r ddarpariaeth yn gymysgedd o ddarpariaeth uniongyrchol a gwasanaethau a gomisiynir gan ddarparwyr y sector annibynnol a'r trydydd sector.

Mae cyllideb Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol wedi darparu cyllid ar gyfer cefnogi'r gwaith o gyflawni'r fframwaith deddfwriaethol, gweithio mewn partneriaeth â defnyddwyr gwasanaethau, awdurdodau lleol, y trydydd sector, y sector annibynnol a phartneriaid eraill i gydgynhyrchu cyfeiriad strategol ar gyfer y sector yng Nghymru, a meithrin a chyflymu newid trawsffurfiol yn y ffordd y mae gofal cymdeithasol yn cael ei ddarparu i ddinasyddion Cymru fel y nodir yn Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy i Gymru: Fframwaith Gweithredu. Bydd y ffocws ar gyfer 2016-17 ar sicrhau bod Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn cael ei gweithredu.

Mae'r gyllideb ar gyfer 2016-17 yn cynnwys trosglwyddo £27m o'r Adran Gwaith a Phensiynau i Lywodraeth Cymru mewn perthynas â'r Gronfa Byw'n Annibynnol.

Effeithiau
Mae cyllidebau Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol yn cefnogi gweithrediad Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru). Mae'r Ddeddf yn darparu'r fframwaith statudol ar gyfer cyflawni ymrwymiad Llywodraeth Cymru i sicrhau y darperir gofal a chymorth i bobl o bob oed, fel rhan o deuluoedd a chymunedau. Mae'r Ddeddf yn gosod ffocws sylweddol ar wella canlyniadau a lles drwy gamau ataliol ac ymyrraeth gynnar, yn enwedig er mwyn sicrhau gofal a chymorth i ddiwallu anghenion pobl sy'n agored i niwed. Mae hyn yn cynnwys plant, pobl hŷn, gofalwyr a phobl ag anableddau. Mae gweithredu a datblygu rheoliadau, codau ymarfer a chanllawiau statudol sy'n deillio o'r Ddeddf wedi bod yn flaenoriaeth wrth baratoi ar gyfer y dyddiad y daw i rym ar 6 Ebrill 2016. Mae'r ffocws ar gynyddu gwasanaethau cymdeithasol ataliol ac ymyrraeth gynnar yn ganolog i *Gwasanaethau*

Cymdeithasol Cynaliadwy: Fframwaith Gweithredu, ac mae dyletswyddau a phwerau i weithredu'r newid hwn bellach wedi'u gwneud yn gyfraith drwy'r Ddeddf.

Mae deddfwriaeth bellach i wella ansawdd gofal ar gyfer pobl sy'n agored i niwed yn cael ei datblygu drwy'r Bil Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) a fydd yn gwneud newidiadau i rôl arolygu, a lle bo angen, yn cryfhau'r gallu i fynd i'r afael â methiannau gwasanaethau fel y rhai a ganfuwyd gan Operation Jasmine yn narpariaeth cartrefi preswyl a chartrefi nyrsio ar draws Gwent ar ddechrau'r 2000au.

Mae'r gweithlu gofal cymdeithasol yn rhan sylweddol o'r farchnad lafur yng Nghymru. Yn 2015-16, darparodd Rhaglen Datblygu'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol £7.15 miliwn i'w fuddsoddi mewn hyfforddiant i bobl sy'n gweithio ym maes gofal cymdeithasol ar gyfer gwella ansawdd a rheolaeth y ddarpariaeth Gwasanaethau Cymdeithasol yng Nghymru, gan ganolbwyntio yn 2015-16 ar eu paratoi ar gyfer newidiadau'n deillio o'r Ddeddf. Darperir y rhan fwyaf o'r arian grant hwn yn uniongyrchol i Awdurdodau Lleol. Darperir £1m o'r grant i Gyngor Gofal Cymru i ariannu'r gwaith o ddatblygu'r rhaglen hyfforddi genedlaethol ar gyfer gweithredu'r Ddeddf.

Y bwriad yw sicrhau y bydd y bobl sy'n derbyn arian o'r Gronfa Byw'n Annibynnol ar hyn o bryd yn parhau i gael cefnogaeth yn sgil trosglwyddo'r cyllid. Yn y tymor byr mae'r cyllid a drosglwyddwyd yn cael ei ddarparu i awdurdodau lleol i'w galluogi i barhau i roi cymorth ariannol i'r rhai a arferai dderbyn taliadau o'r Gronfa. Yn 2016 bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda chynrychiolwyr rhanddeiliaid ar drefniadau datblygu hirdymor.

Ymgysylltu

Mae cydgynhyrchu polisïau gwasanaethau cymdeithasol newydd gyda defnyddwyr gwasanaeth, gweithwyr proffesiynol a phob partner darparu wedi ei ymgorffori yn y Rhaglen Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy a phob un o'r newidiadau deddfwriaethol a nodir yn y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) a Bil Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru). Mae Fforwm Partneriaeth Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol, a sefydlwyd gan y cyn Ddirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol, yn parhau i ddod ag arweinwyr gwleidyddol ac arweinwyr anweithredol at ei gilydd o bob rhan o'r system gofal cymdeithasol ac iechyd er mwyn llunio agenda ar y cyd ar gyfer newid. Mae'r panel dinasyddion gwasanaethau cymdeithasol cenedlaethol ar gyfer Cymru yn dod â phrofiad uniongyrchol defnyddwyr gwasanaethau i ganol y broses o lunio polisïau Llywodraeth Cymru. Defnyddiwyd ymgynghoriadau ffurfiol yn rhan o'r gwaith o ddatblygu a llunio diwygiadau deddfwriaethol i wasanaethau cymdeithasol a chynhaliwyd asesiadau effaith ar bob darn o is-ddeddfwriaeth.

Ar ôl ymgysylltu â rhanddeiliaid drwy weithdy a fynychwyd gan oddeutu 200 o gynrychiolwyr a chyda chynrychiolwyr y Trydydd Sector, gan gynnwys Cynghrair y Cynghreiriau Iechyd a Gofal Cymdeithasol, sefydlwyd Grant newydd i'r Trydydd Sector ar gyfer 2016-17 yn sail i'r gwaith o gyflawni Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru). Yn dilyn cylch ceisiadau

cystadleuol, bydd cyllid yn cael ei ddarparu i sefydliadau'r Trydydd Sector i helpu i gyflawni’r ddeddfwriaeth a’r polisi.

Tystiolaeth
Mae'r gwasanaethau cymdeithasol yn cefnogi tua 80,000 o oedolion, gan ddarparu gofal statudol i bobl â phroblemau iechyd meddwl, anableddau corfforol a dysgu a phobl hŷn eiddil. Cafodd dros 35,000 o blant yng Nghymru eu hatgyfeirio at y gwasanaethau cymdeithasol yn 2014-15. Mae cofrestrau amddiffyn plant yn cofnodi 2,940 o achosion o esgeulustod, a cham-drin emosiynol, corfforol a/neu rywiol. Ceir 5,615 blant sy'n derbyn gofal yng Nghymru.

Mae'r rhagolygon ariannol yn anodd. Mae'r Rhaglen Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy a gweithrediad Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn canolbwyntio ar gefnogi a chyflymu newid trawsffurfiol ar draws y system iechyd a gofal cymdeithasol er mwyn rhoi sylw i'r heriau hyn a sicrhau bod gwasanaethau yn canolbwyntio ar atal ac ymyrryd yn gynnar.

Gwelliant parhaus
Ymgorfforwyd blaenoriaethau allweddol ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol yn y Rhaglen Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy i Gymru. Mae'r rhain yn cynnwys sicrhau bod dinasyddion yn cael llais llawer cryfach a mwy o reolaeth dros y gwasanaethau y maent yn eu derbyn, symleiddio'r ffordd y mae gwasanaethau'n cael eu darparu, a gwella lles pob un o’n dinasyddion. Ffocws penodol ar gyfer 2016-17 fydd gweld Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn dod i rym.

Iechyd y Cyhoedd
Gyda phoblogaeth sy'n heneiddio, mae'n hanfodol ein bod yn gweithio gyda phobl er mwyn helpu i ddiogelu eu hiechyd wrth iddynt fynd yn hŷn. Drwy ddiogelu ein buddsoddiad mewn iechyd cyhoeddus rydym wedi ymrwymo i ddarparu mwy o reolaeth dros iechyd a lles a mynediad cyflymach at gyngor a gwasanaethau ar gyfer y rhai sydd fwyaf o’u hangen.

Bydd cyllidebau ar gyfer hybu iechyd, diogelu iechyd a mesurau ataliol yn cynyddu yn 2016-17. Mae'r cynnydd yn adlewyrchu ehangiad rhaglenni iechyd cyhoeddus megis imiwneiddio a sgrinio. Mae enghreifftiau o effaith y rhaglenni hyn yn cynnwys tua 35,000 o blant yng Nghymru yn cael brechiadau sylfaenol a phigiadau atgyfnerthu bob blwyddyn, mwy na 400,000 o bobl 65 oed neu hŷn yn cael brechiadau rhag y ffliw a darparu gwasanaethau Sgrinio Retinopathi Diabetig i fwy na 111,000 o gleifion. Gyda'r gwasanaethau hyn, y nod yw cyffredinoliaeth gymesur, gan helpu pawb yn y gymuned, ond targedu cymorth yn unol â'r angen. Felly, er enghraifft, gwneir mwy o ymdrech ar hyn o bryd tuag at wneud yn siŵr fod grwpiau nad ydynt yn manteisio ar gyfleoedd sgrinio iechyd yn cael cymorth i wneud hynny.

At ei gilydd, mae'r cynnydd yn y cyllid i **Iechyd Cyhoeddus Cymru** yn deillio o drosglwyddo cyllideb ac ymrwymiadau i’r dyraniad cyllid craidd ar gyfer Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae'r cyllid craidd yn galluogi Iechyd Cyhoeddus

Cymru i gyflawni ei swyddogaethau fel y’u nodir yn y ddeddfwriaeth, gan gynnwys gwasanaethau sy'n cwmpasu gwella a diogelu iechyd, gwybodaeth ac ymchwil iechyd y cyhoedd, a rhaglenni sgrinio poblogaeth cenedlaethol ar gyfer pobl Cymru. Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cefnogi’r gwaith o gyflawni llawer o'r camau gweithredu mewn perthynas â gwella iechyd y cyhoedd a lleihau anghydraddoldebau o ran disgwyliad oes iach.

Bydd trosglwyddo **cyllid imiwneiddio** ychwanegol yn cynyddu'r cyllidebau imiwneiddio presennol ym mhob Bwrdd Iechyd ac yn gynrychiadol o’r rhaglen imiwneiddio sy'n ehangu yng Nghymru. Mae'r ehangiad yn cynnwys imiwneiddiadau rotafirws a ffliw i blant; rhaglen frechu reolaidd newydd rhag yr eryr ar gyfer pobl dros 70 oed, a chyflwynwyd rhaglen dal i fyny am amser cyfyngedig am y tro cyntaf ar gyfer rhai sy’n dechrau mewn prifysgol o dan 25 oed sydd mewn mwy o berygl o ddal Llid yr Ymennydd C. Mae Byrddau Iechyd wedi bod yn derbyn cyllid canol blwyddyn ychwanegol ar gyfer imiwneiddio mewn blynyddoedd blaenorol, felly nid yw’r trosglwyddiad hwn ond yn cadarnhau trefniadau sydd eisoes wedi bod ar waith ers peth amser a bydd yn awr yn caniatáu i Fyrddau Iechyd gynllunio gyda mwy o sicrwydd ar gyfer y maes polisi pwysig hwn. Mae imiwneiddio yn wasanaeth cyffredinol. Y nod yw creu "imiwnedd torfol", gan warchod pob rhan o'r gymuned yn gyfartal.

Gall camau gweithredu iechyd y cyhoedd gyfrannu at yr **agenda gofal iechyd darbodus**, a gwella effaith gwariant drwy hynny, er enghraifft drwy:

- helpu i rymuso pobl a’u cymunedau i gael mwy o reolaeth ar eu hiechyd ar sail cydgynhyrchu;
- datblygu camau ataliol ac ymyriadau cynnar effeithiol a all osgoi problemau drud yn nes ymlaen.

Er enghraifft, mae'r cyllid ar gyfer Gwasanaeth Cymorth Galwedigaethol y GIG (£0.163m) yn seiliedig ar y cysylltiad rhwng iechyd a lles y staff ac ansawdd y modd y darperir gwasanaethau. Mae'n cefnogi ymdrechion i leihau effaith absenoldeb oherwydd salwch ar y GIG yng Nghymru drwy ddarparu cymorth arbenigol i feddygon, sy'n dioddef mwy o achosion o broblemau iechyd meddwl cyffredin na grwpiau proffesiynol eraill.

Mewn cyfnod o galedi, ac yng ngoleuni’r ffaith fod gennym boblogaeth sy’n cynyddu ac yn heneiddio gan arwain at fwyfwy o alw ar y GIG, ein polisi yw symud oddi wrth ffocws ar salwch a gorddibyniaeth ar ysbytai. Ein dull yw helpu dinasyddion i fod yn gyfrifol am eu hiechyd a'u lles drwy’r dull **cydgynhyrchu**, yn ogystal â datblygu GIG sy’n cael ei arwain gan ofal sylfaenol a chymunedol ataliol. Ceir pwyslais cryf ar ailgynllunio gwasanaethau gofal sylfaenol a chymunedol wrth i anghenion y boblogaeth gael eu nodi. Manteisir ar bob cyfle i sicrhau bod gwasanaethau yn gweithio fel timau effeithiol gyda ffocws ar y cyd ar anghenion unigolion a chymunedau lleol, gan ddarparu gwell iechyd ymhlith y boblogaeth drwy ofal sylfaenol a chymunedol cryfach mewn partneriaeth â'r rhan sy’n rhaid i'r cyhoedd ei chwarae hefyd yn eu hiechyd a’u lles eu hunain. Mae cefnogaeth Iechyd Cyhoeddus Cymru drwy ei Dîm Cynghori Gofal Meddygol Sylfaenol, Gwasanaeth Ansawdd a Gwybodaeth Gofal Sylfaenol ac Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus yn hanfodol ar gyfer y gwaith hwn, gan gynnwys camau i liniaru

anghydraddoldebau ac effeithiau tlodi ac yn benodol, i wrthdroi'r 'ddeddf gofal wrthgyfartal' .

Yn gynyddol, y nod yw ailffocysu gwasanaethau ar wella iechyd a lles i bawb, gyda chyflymder y gwelliant yn cynyddu'n gymesur â lefel yr anfantais. Mae'r ymrwymiad hwn yn golygu cadw ein dyhead i wella disgwyliad oes iach i bawb ac i gau'r bwlch rhwng pob cwintel amddifadedd 2.5% ar gyfartaledd, ond gan chwilio am ffyrdd newydd o ddefnyddio'r adnoddau sydd ar gael. Mae ein gwaith hefyd yn cynnal un o'r tri amcan strategol yn y Strategaeth Tlodi Plant, sef lleihau'r anghydraddoldebau sy'n bodoli ar hyn o bryd ym maes iechyd, addysg a chanlyniadau economaidd i blant a theuluoedd sy'n byw mewn cartrefi incwm isel.

Rydym yn ariannu ymgyrchoedd â blaenoriaeth, prosiectau a gwasanaethau sy'n targedu gwelliannau at rai mewn angen, megis y cynllun budd-dal Cychwyn Iach (£8.5m) sy'n darparu rhwyd ddiogelwch faethol i fenywod beichiog a phlant ifanc mewn teuluoedd difreintiedig. Mae cymorth parhaus tuag at gostau'r rhaglen imiwneiddio yn faes allweddol o wariant ataliol (£17.6m) a cheir buddsoddiad hefyd mewn data o ansawdd uchel ar lefel genedlaethol a lleol megis polisïau Arolwg Iechyd Cymru i gefnogi penderfyniadau buddsoddi ac olrhain effaith polisïau. Mae nifer o linellau cyllideb yn ymwneud â noddi cyrff cyhoeddus fel Iechyd Cyhoeddus Cymru (£80.5) ac Iechyd Cyhoeddus Lloegr (£0.5m), gyda'r cyntaf yn gweld cynnydd o £4.4m yn 2016-17.

Mae'r datblygiadau newydd ym maes cynllunio iechyd a gofal sylfaenol yn creu sylfaen ar gyfer canolbwyntio'n well ar anghenion y boblogaeth gyfan. Bydd cynllunio ar sail ardaloedd bach yn galluogi gwasanaethau gofal sylfaenol a chymunedol i dargedu gwahanol anghenion grwpiau gwahanol yn well a cheir parodrwydd cynyddol ar draws y GIG a'r gwasanaethau cymdeithasol i rannu gwybodaeth a chyfuno ymdrechion i wella iechyd a lles y boblogaeth gyfan. Dylai datblygu cynllunio ar gyfer poblogaethau ardaloedd bach effeithio'n gynyddol ar gynllun gwasanaethau ac ar iechyd dros y blynyddoedd nesaf.

Gyda phoblogaeth sy'n heneiddio, mae'n hanfodol ein bod yn gweithio gyda phobl er mwyn helpu i ddiogelu eu hiechyd wrth iddynt fynd yn hŷn. Mae'r archwiliad iechyd newydd i bobl dros 50 oed yn cynnig cyngor hygyrch iawn i bawb dros 50 oed ynglŷn â'u hiechyd a ffynonellau cymorth sy'n darparu mwy o reolaeth i ddefnyddwyr a dargedir dros eu hiechyd a'u lles, mynediad cyflymach at gyngor a gwasanaethau a help i oresgyn problemau llythrennedd iechyd. Cafodd y gwasanaeth ei dreialu mewn ardaloedd Cymunedau yn Gyntaf er mwyn sicrhau sylfaen gref iddo yno ac er mwyn sicrhau y gellir dod o hyd iddo a'i ddefnyddio'n hawdd.

Rydym hefyd yn cydnabod bod y gwasanaeth iechyd a'r sector iechyd ehangach yn chwarae rhan hanfodol fel sylfaen ac ysgogiad i'n heconomi, gan helpu i fynd i'r afael ag amddifadedd economaidd a lleihau rhesymau economaidd dros afiechyd. Mae'r GIG yn rhan bwysig iawn o'r economi genedlaethol o ran cyflogaeth, caffael, buddsoddi cyfalaf ac arloesi. Yn

gynyddol, manteisir ar y cyfleoedd i ddefnyddio dylanwad a chyllideb y GIG i ddylanwadu ar obeithion pobl o gael iechyd da drwy well cyflogaeth a chyfrannu at ffyniant. Mae ein rhaglenni yn ceisio lliniaru effaith tlodi a gwella cyfleoedd bywyd pobl gan gefnogi amcanion a amlinellir yng Nghynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru.

Rydym hefyd yn cydnabod bod y gwasanaeth iechyd a'r sector iechyd ehangach yn chwarae rhan hanfodol yn sail i ysgogi ein heconomi, helpu i fynd i'r afael ag amddifadedd economaidd a lleihau rhesymau economaidd dros afiechyd. Mae'r Is-adran Ymchwil Gofal Cymdeithasol ac Iechyd yn darparu seilwaith ar gyfer cefnogi a chynyddu gallu ym maes Ymchwil a Datblygu, yn arwain nifer o gynlluniau ariannu ymatebol ac yn rheoli dyraniad cyllid Ymchwil a Datblygu y GIG. Mae darganfyddiadau blaengar niferus drwy ymchwil wedi arwain at ffyrdd newydd ac arloesol o atal a thrin afiechyd, lleihau niwed/gwastraff/amrywio, a threchu tlodi ac anghydraddoldeb, yn ogystal â chyllid parhaus yr elfen ymchwil a datblygu o arloesi mewn gofal iechyd. Yn 2015 cyhoeddodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol fuddsoddiad o £10m ar gyfer cronfa i hyrwyddo Effeithlonrwydd Drwy Dechnoleg yn y GIG yng Nghymru. Bydd y gronfa hon yn parhau yn 2016-17 a'i nod yw cyflymu'r broses o arddangos, gwerthuso a mabwysiadu cynhyrchion a gwasanaethau newydd mewn ymarfer, gan gynyddu effeithlonrwydd a darparu gwell canlyniadau i gleifion, yn unol ag egwyddorion Gofal Iechyd Darbodus.

Ymgysylltu
Argymhellodd y Bwrdd Gweithredu Gofal Diwedd Oes y dylid trosglwyddo arian Hosbisau am ei fod yn ystyried y byddai'n fwy priodol i'r arian hwn gael ei ddosbarthu a'i reoli gan y byrddau ac ymddiriedolaethau iechyd. Câi'r gymuned hosbis ei chynrychioli ar y Bwrdd Gweithredu Gofal Diwedd Oes gan Hosbisau Annibynnol Cymru, y corff sy'n cynrychioli hosbisau yng Nghymru. Cynhaliwyd gweithdy fis Rhagfyr diwethaf lle bu darparwyr hosbisau, ac arweinwyr gofal lliniarol byrddau ac ymddiriedolaethau iechyd yn trafod trefniadau gwaith a materion ariannu. O 1 Ebrill 2015, trosglwyddwyd cyllid hosbisau i'r byrddau iechyd. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i gynnal rôl fonitro dros gyllid i hosbisau.

Mark Drakeford AC / AM
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref: MA-P-1451-15

Ann Jones AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

4 Ionawr 2016

Annwyl Ann,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 9 Rhagfyr ynglŷn â chyllido Canolfannau Cyswllt â Phlant yng Nghymru yn y dyfodol.

Mae CAFCASS Cymru yn cyllido gwasanaethau cyswllt â phlant yng Nghymru mewn perthynas ag atgyfeiriadau CAFCASS Cymru a wneir yn y system llys teulu.

Mae newidiadau i gymorth cyfreithiol a gyflwynwyd gan Lywodraeth y DU ym mis Ebrill 2013, ynghyd â chyflwyno'r Rhaglen Trefniadau Plentyn ym mis Ebrill 2014, wedi gweld gostyngiad o fwy na 60% yn nifer yr atgyfeiriadau gan CAFCASS Cymru i ganolfannau cyswllt â phlant yng Nghymru yn ystod 2014-15 o gymharu â 2013-14. Cafwyd hefyd ostyngiad o 26% yn nifer y ceisiadau cyfraith breifat a gafodd eu clywed gan y llys teulu yn 2014-15.

O ystyried y gostyngiad sylweddol hwn, ym mis Mawrth 2015 cyfarfu CAFCASS Cymru â Chymdeithas Genedlaethol y Canolfannau Cyswllt â Phlant, yn ei rôl fel y rheolwr rhwydwaith ar gyfer gwasanaethau cyswllt â phlant yng Nghymru, a'r holl ddarparwyr presennol i drafod adolygiad arfaethedig o drefniadau cyllido. Esboniwyd na fyddai lefelau cyllido'n parhau ar yr un lefel oni bai bod llwythi gwaith sy'n deillio o atgyfeiriadau CAFCASS Cymru yn cynyddu'n sylweddol. Cafodd yr holl ddarparwyr eu hannog yn gryf i ystyried opsiynau cynaliadwyedd y tu hwnt i ddibynnu ar gyllid y Llywodraeth.

Bu adferiad cyfyngedig iawn o ran atgyfeiriadau CAFCASS Cymru i ddarparwyr cyswllt â phlant yn hanner cyntaf 2015-16, ond mae'r niferoedd yn dal yn isel iawn o gymharu â blynyddoedd blaenorol.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

English Enquiry Line 0300 0603300
Llinell Ymholiadau Cymraeg 0300 0604400
Correspondence.Mark.Drakeford @wales.gsi.gov.uk

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Yn ddiweddar cymeradwyais argymhellion ar gyfer trefniadau cyllido yn y dyfodol o ran atgyfeiriadau a wneir gan CAFCASS Cymru i wasanaethau cyswllt â phlant yng Nghymru sy'n galluogi CAFCASS Cymru i barhau i gynorthwyo darparwyr presennol yn y gwaith maent yn ei wneud, ond mae'n fwy teg o ran ei ddosbarthiad ac yn adlewyrchu'r gwaith a wneir yn well.

Rwy'n cydnabod yr effaith y byddai'r cynigion cyllido gwreiddiol y gwnaeth CAFCASS Cymru eu trafod gyda darparwyr wedi'i chael ar wasanaethau cyswllt â phlant o ganlyniad i'r gostyngiad sylweddol yn nifer atgyfeiriadau CAFCASS Cymru, sy'n adlewyrchu newidiadau ehangach ym maes cyfiawnder teuluol. I liniaru hyn, bydd darparwyr sydd ar hyn o bryd yn cael cyllid a fydd yn cael llai o dan y fformiwla gyllido newydd yn cael ffi trefniadau pontio ychwanegol untro o £2,000 yn 2016-17. Mae CAFCASS Cymru wedi ysgrifennu at ddarparwyr gwasanaethau cyswllt i amlinellu'r manylion.

Hyderaf y bydd y ffi trefniadau pontio ychwanegol hon yn lleihau effaith gostyngiad mewn cyllid ar ddarparwyr ac yn galluogi pontio mwy llyfn. Bydd hefyd yn rhoi amser ychwanegol i ddarparwyr ystyried opsiynau cynaliadwyedd y tu hwnt i ddibynnu ar gyllid y llywodraeth, a fydd yn hanfodol os bydd niferoedd atgyfeirio CAFCASS Cymru yn parhau'n isel.

Mewn ymateb i'r materion a godwyd am gyllid ariannol i gynorthwyo canolfannau cyswllt ar gyfer gwaith gyda theuluoedd y tu allan i'r system Llys Teulu, rwy'n deall nad oes cyllid yn cael ei ddarparu i ganolfannau cyswllt ar hyn o bryd heblaw am yr hyn gan CAFCASS Cymru. Fel y gwyddoch, rhaid i Weinidogion Cymru weithredu o fewn cyfyngiadau'r cyllid a ddarparwyd i Lywodraeth Cymru gan Lywodraeth y DU sydd wedi lleihau cyllid i Gymru 10% dros oes y pedwerydd Cynulliad.

Diolch am ysgrifennu ataf ynghylch y mater hwn.

Yn gywir,

Mark

Mark Drakeford AC / AM
Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Eitem 6

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon